

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 7. (67) évf.
1-2. szám, 1996 január-február. Ára: 500 lej.

Szerdán hajnalban a nagykadácsi iskola udvarán a tavaszról álmódó öreg gyümölcsfa virradatot váró ágai közt felsóhajtott az ágai közt átsuhanó szellő, s szomorú kegyelettel simogatta meg a léleknyitogató öreg iskola falait: búcsúzott attól az izzó lelkületű közéleti személyiségtől, Gálfavi Sándortól, aki jó háromnegyed évszázaddal ezelőtt, 1919 virágnitő tavaszának idején ebből az ősi fészekből indult el lelkeket termékenyítő életútjára.

Ott, abban a Nyikó menti kicsi székely faluban termékenyítődtött meg a lelke a szülőföld és népe iránti olthatatlan szeretet érzetével, hív szolgálatának töretlen szándékával, a "nemzet napszámosaként" ott tanító, céltudatos buzgósággal tevékenykedő nagycsaládú édesapa fiához intézett eme intelme nyomán: "Fiaim, becsüljétek meg a falusi ember kérge kezét, mert az ő munkájával jutunk a mindennapi kenyérünkhöz!"

S ez az útnak indító atyai intelem lett Gálfalvi Sándor életútjának minden szakaszában az irányjelző, világító szövének. Neveléssel akarván szolgálni a szülőföld talajából a mindennapi kenyeret kicsikaró népét, az ahhoz szükséges elméleti tudás megszerzéséért a kolozsvári egyetemen a pedagógia-lélektan, a filozófia, a szociológia tudományágak tanulmányozását választotta.

Feltöltődve ezután a felkészülés mindeme tápláló nektárával tért vissza 1945-ben a keresztyúri unitárius főgimnáziumhoz tanárnak, részt vállalva a háború következtében elbizonytalanodott ifjúság jövőbe vetett hitének felélesztésében. 1948-ban aztán a felekezeti iskolákat államosító intézkedések következtében áthelyeződött az akkor szintén újrainduló keresztyúri tanítóképző intézethez a tanítójelöltek pedagógiai képzését, gyakorlatát irányító tanárnak. Itt találta meg igazán a felkészültsége és vágya szerinti munkaterületét: tanítókat nevelni elsősorban – falvaink-

GÁLFALVI SÁNDOR főgondnok 1919-1996

1996. január 10-én, Székelykeresztúron elhunyt. Nagy részvét mellett került sor temetésére január 12-én a székelykeresztúri unitárius templomban. A temetési szertartást Báró József esperes végezte. Az egyház nevében dr. Erdő János püspök mondott búcsúbeszédet, az Unitárius Teológiai Fakultás részéről dr. Szabó Árpád dékán beszélt. A székelykeresztúri egyházkör búcsúját dr. Molnár István köri felügyelőgondnok tolmácsolta, a lelkési kar nevében Szombatfalvi József búcsúzott.

A timafalvi temetőben a nyitott sírnál Benyovszki Lajos polgármester a város, Fekete János igazgató az Unitárius Szemináriumi Líceum, Szabó Attila tanár a volt tanítványok, Péterfi Miklós tanár az árvaház és Bíró József lelkész a szülőfalu, Kadács részéről búcsúztak főgondnokunktól.

Pihenése legyen csendes, emléke áldott!

nak; felkészíteni őket nemes hivatásuk betöltésére, s azután világító fátylaként szétesztani őket a Nyárad mentétől a Vargyas völgyéig, a Hargitától a szászok földjéig, hogy úgy szolgálják a Székelyföld eme sarkában élő népet, mint ahogy pedagógiatanárunk adta útravalóul nekik azokat a föld népét megbecsülő, azt szolgáló irányelveket, mint amilyenekkel a nagykadácsi fészekből kirajzó fiait bocsátotta útra az édesapa.

Hat évig, 1955-ig, a tanítóképző megszűntéig tartott ez az örvendező lélekkel, kedvvel végzett tanítók nevelő lehetősége; az intézet más rendeltetést kapott: gyermekotthonná szervezték át.

Mint pedagógia tanár ott maradván, munkatársával most már a gyermekotthoni nevelés elméleti alapelveinek kidolgozása és gyakorlatba ültetése foglalkoztatta 1979-ig, nyugalomba vonulásáig.

Ettől az időtől kezdve lett Keresztúr legaktívabb közéleti személyisége, művelődési életének következetes szervezője, a képzőművészet, a zene, a sport, a helytörténet iránti érdeklődés ébrentartója.

De lett mindezekben felül egyházi életünknek "élő lelkiismerete". Ütő László köri felügyelőgondnok halála után örömmel fogadta el a keresztyúri egyházkör felügyelő gondnoki megbízatást. Valósággal repeső lélekkel vett részt hiánytalanul az esperesi vizsgálószerk munkálataiban, s amint mondta: boldog, hogy újból közelébe kerülhetett, visszatérhetett a gyökerekhez, a föld népéhez, mert így közvetlenül szolgálhatja léleknyitását, mai felbojult életünkben az eligazítás megkísérlését, önbecsülésük, saját értékadatuk, önbizalmuk, jövőjük iránti hitük erősítését. S minden vizsgálószerk alkalmával eszerint szólott hitfeleihez, próbálta teljesíteni köri felügyelőgondnoki hivatását.

Örömmel fogadtuk azután, hogy Gálfalvi Sándor afia egyházi életünkben nagy horderejű feladatok betöltésére hivatott el, egyetemes egyházunk második főgondnoki tisztségbe való megválasztásával. Ettől kezdve - amíg egészségi állapota engedte - nagy

ügybuzgalommal, szilárd következetességgel tevékenykedett egyházi életünknek jelenkorunk megkövetelte megújításához szükséges fundamentum lerakásánál.

De e munkakörben is megmaradt pedagógusnak. Feladatának tekintette a történelem utóbbi viharainak következtében megfogyatkozott unitárius értelmiségünk utánpótlását az általa is kezdeményezett egyházi tartalmú iskola működéséhez szükséges anyagi és erkölcsi feltételek biztosításával.

Betegségének súlyosbodásakor is tele volt tervekkel, amelyeknek kimunkálását megszakította hirtelen bekövetkezett halála, amelyben nem hitt élete utolsó órájáig, s amit a benne lobogó akarattal terhes feladatainak a teljesítéséért nem akart elfogadni.

Gyászoló gyülekezet. E megemlékezésben csak néhány vonást illeszthettem Gálfalvi Sándor lelki képének a megrajzolásához, annak az igaz embernek a portréjához, aki munkás élete során az ember legdrágább kincsének: az igazi léleknek az őrzé-

sére, alkotó emberként egyetemes egyházunk megerősítésére, nevelőként, ifjúságunk kiművelésére, felelősségérzetének a felkeltésére olyan példamutatóan vállalkozott.

Ezt a példamutató munkásságát köszönjük meg Gálfalvi Sándor fiának, egyetemes egyházunk immár néhai főgondnokának, annak az embernek, akinek tevékenységét így jellemzi gyászjelentésének zárómondata:

"Semmiel sem gondolt, élete sem volt drága, csakhogy a rábízott és vállalt feladatokat, nemes hivatását elvégezhesse."

Egyházunk világi tisztviselőinek, egyházközségeink minden hívének a nevében búcsúom most, az immár egyháztörténelmi személyiséggé vált főgondnokunktól. Megfáradt testének pihenése legyen csendes, lelkének jövőnk felé mutatása legyen termékenyítően áldott.

Dr. Molnár István, köri felügyelőgondnok

ELNÖKI MEGNYITÓ

a III. Egyetemes Lelkészi Konferencián Brassó, 1995, november 20-21

Kedves Barátaim!

Lelkészi Konferenciánk megnyitása alkalmával egy pár gondolatomat szeretném megosztani Veletek. Ady Endre versének négy sorával kezdem:

*"Forgott körülöttem zagyva módon
Lármával, vadul a világ
És én kerestem egyre-egyre
Valami nagy harmóniát."*

(Ady Endre: Krisztusok mártírja)

Mi az ő késői utódai egy még forrongóbb világban egy kis harmóniát szeretnénk. Szeretnénk belső, lelki kiegyensúlyozottságot, tiszta világos gondolatokat, hitünkkel és vallásosságunkkal összhangzó érzéseket, melyek nyomán hozzánk lelkészekhez méltó cselekedetek születnek, s minden megnyilvánulásunkon látszik a hitből, az Isten iránti szeretetből fakadó belső lelki harmónia.

Szeretnénk harmóniát az egyházban is. Összhangot a hívek között, a hívek és a lelkész között, de harmóniát az egyházi lelkészek és az egyházi vezetőség, az ún. központ között. Mert most ezen a téren szüntelen disszonanciát lehet hallani, ebből fakadó panaszt és számonkérést.

Az amerikai függetlenségi háború idején mondotta egy katona a társainak: vagy együtt szállunk, vagy külön-külön akasztanak fel. Nem ennyire sarkítva, de ez ma is igaz életünk minden vonatkozásában, így egyházi életünkben is. Egyetemes egyházunk jövőjét a jelenben építjük. Ebben nem lehet senki közömbös. Minden lelkész és minden vezető oda kell figyeljen a legkisebb gyülekezet életére, és ugyanakkor - mint Istennek egyenlő gyermekei - egymásra is. Le kell csendesíteni az észet és föl kell élesíteni az érzékenységet - ezért vagyunk lelkészek -, hogy érezhessük a belső lelki irányítást, ami segít abban, hogy egyensúlyban tarthassuk magunkat a körülményekkel és megvalósíthassuk az egyházunk szintjei közötti harmóniát.

Lelkészi hivatásunkra, küldetésünkre is jobban oda kell figyeljünk. Olyan emberekről, kik távol vannak az egyháztól, nem tudok semmit, csak olyanokról tudok, akiktől az

egyház van távol. Mi gyakran azt vagyunk hajlandók észrevenni, hogy elmentek, otthagytak minket az emberek, azt már nem, hogy mi nem mentünk utánuk, nem mentünk el értük. Pedig nem nekik van küldetésük hozzánk, hanem nekünk hozzájuk. Utat kell építenünk feléjük és egymás felé is, ezt Isten bízta ránk, s ez a szeretet útja, a jézusi keskeny út.

Az egyház, e nagy család működéséhez elengedhetetlen a sokszor elfelejtett, esetleg soha meg nem tanult lelki értékek - szeretet, jóság, alázat, hűség, becsület, tisztesség - felelevenítése, elsajátítása mindenki számára. Mert az egyházon, e nagy családon belül felelősséget kell vállalnunk egymásért Isten és ember, de önmagunk előtt is. S ha egyszer igazi családdá kovácsolódunk, megkezdődhet az új családi ház építése, melyet alulról kell építeni, de hozzá a segítséget felülről, Istentől kell várni. Ez a munka elkezdődött, időt, türelmet és mindenki részéről felelősségteljes hozzáállást igényel. Ez már elkezdődhetett, mert jött egyházi életünkben egy olyan időszak, amikor a megfagyott, megdermedt élet kiolvadt és lépni engedett. Ez az olvadás még tart és a lépéseket folytatni kell, ha ezt elmulasztjuk, lehet, hogy többet nekünk nem lesz lehetőségünk, újra visszafagy minden. Ez társadalmi vonatkozásban is így igaz, ezt érezhetjük.

Ezért vagyunk most itt. E találkozás, beszélgetés, gondjaink megosztása ezt kell szolgálja. Ehhez kérem Isten áldását.

Szombatfalvi József, lelkész

Az Egyházi Főtanács ülése

1996. január 18-19-én

Egyházunk Főtanácsa részvétel tekintetében az utóbbi évek egyik legnépesebb ülését tartotta Kolozsváron január 18-19. napjain, csütörtökön du. 4 órai kezdettel.

Kolcsár Sándor esperes-közügyigazgató imája után dr. Szabó Pál főgondnokhelyettes nyitotta meg az ülést. Elnöki megnyitójában utalt azokra a nehézségekre, amelyekkel egyházunknak szembe kell néznie a jelenlegi gondokkal, bizonytalanságokkal telített társadalmunkban. Megemlékezett Gálfalvi Sándor főgondnok váratlan haláláról és méltatta azt az odaadó tevékenységet és szolgálatot, amelyet mint legfőbb világi vezető teljesített Egyházunk előmenetele érdekében. A Főtanács tagjai egyperces néma felállással adóztak az elhunyt főgondnok emlékének.

A Főtanácson részt vettek a Magyarországi Unitárius Egyház képviselőiben dr. Murvay Sámuel főgondnok és Mikó István főgondnokhelyettes.

Dr. Murvay Sámuel a Főtanácsot üdvöző beszédében kiemelte a két testvéregyház együttműködésének szükségszerűségét és röviden jellemezte a kapcsolat alakulását.

Egyházi Főtanács a Főtanács Bizottság javaslatára felkérte Dr. Erdő János püspököt, hogy a püspöki esküt tegye le. Kolcsár Sándor közügyigazgató bevette a hivatalos esküt. Esküt tett püspököt Dr. Szabó Pál főgondnok köszöntötte és további eredményes munkát kívánt. Az üdvözlésre püspök úr válaszolt, kifejezésre juttatva azt a meggyőződését, hogy "együtt, közös erővel szembe tudunk nézni a reánk váró nehézségekkel."

Andrási György előadótanácsos a főtanács elé terjeszti Jenei Dezső főgondnok levelét, amelyben arra kéri az Egyházi Főtanácsot, hogy minden egyházi tisztsége alól mentse fel. Egyházi Főtanács a kérést elfogadja és Jenei Dezső afia részére köszönetet jelöl meg. Egyházi Főtanács az Egyházi Képviselő Tanács javaslatára a főgondnoki teendők végzésével megbízza Dr. Szabó Pál főtanács tagot. Dr. Szabó Pál megköszöni a főtanács bizalmát és kifejezésre juttatja azt, hogy ismeri és vállalja azt a felelősséget, amely a tisztség betöltésével jár.

Egyházi Főtanács foglalkozott a főjegyzői tisztség betöltésével, ezzel kapcsolatosan jelölés nélküli titkos szavazást rendel el a következő napi ülésre.

Este 7 órakor az Egyházi Főtanács tagjai istentiszteleten vettek részt, amelyen a lelkesi szolgálatot Kiss Alpár baróti lelkész végezte (Jak 2, 14-17), az énekvezérei szolgálatot Lőrinczi Károly aranyosrákosi lelkész végezte.

Az Egyházi Főtanács II. ülése a Szavazatszedő Bizottság munkájával kezdődött. A bizottság összegyűjtötte a szavazatokat.

A püspöki jelentés megtárgyalása következett. A jelentésből kitűnik a lelkészképzés fontossága. A lelkészképzés a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Fakultásán történik, 5 évfolyamon 31 hallgató van (22 fiú és 9 leány). A lelkészképzés zavartalanul folytatódott. Unitárius tanárok: Dr. Szabó Árpád dékán, Dr. Rezi Elek, Kovács István. A teológusok tanításában részt vesz Dr. Erdő János püspök is. Az angol nyelvet Mary Geran chicagói tanárnő tanította. A püspöki jelentés beszámol lelkészeink külföldi tanulásáról, valamint az énekvezéreképzés gondjairól. Püspök részletesen beszámolt 1995. évi tevékenységéről. Az új templomok építéséről tartott beszámolóiból kitűnik, hogy befejezést nyert a baróti templom, teljes felújítást nyert a tarcsafalvi templom, a sepsiszentgyörgyi és székelyudvarhelyi templomok építése folyamatban van, úgyszintén a fehéregyházi és andrásfalvi leányegyházokozségek templomai; tervbe vett templomok a kolozsvári 3. sz. egyházközség és a brassói 2. sz. egyházközség templomai és az erdőszentgyörgyi templom. Püspöki jelentés kitért a holnap egyháza felé vezető útra. Ebben a tekintetben fontos: az unitárius öntudat állandó erősítése, állandó kapcsolatot kell tartanunk a világgal és az emberrel, fontos a váláserkölcsei nevelés, tevékenykednünk kell templomaink építéséért és az egyházi nyomda beindításáért, meg kell oldani a lelkészek javadalmazását, küzdenünk kell a testvéregyházakkal karöltve az elkobzott egyházi javaink visszaszerzéséért, mindent meg kell tenni lelkészeknek és híveknek a holnap egyházáért.

A püspöki jelentés megtárgyalása után az Egyházi Főtanács rátért az Egyházi Képviselő Tanács általános jelentésének megtárgyalására. A jelentés megállapítja, hogy egyházunk rendelkezésére áll az a pénzösszeg, amely elegendő egy használt nyomdai gépsor megvásárlására. Egyházi Képviselő Tanács megbízásából az elmúlt évben tevékenykedett az új Szervezeti Szabályzatot előkészítő bizottság. A bizottság 1994 októbere óta havi két-három alkalommal 2-2 napos ülésrenddel végzi munkáját, és valószínűleg ebben az évben lehetővé válik az új Szervezeti Szabályzat életbeléptetése. Az előző Főtanács óta annak határozata értelmében a Sepsiszentgyörgyi Egyházkör hivatalos elnevezése megváltozott Háromszék-Felsőfehér Egyházkörre, a bethlenszentmiklósi és magyarszentbenedeki egyházközségek a Kolozs-Torda Egyházkörtől átcsatoltattak a Maros-Küküllő Egyházkörhöz a földrajzi és közlekedési adottságoknak megfelelően. A jelentésből megtudjuk, hogy egyházunk lélekszáma 1994. december 31-én 69140 volt. 1995. november 20-án összesen 96 lelkészünk volt. Az elmúlt időszakban a következő változások

voltak a lelkeszi karban: nyugalomba vonult: Léta Áron (Pipe-Szásznádas), állásáról lemondott: Nagy Attila (Kökös), Fekete Attila (Firtosvárálja), Rázmány Csaba (Alsóboldogfalva). A jelentés beszámol egyházunk halottairól. Egyházunkban végzett szertartásainkkal kapcsolatosan meggondolkoztató a keresztelesek és temetések összehasonlítása: 1994-ben kereszteltünk 583 gyermeket és temettük 1033 hívűnket. (Unitárius viszonylatunkban egy nagy egyházközségnek a létszáma a természetes apadás.) A jelentés számadatokkal juttatja kifejezésre a lelkeszek pásztorációs munkáját. Énekkultúránk közepesnek mondható (34 énekkar működik egyházközségeinkben).

A jelentésből kitűnik, hogy egyházunk nehéz körülmények között, de felelősségtudattal végezte szolgálatát.

A gazdasági jelentésből kitűnik, hogy egyházunk az adott gazdasági körülmények között megfelelő módon tudott sáfárkodni javaival. Az egyházközségek megkapták az előirányzott juttatásokat és segílyeket. Így lehetővé vált egyházunk gazdasági tevékenysége. A jövőbe nézve terveink vannak: nyomda működésbe léptetése, püspöki ház javítása, kolozsvári épületeink karbantartása, irodák rendbetétele, Kolozsváron leány és fiú bentlakás kiépítése.

Egyházi Főtanács megtárgyalta az Unitárius Nők Országos Szövetségének jelentését. A Nőszövetség beszámolt a csokfalvi közgyűlésről, valamint a körök szerinti nőszövetségi közgyűlésekről. A Nőszövetség sikerként könyvelte el a székelykeresztúri lelkesznék találkozáját, a zsilvölgyi gyermekek táboroztatását, beszámolt anyagi helyzetéről.

Egyházi Főtanács megtárgyalta a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tevékenységét. Az egylet jelentése kiemeli az augusztus 10-13. napjain tartott bőzödi konferenciáját. A konferencia sikeresnek minősíthető. A konferencián sor került az új vezetőség megválasztására: elnök: Kelemen Levente oklándi lelkesz, titkár: Gyerő Dávid teológiai hallgató, alelnökök: Kovács Annamária tanítónő, Koppándi Botond teológus, jegyző: Lőrinczi Lajos teológiai hallgató, pénztáros: Tódor Csaba teológiai hallgató.

Egyházi Főtanács örömmel vette tudomásul a kolozsvári és székelykeresztúri Unitárius Kollégiumok tevékenységéről szóló jelentést. A kollégiumok tevékenysége nehéz körülmények között, de folytatódott, most már 3-3 osztállyal működnek. A tanárok javadalmát az állam fizeti és az egyház kiegészíti. Egyházi iskoláink megtartása fontos egyházi életünk szempontjából.

Egyházi Főtanács a Szavazatszedő Bizottság jelentése alapján tudomásul vette Dr. Szabó Árpád dékán megválasztását az egyházi főjegyzői tisztségbe. Kolcsár Sándor közügyigazgató bevette a hivatalos esküt.

Sigmond Júlia

Ima a XX. században

*Élhető életet adj nekünk, Uram!
Égszínkék békét, félelem nélkül.
A harmadik fát ültess el nekünk, Uram!
Nem a mindentudását,
És nem az örökfiatal életét,
Hanem az igaz szeretet fáját.
A mi mindennapi virágunkat,
add meg nekünk, Uram!
És a mi mindennapi betűnket!
Gyermekeink felejsék el
ezeket a szavakat:
ÁGYÚ KATONA HÁBORÚ ÉS BOMBA
Add vissza nekünk a mosolygást, Uram!
És sohase gondoljunk
a reménytelenségre,
– De élhető életet élve –
Segíts nekünk embernek maradni, Uram!*

Szabó Dezső

Fáj az álmom

– Sinka István szellemében –

*Gesztenyefák rügödárdáin
megcsurrant az élet.
Körülöttem:
Földön, égen, minden csupa fény lett.*

*Tavaszi dús lendülettel
földet hordtam széjjel
temetői sírhantokra
álmban az éjjel.*

*A Házsongárd így lett mára
gondolatom tárgya.
Istenem!
de jó volna, ha az álmom
nem fájna.*

Szamosújvár, 1963.

AZ UNITÁRIUS LEÁNYNEVELÉS TÖRTÉNETE (2. rész)

3. Külföldi támogatás és személyes emlékek

Az otthon felszerelése az 1930-31-es évben is gyarapodott. Amerikai és angol hittestvéreink adományából, akik gyakran meg is látogatták az intézetet.

1930-ban a Nevelési Bizottság javasolta, hogy a Tanács mondjon köszönetet azoknak a nagyszámú jótévedőknek, akik kegyes adományaikkal az intézet beruházását és fenntartását elősegítették.

Az 1934. III. 18-i Közlöny írja, hogy az intézetben műsorost estélyt rendeztek. Zongorázott Pap Juci, Sándor Irén, Borbély Erzsike. Egyfelvonásos színdarabokat adott elő Szabó Magda, Árkosi Etuka, Elekes Sárika és Major Margit. Kállai kettőst jártak Bedő Boriska és Szánthó Vilma teológusok. Hacsek és Sajó tréfaival nevette meg a közönséget Ádámosi Éva, Árkosi Etuka és Marosi Klári. Az előadáson jelen volt dr. Boros György püspök és nagy meglepetését fejezte ki. A műsoros estély szereplői közül ma is él Kövenden, Aranyosszéken dr. Bardócz Béláné Ádámosi Éva. Kezdő tanítóknak koromban sok kellemes időt töltöttünk együtt, amire ma is szívesen emlékezünk.

Ugyancsak az 1934-es levéltári adatok szerint Angliában a Channing House School növendékei Scharpe Emília emlékalapítványt létesítettek az Unitárius Leányotthon javára. Ez az alapítvány biztosította az itteni unitárius leányok részére az angliai iskoláztatást a Channing House Schoolban. Évente egy leány iratkozhatott. Hogy kik voltak az Angliában tanuló leányok, még nem tudjuk, de kutatni fogjuk. Anynyi biztos, hogy az utolsó Channing iskolás néhai Ferencz József püspök úr felesége, Kaáli Nagy Magda volt.

1939-ben ismét bővült a Leányotthon. A második emeleten négy termet kapott. Itt laktak egy külön szobában az egyetemisták és a teológusok. Azonban ez sem volt elég, ezért 1940-ben javaslat született új épület építésére az intézet számára, Varga Béla püspöksége idején.

1941-ben dr. Kis Elek egyházi főjegyző és püspökhelyettes közbenjárt a belügyminisztériumban, hogy a menekültügyi osztály folyósítson segélyt a menekült diákoknak. A kapott pénzből a Leányotthon is részesült.

Én 1938 szeptemberében léptem át az intézet küszöbét édesapám kíséretében. Ebben az időben Kovács Margit volt az igazgatónő és Sigmond Ilona a felügyelőnő. Mi, a növendékek Margit nénién és Ilonka nénién szólítottuk őket. Engem Margit néni fogadott. Utasította Katica nénit, a kisegítőt, hogy kísérjen fel a hálóba a második emeletre és adja át az ágymat. Ekkor a második emeleten lakott Ilonka néni, az egyetemisták, az I-IV. osztályosok itt aludtak és a betegszoba is itt volt. Az első emeleten két teremben tanultunk, itt volt az ebédlő, a nagyok hálója, Margit néni szobája, a konyha és a mosdó. A ruhás szekrények szintén itt sorakoztak a folyosón. Kétajtós, nagy szekrények. Egy szekrényen két leány osztozott. Elfértünk, mert sok ruhánk nem volt, s ha lett volna sem vehettük volna fel. Mi az intézetet csak egyenruhában hagyhattuk el. Vasárnapi ruhák szoknya, fehér blúz, fekete harisnya és egyenke. A karszám viselése szintén kötelező volt. Lehet, hogy a mai középiskolások megmosolyogják a mi apácás, feketeharisnyás viseletünket, de mi akkor szívesen hordtuk, örvendtünk, hogy gimnazisták vagyunk. Nekünk ez a külső egy tartást adott és

a hovatartozás érzését. Nem hiszem, hogy maradi vagyok, ha azt mondom, hogy ma is helyes lenne az uniformis viselet, mert szerintem bizonyos tiszteletre köteleznék az iskolával és a nevelő testülettel szemben, ugyanakkor többre becsülnék egymást és saját magukat is a diákok.

Az Otthonban 40 leány lakott. Nagy szigorúság volt. Reggel 6 órakor jött Katica néni a csengővel. Azonnal mentünk a fürdőbe, derékig mosakodtunk hideg vízzel télen nyáron egyaránt. Felöltöztünk, a paplanunkat felhajtottuk, hogy szellőzzön, amíg reggelizünk. Katica néni kinyitotta az ablakokat, mert nekünk nem volt szabad kinézni. Sorba állva mentünk az első emeletre reggelizni. Minden tanulóknak volt csészéje, pohara, evőeszköze és szalvétája. Étkezés után az evőeszközeinket mi mostuk meg. Az edényeket Katica néni mosta el. Nem tudom, hogy volt képes annyi gyermek után mindent elvégezni. Takarított, tüzet gyújtott, fürdetésnél segített. A férje, Balázs bácsi felhordta a tüzelőt, sepepte a havat, javította a vízcsapokat, zárat. Nagyon megbízható, szorgalmas emberek voltak. A kosztal nagyon meg voltunk elégedve. Mindig két fogás, mindennap hús, sokszor este is. Tíz leány ült egy asztalnál. Naposok voltunk. Segítettünk a terítésnél. 10 tányért vitt be a szolgálatos a konyhából az ebédlőbe. Két termen és egy hosszú folyosón kellett hogy végig vigyük. Én vékonyka, pálcikakezű-lábú voltam első gimnazista koromban. Alig cipeltem a 10 porcelán tányért. Egy alkalommal éppen szembejött velem a kalotaszegi Perzsi néni, aki Margit nénihez volt bejáratos, megsajnál és segíteni akart. Ilonka néni ott teremt és nem engedte. Azt mondta, hogy kivétel nincs, minden leányra kötelező a naposkodás. Szívteneknek tartottam. Lám, ma sem felejtettem el. Pedig milyen jól tette, mert azóta hányszor cipeltem az akkori 10 tányérhoz hasonló nehezethez, de megtanultam akkor, hogy ha elviselhetetlen is a teher, nem tehetem le. Bírni kell.

De térjünk vissza a napi programra. Reggeli után felmentünk a hálóba, megvetettük az ágyakat, utána készültünk az iskolába. Az intézetből sokféle iskolába jártunk. Tanítóképzőbe, Marianumba, román gimnáziumba ("Regina Maria", "Principesa Ileana"), kereskedelmibe. Legtöbbször a református Leánygimnáziumba jártunk. Sorba álltunk iskola szerint. Mi, a "reffesek" a legrövidebb úton, keresztül a Bolyai utcán igyekeztünk az iskolába. Kitérni nem volt szabad. Dehát a diák mindig diák volt és maradt. Hányszor megszegettük ezt a tilalmat! A Szentegyház utcán "kilógtunk" a Főtérré, s úgy kanyarodtunk a gimnáziumba. Nagy nap volt az ilyen! Esemény! Ugyanakkor izgalom és szorongás. Vajon nem látott meg valaki? Nem tudták meg az Otthonban?

Oh, drága Református Leánygimnázium! Mennyi szeretettel gondolok rá! Dr. Vassné Sükösd Lenke volt az első osztályfőnököm. Mikor számba vett és engem szólított, kedvesen rám mosolygott és azt mondta:

- Te vagy az én kis druzsám.

Egy életre meghódított. Előttem van a drága Emmi néni, dr. Sinkó Istvánné derűs arca. Nagyon szerettem. Második gimnazista koromban bevett a karénekebe, aliba. Roppant büszke voltam. Külön kell megemlékeznem Tóth Mária-ra, a magyartanárnőmre. Első gimnazista koromban egy alkalommal behívott a könyvtárba és azt mondta:

- Én látok benned valamit, de te nem tudsz beszélni. Nézd ezt a sok könyvet, neked sokat kell olvasnod. Döbben-ten hallgattam. Hogy? Én nem tudok magyarul beszélni? Nem tudtam bizony. Mészkörről, falusi környezetből, szegé-nyes szokínccsel indultam. Pedig kiváló tanítónk volt, Zsig-mond Ferenc. Mindent megtett értünk. De én arisztokrata és nagypolgári származású leányokkal kerültem egy osztálya-ba, akik az otthoni neveletésük folytán idegen nyelveket is beszéltek. Az iskola színvonala szintén magas volt. Nyil-ván, hogy az én tudásom nem volt elég. Tóth Mária tanár-nőm könyvet adott a kezembe, mondhatnám lámpást, ami világított nekem egy életen át. Szóval, kapaszkodnom kel-lett. Nehéz küzdelmet vívtam a tanulással. Sok féléjszakát tanultam a fürdőbe lopózva, mert nem akartam kimaradni az iskolából. Nagyon akartam tanulni.

4. Az intézeti rend

Hála a Leányotthon szellemének, a nagyok sokat segítet-tek, magyaráltak. Persze nem csak nekem. Ott mindenki megtett mindent a társakért önzetlenül. Az egyetemista la-kótársak is példaadó módon viselkedtek velünk. Bármit kérdeztünk, szívesen válaszoltak, tanítottak. Tóth Katótól sok francia szót tanultunk, s azok alkalmazását a beszéd-ben. Vele ma is barátságos viszonyban vagyok.

Egy alkalommal nagyon megijedtünk. Felmentünk a há-lóba, és mint minden gyermek, kíváncsiak voltunk, hogy mit csinálnak az egyetemisták. Mellettünk volt a szobájuk. A két szentkirályi lány orvosnak készült, éppen a koponyát tanul-mányozták. Erre mi visítva kirohantunk. Hát így jár, aki kí-váncsi.

A kosztot az Unitárius Kollégium konyhájáról hozták pirosposztag leányok. És szigorúság ide, szigorúság oda, bizony sok levelet loptak be az "uniterektől" az otthonisták-nak. Mi a leányok tudtuk, de soha nem árulkodtunk.

Amint már mondtam, finom ebédeket kaptunk. Ilonka néni megtanított kulturáltan enni és viselkedni az asztalnál. A részét mindenki megette. Válogatni nem lehetett. Velem mégis baj történt. A tányéromon hagytam a salátafézeléket tükörtojással, mert nem szerettem. Felügyelőnők azonnal észrevette és kötelezően megetette velem. Egész éjszaka ros-zszul voltam.

Ebéd után sétálni mentünk sorban. Jártunk a Házsongárd-ban, a Botanikus Kertben, iszkerkedtünk a várossal. Ha nem vittek sétálni, akkor délután 4 óráig szabadok voltunk. Énekel-tünk, olvastunk, beszélgettünk. Második gimnazista korunk-ban, mi a négy "reffes" babázni bújtunk el a folyosón a szekrények mögé. Javában varrtuk a babaruhát, mikor Ilonka néni állt meg mellettünk. Még a vér is megfagyott bennünk. Most mi lesz? Nem kifogásolta, hanem még segített, hogy szebben varrjunk. És még rongyot is ígért további babázásunk-hoz. Adott is. Ilyen volt. Mindent tudott, mindent látott, sem-mit el nem nézett, de amit helyeselt, azt pártfogolta.

Szilencium délután 4 órakor kezdődött 7 óráig. Akkor vacsoráztunk. Tanulás ideje alatt egyik nap Margit néni, másik nap Ilonka néni ügyelt fel. Margit nénit néha helyet-tesítette egy nagy leány. Ilonka néni velünk ült a tanulóban és kézimunkázott. Mindig rendes, tiszta, ápolt, gondozott volt. Munkája ízléses, különleges. Tőle tanultam meg stop-polni. Lefekvés előtt gyakran kikérdezte a leckét, aki nem tudta, sarokban állva kellett megtanulnia. Vacsora-szünet-ben még megbeszéltük a leckéket, tisztáztuk, amit nem ér-

A Leányotthon növendékeinek egy csoportja

tettünk. Másrok énekel-tünk szórakoztunk. Este 8 órától 9 óráig átismételtük a leckét, és 9 órakor felmentünk a hálóba. Ismét derékig mosdás hideg vízben, fogmosás és lefekvés. Ha Ilonka néni nem jött fel a szobájába, akkor beszélget-tünk. Sok székeley leány volt. Ott tanultam meg a székeley himnuszt, mert halkan énekel-tük is.

Nappal zajos volt a város, de éjszaka nagyon csendes. Autók nem jártak, csak konflisok. Még ma is hallom a lópat-kók ütemes kopogását. Az intézettel szemben levő sarkon működött egy nyári kert, ha jól emlékszem Brinzaş volt a neve. Szebbnél-szebb slágereket hallgathattunk, az alattott el. A "Sorában" is állandóan szólt a zene a hangszórókból. Szép zeneszámokat tanultunk. A slágerekről jut eszembe Köble Istvánné Gálfi Sári leveléből egy rész. Idézem: "Ked-ves emlék jut eszembe Margit néniről. Akkoriban gyakran énekel-tünk egy sláger: "Ne legyen tavasz, ne legyen má-jus/ Ne legyen szívemben nyár". Mikor Margit néni erre egyszer felfigyelt, szelíden megszólalt: Nem kell fiam ilyet énekelni, mert fogytán van a tüzelő, nagy szükségünk van a tavaszi és nyári melegre. Volt humora. Különb-en is Margit néni nagyon emberséges, megértő igazgatónő volt. Sokkal liberálisabb szellemet valósított meg a Otthonban, mint amilyen más leánynevelő intézetben uralkodott. Érthető, hi-szen unitárius volt.

Szombaton vacsora után táncoltunk a zongoraszobában. Útő Irma (Buba), Sigmond Júlia és Furdek Lujza szolgáltatta a zenét. Nagyon szépen zongoráztak. Ismerték a divatos táncdalokat. Leány leánnyal táncolt és nagy jól éreztük ma-gunkat. Most visszagondolva látom, hogy milyen szerény szórakozás volt ez, de nekünk nagyon tetszett. A mostani bentlakások milyen összkomfortosak és modernül berende-zettek, de merem állítani, hogy a régi Otthon hangulatát utol sem érik.

Kéthetenként fürödtünk és haját mostunk. Nem emlék-szem pontosan, hogy egy vagy két fürdőkád volt-e, azt biz-tosan tudom, hogy osztályonként vártunk sorunkra, de veszekedés lökdösődés nem volt. Fegyelmezették voltunk.

Egy dolgot hiányolok az intézeti nevelésben. Leányokat érintő fontos kérdésekről soha nem beszéltek. Semmi felvi-lágosítást nem kaptunk. Senki segítségünkre nem volt, még egymás közt sem beszél-tünk róla. Nagyon helyeslem, hogy ma már a iskolában tanároktól megkapják a testi fejlődéssel járó tudnivalókat. Ez a téma a tisztálkodással kapcsolatban jutott eszembe. (Folytatása következő lapszámunkban.)

Törökné Borbély Lenke

„A ti hiteteknek az egész világon híre van”

1995 számomra zárandokév volt, tele áldással és gazdag tapasztalatokkal, egyházunk számára újabb sikerekkel. Erről szeretnék szokásos évi beszámolót adni, úgyis, mint a Testvérgyülekezeti Tanács főtitkára, aki azonban a Center For Free Religion független és csak Erdélynek elkötelezett pozícióját megőrizve írok és végzem magamtervezte önkéntes munkám.

Unitárius zárandoklatok

Ahogy az Erdély-Amerika Testvérgyülekezet program mélyül és alapjaiban szélesedik, úgy mind több amerikai testvérünk zárandokol Erdélybe - immár százával minden évben. De talán fordítva még igazabb: a hazatérő zárandokok virágoztatják a testvériséget. Ez a kulcsa ennek a mindenkit ámulatba ejtő sikernek. Mert bizony a „ti hiteteknek az egész világon híre van”. S amint dr. Peter Raible Seattle-i lelkész, a Testvér Tanács új elnöke múlt év májusi első erdélyi zárandoklatán Siménfalván megfogalmazta: Erdély az unitáriusok "Szentföldjévé", búcsúhelyévé kiáltatott ki.

Ha büszkék az amerikaiak - márpedig azok - saját liberális vallásukra, akkor most, ráilleszthetik azt az erdélyi négy évszázad tűzpróbáját kiállított gyökerekre, ez nem kevesebb, mint tudatukat átalakító kollektív élmény - történelmi tudatuk megszületése. Ez tisztán megfogalmazódott immár a három ízben megtartott Berkeley-i történelmi kollokvium alkalmával is. Ma már minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az amerikai unitarizmus szellemében és lelkiségében megújódott, valósággal megreformálódott mióta Erdélyben önmagát újra felfedezte. Unitárius lelkészek beszámolnak egy új jelenségről: mióta Erdély szelleme megérintette, gyülekezetük egyre nagylelkűbbé válik nemcsak Erdély iránt, de nyitottabbá saját társadalmi problémáik iránt is.

Múlt szeptemberben Bostonban jártamkor nagy fajsúlyú kijelentéssel pecsételte meg a fentieket elnökünk, dr. John Buehrens. Elismerte, hogy a "testvéregyház mozgalom az észak-amerikai kontines unitáriusainak legjelentősebb, legszélesebb körű mozgalma ebben a században az emberi jogokért vívott harc mellett". És ennek a megszervezéséért engem tett "felelőssé". Szívesen és büszkén állok elébe egy ilyen "vádznak".

Erdélyi testvéreink többnyire hallgatnak, vajmi kevés írás jelenik meg erről a túlélést elősegítő isteni beavatkozásról. Annál több hőstörténet lát napvilágot az amerikai testvér hírlapban. Egymást licitálják túl az Erdélyt megjártak élménybeszámolóikkal, fogadalmiakkal és terveikkel a még hathatósabb segítségre. S hogy ez nem csak elmélet, azt bizonyítja az évente immár következetesen erdélyi testvér-egyházközseinkbe áramló segély. De ez csak az egyházközsegek kb. kétharmad részének ünnepe, a többinek keserű elhanyagoltságérzés. Az egyenletlenség sajnos mélyül, amint a pénz még mindig oda áramlik leginkább, ahol már minden javítani-, építeni-, bevezetni-alót elvégeztek, ahol már van traktor, ahol a lelkész is dollárban kapja a fizetéskiegészítést. Mert ezek a gazdag amerikai egyházközsegek komolyan veszik vállalt kötelességüket. De az összképet tartva szem előtt, az ember felteszi a kérdést: ahol ennyi pénz forog, miért kell a magyarszentbenedeki műemlék templomunknak összeomlania? Miért nem fognak össze és áldoznak egy keveset azok, akik tehetik? Mivel az adományok mögött itt is sokszor az én S.O.S. felhívásaim állnak, most ugyanezt teszem azok felé az egyházközsegek

felé, amelyek úgy érzik, megengedhetik maguknak, hogy támogassanak egy Magyarszentbenedeket, ahol 17 egyháztág él csupán, de kazettás mennyezetű templomunkra nem engedhetjük ráomlani a tornyot. És Magyarszentbenedek testvére történetesen nem olyan tehetős, vagy még nem ismerte fel kultúra-mentő szerepét. De Sepsiszentgyörgyre is ráférne egy hagyományos közadakozás. A gondviselés gazdagon visszafizeti. És közös jövőnkéről van szó. A túlélés csak együtt, csak összefogással és egymás iránti felelősséggel lehetséges.

Egyik legkedvesebb illusztráció a program szellemére Homoródszentmárton példája, akik 100 dollár segélyt küldtek San Jose-i testvérgyülekezetüknek nemrég leégett templomuk újjáépítésére. Ezt a példát minden gyűlésen mindenki emlegeti itt, s a szemeket könny futja el.

Levelezés, mint kulcs

Egyenlőtlenségről és felelősségérzetről beszélünk, és ehhez nem kell dolláradomány, csak levél Erdélyből. Nemcsak válaszolni, de az amerikai választ egyenesen "kierőszakolni" kötelessége minden gyülekezetnek. Ír vagy nem ír az amerikai fél, mi írjunk, előző levélünk másolatát küldjük el ismét, ha válasz arra nem érkezett. Sajnos még mindig gyakori, hogy az erdélyi lelkészek elhanyagolják még a válaszadást is, még akkor is, amikor pénz vár elküldésre, amit erdélyi fél tudtára is adunk, s csak pár soron múlik a segély. Ha a karácsonyi üdvözlőlap megérkezik - ami azonban annyira személytelen, hogy nem helyettesít egy igazi levelet - akkor hogy tudjam én elhiteni, hogy a posta a hibás? Mindnyájan tudjuk, hogy a posta megbízhatatlan, mégis azok a levelek, amelyeket megírnak, többnyire megérkeznek. Apóóó üdvözet: a karácsonyi, húsvéti üdvözet itt nem olyan súllyal esik latba, mint otthon, ahol egy évre letudjuk frási kötelezettségünket egy háromsoros képeslappal. Itt az üdvözet az év eseményeiről szóló levelet is tartalmaz, s ezt várják Erdélyből is.

Már azt a fogalmat is elfogadtam itt, hogy a kelet-közép-európai időérzés más, lassúbb, mint az itteni; hogy a régi reflexek és görcsök halogattatnak... De ezt míg a világ nem lehet okul felhozni. Mert attól, aki pl. Amerikából hazatér vagy komoly pénzt kap - amit hónapokig tartó gyűjtési akció előz meg itt és tart egy egyházközseget lázban - több váratik el, mit egy szabvány karácsonyi üdvözet és azután hat hónapi csend. Mert a hála kifejezésének elmaradása s a következményes, növekvő csalódás nemcsak az illető amerikai partner lelkesedését oltja ki, néha végérvényesen, hanem az egész mozgalomnak nagyot árt. Ezt nem engedhetjük meg magunknak, amikor annyi egyházközségünk "árva" még, s amikor nem igen akad új jelentkező testvér-jelölt. Egyik legaktívabb kör küzgyűlésén nemrég pironkodtam, amikor öt egyházközség panaszkodott nyilvánosan, hogy Erdélyből ismételt levelekre semmi választ nem kaptak. Egyik közülük vissza is lépett s Székelymuzsna megint árván maradt. Székelyudvarhely II-t, épülő új templomával egyik testvére már elhagyta, s a második is nehezen tűri el a csend frusztrációját. S a tapasztalat az, hogy ezek az elveszett amerikai testvérek már nem hisznek az ügy fennségében, nem akarnak többé testvérségre lépni más egyházközséggel. S példájuk nyomán többen elriadnak a programhoz csatlakozástól. Hét év után is miért kell a levelek egy hányadéért könyörögni, amikor annyira bebizonyosodott, hogy

gyümölcsöző a fáradtság, és az egész egyházunk iránti felelősségről van szó. Az egyes gyülekezetek kapcsolatait nem lehet elszigetelten szemlélni, fedezzük fel, hogy egy nagy egész része vagyunk, s ha egy szerv nem működik rendszeren, beteg lesz az egész test.

Egy új felhívást tolmácsolok az amerikaiak részéről: kéri a testvérgyülekezteiket, hogy kapcsolódjanak be a levelezésbe, ne csak a lelkész feladata - és kiváltsága - legyen a levélírás. Nem kell angolul tudni ahhoz, mert a fordítást már megoldotta itt mindenki. Igenis, azok a kapcsolatok a legélénkebbek és legnépszerűbbek, ahol a gyülekezet tagjai, asszonyok, ifjak, gyermekek is bekapcsolódnak és leveleznek az itteni egyháztaggal. Egyre több ilyen levelező partnert hívnak meg amerikai utazásra.

Akik az amerikai fél passzivitása miatt frusztráltak, s nekem írnak, én azonnal intézkedem, még ha nem is válaszolok a levélre azonnal. Az esetek nagy részében sikerül feltámasztani a kapcsolatot, sőt aláyújtani is. Vannak azonban kihulló partnerek, s ilyenkor új társítást próbálunk, ami időbe telik.

Mind sürgetőbb az az elvárás, hogy Erdélyben is alkalmazzák a lelkészek az összedolgozást, testvérhálózat kiépítését, ami itt meghonosodott. Itt mi évente négyszer jelentetjük meg hírlapunk: a Partner Church News-t. Ehhez csatolva from Center for Free Religion hírlapom, amely az összképre egyfajta rálátást biztosít, az egész egyházunkat foglalkoztató problémákat és általános szükségleteket tár fel, kampányokat szervez stb. Ezenkívül egyes körök a maguk hírcsere szolgálatára saját lapot adnak ki. Erdélyben a körök testvéregyház felelőseitől is elvárjuk, hogy számon tartásuk körükben a kapcsolat elakadását, erről rendszeresen miniket tájékoztassanak, illetve mi is számíthassunk rájuk, amikor az egyházközség makacs hallgatásba burkolódik. Annak valami oka kell, hogy legyen, s ezt mielőbb kideríteni s válaszban erre reflektálni, létfontosságú, s a kör felelős nemes feladata.

Sikeres misszió

Múlt év májusában az Erdélybe először látogató dr. Peter Raible elnök felkért, hogy 14 - hét lelkész és hét világi - erdélyi útját megszervezzem, az "idegenvezetést" és a tolmácsolást vállaljam. Farkas Dénes segítségével ez sikerült, sőt egy kicsit diadalút volt és minden tekintetben mintaként szolgálhat az utánunk jövőknek.

Szinte minden este az éppen soron levő környék lelkészeivel találkozhatott a hét amerikai lelkész, fehér asztal mellett. Homoródszentmárton nyíresében egyszerre 19 lelkész imádkozott egyik zárandok lelkészársunk halálos veszélybe került édesanyja és az éppen kórházba került Kiss Ákos lelkész felgyógyulásáért. Mindenik zárandok beszédét előre magyarrá fordítottam és mindenki a saját testvér-templomában prédikált egyik vasárnap és töltött három napot gyülekezete körében, teológusok tolmácsolásával. Siménfalván az egész falu s a környék lelkészei ünnepélyesen vártak, érkezésünkkor a gyermekek gyönyörű műsort adtak, s azután mindnyájan együtt vonultunk a templomba ahol édesapám egykori szószékén életemben először prédikáltam Erdélyben. Sok felemelő pillanat tette ezt a zárandoklatot határkövé sokunk életében. A résztvevők leg többje idén gyülekezetének tagjaival tér vissza testvérei körébe.

A kölcsönkért és minduntalan lerobbanással fenyegetett mikrobuszunk nem csoda, hogy erre az ünnepélyes kijelentésre készítette Peter Raible-t: "Unitárius zárandok-utaztatási szolgáltatásra van szükség!" S azonnal belefogtunk a megtervezésébe, még ott Erdélyben. Autóbusz, szállodaláncolat kell, mert az igény s áldásai mindkét félre nyilvánvalók. Peter a tett embere.

Amit elhatároz, azt valóra is váltja. Támogatása tudatában szívesen láttunk hozzá a terv megvalósításához.

Farkas Dénes, aki sok amerikai unitárius csoportot vezetett végig Erdélyen - felejthetetlen élményt nyújtva - és azokat még filmen is rögzítve, komoly népszerűsége tett szert az amerikai unitáriusok körében. Ennek eredménye volt, hogy a Center for Free Religion szervezésében sok-sok amerikai egyházközség fogott össze és három hónapos körútra hívta meg Dénest, hogy vizsnozzák kedvességét. De igazi küldetése ennél komolyabb és közérdek volt. Nem kisebb feladatot tűztünk ki magunk elé, mint 25 ezer dollár összegyűjtését, hogy mikrobuszt vásároljunk erdélyi egyházunknak, amelynek fő rendeltetése az amerikai zárandokutak megkönnyítése. Farkas Dénes augusztustól-novemberig három kerek hónapon át vándorolt Amerika több mint tíz államában, kézzel-kézre, gyülekezetből-gyülekezetbe. A Keleti és a Nyugati Parton én is elkísértem. Két embernek is hihetetlen strapa, de óriási élmény is volt minden este másutt adni műsort két nyelven, hegedülni, minden vasárnap két-három istentiszteletet végezni, lelkesíteni, meggyőzni. A gyűlő pénzen kívül ez a misszió amolyan "hiterősítés" is volt, a program egésze kapott általa friss vért. Négy alkalommal főztünk magyar vacsorát 100-100 embernek. Ezt a pénzgyűjtési módszert már évek óta alkalmazom Chicoban, mint évi egyházfenntartási hozzájárulást, s mely mindig 8-900 dollárt eredményez. A leghatékonyabbnak eddig a californiai Oakland unitáriusainál bizonyult, ahol 80 meghívott vendégre főztem erdélyi "lakomát" és természetesen hegedültem hozzá cigányzenét. Ízes magyar pohárköszöntőről Farkas Dénes és az akkor Berkeley-be érkező peregrinus Kovács Sándor kolozsvári lelkész és felesége, Maksay Magdolna gondoskodott. 7000 dollár volt a vacsora bevétele, mely a testvér oklándi új malomra "hajtotta a vizet". Prédikáló körutunk 15 ezer dollárt eredményezett, s nemrég egy névtelen adakozó - akit meghatott a mi eltökéltségünk s a szükség realitása - a hiányzó 10 ezer dollárral lepett meg! Megvan tehát a mikrobusz, s már őt csoport íratkozott fel Dénesnél a nyári túrákra. Ezt a szolgáltatást az amerikai Testvértanács, azonkívül, hogy az erdélyi egyetemes egyház szállítási gondjain enyhít, egy önfenntartó vállalkozásnak és nem az amerikai vendégek ajándék-utaztatásának képzeli el. Ezzel is jövőt építünk.

Szolidaritás

Megrendülve olvastuk az Erdélyi Unitárius Lelkészek Szövetségének Nyilatkozatát, melyet novemberi konferenciájukon tettek közzé az új román tanügyi törvény elleni tiltakozásul és az éhségstrájkolókkal való szolidaritásul. Erdélyi testvéreink ügye iránt vállalt abszolút szolidaritásunkat Washington D.C.-ben tartott februári Tanácsülésünkön mi is tiltakozó Nyilatkozatba foglaltuk. Ez alkalomból engem kértek fel a fővárosi szószéki szolgálat végzésére, népes és mélyen érdeklődő gyülekezet előtt, melynek tagjai nagyobb részt kormánytisztviselők voltak. A Testvéregyház Tanács levelek és az Internet (számítógépes levelezés) által valamennyi amerikai unitárius gyülekezetet cselekvéses szolidaritásra szólított fel. Az unitáriusok szava az emberi jogok védelmében hagyományosan jól ismert és nagyra becsült a Fehér Házban és az USA kormányban is.

Emlékezések dr. Gellérd Imrére

Dr. John Buehrens elnökünk igen megtisztelő felkérésének tettem eleget amikor szeptember 15-én, a bostoni Unitárius Univerzalista Egyházközpontban istentiszteletet tartottam az alkalomból,

hogy édesapám, Gellérd Imre huszonöt évi késéssel és immár posthumus, de hála Istennek megkapta a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetől teológiai doktorátusát, melyet Kolozsváron, a Teológia fennállásának 100 éves évfordulójának ünnepségén családom jelenlétében vehetett át. Majd együtt vittük az oklevelet, melyért édesapám úgy megdolgozott, megszenvedett, de melyről hiába álmodott, az udvarhelyi temetőbe, hogy sírjára tegyük.

A bostoni istentiszteleten az ő életéről és munkásságáról emlékezett velem együtt az egyházvezetők közül álló gyülekezet. Az évvégi kiértékelés eredményét Boston most közölte, hogy ti. ez az istentisztelet volt az év két legkiemelkedőbb szolgálatának egyike. Aztán hazaérkezve, Székelykeresztúr teremtett ismét értékes alkalmat számomra a szószéki szolgálatra és a közös emlékezésre, melyen a székelykeresztúri Unitárius Szeminárium közel száz tanulója mutatott be magas színvonalú műsort. Akkor még Gálfalvi Sándor szeretett főgondnokunk is velünk ünnepelt.

Immár dr. Gellérd Imre édesapám emlékére újabb angol nyelvű prédikációs-kötetet jelentetek meg a júniusi főtanácsunkra. A beszédek Erdélyről valló amerikai unitárius lelkészek tollából származnak. Ugyancsak az ő emlékét szolgálja majd a most kiadás alatt álló magiszteri tézise és doktori disszertációja, Az erdélyi unitárius prédikációirodalmunk a 16. és 20. század között, melyet minden erdélyi lelkészünk asztalára letenni szándékozunk. Eközben pedig ugyanez angol nyelven lát napvilágot.

Emlékadományok a Center for Free Religionról

Három halottunk emlékét szeretnénk adományainkkal tisztelni és felidézni:

Gálfalvi Sándor főgondnokunk távozása mély szomorúsággal, gyásszal tölt el mindannyiunkat, veszteseket. Áldásos, egyházépítő szolgálatáért hálával, emlékére 500 dollárt ajándékozunk a székelykeresztúri Unitárius Szeminárium tanulóinak, akiknek órangyala volt Gálfalvi főgondnok úr.

Rev. Carroll Payne, Atlanta, Georgia-i testvérünk egyik legelkötelezettebb harcosa és jótévedője volt mozgalmunknak. Mint nyugalmazott református lelkész 1967 óta hűséges unitárius egyháztagként dolgozott az erdélyi unitáriusok és az emberi jogok ügyéért. Erdélyt kétszer is meglátogatta, utóbb májusi zárandoklatunkkor. Kora ellenére vállalta egy hatalmas komputer, lézer printer átszállítását az óceánon, melyet a székelykeresztúri Unitárius Szemináriumnak adományozott a gyermekek és a tanterület nem kis meghatódására. Carrollt soha senki olyan boldognak nem látta, mint akkor. Szívinfarktus végzett vele. Családtagként gyászoljuk harcostársunkat. Emlékeire 500 dollárt adományoztunk a kolozsvári Unitárius Teológusoknak, akikben ő, mint volt lelkész, szívből gyönyörködött. A Testvéregház Tanácsunk ezenkívül elhatározta, hogy most készülő zászlónkat Carroll Payne-ról nevezzük el.

Jane Lauriat, Sun City, Arizona-i testvérünk dr. Nathaniel Lauriat nyugalmazott lelkész felesége volt, az unitárius asszonyok nemzetközileg is elismert egyik legaktívabb személyisége. Mint az IALRW elnöke, ő hívott meg engem a Paolo Alto-i IARF Világkongresszusra, 1987-ben, ahol férjemmel először találkoztam. Barátságunk munkaviszonyra nőtte ki magát, s Jane éveken át rendíthetetlen szorgalommal segített összegyűjteni az erdélyi unitárius kisnyugdíjas lelkészek és özvegyek segélyezé-

sére szánt pénzüsszeget. Temetésekor volt gyülekezete 500 dollárt adományozott nekünk, amit ezúttal az ő emlékét idézendő és megörzendő, kisnyugdíjas lelkészeink segélyezésére átadjuk, amint Jane is tette volna.

Ázsiai zárandoklat és tanulsága

A múlt év számomra George kutató "expedíciójával" zárult, Nepálban Tibet határán. 1996 Újév felkelt áldott napját a Himalájában köszönhattuk. De mindenképp az emberek voltak a legszébbek. Minden egzotikumuk ellenére mélyen ismerősnek tűntek, vonzottak az arcok. S talán nem is véletlenül - kalárisomról is kiderült, hogy igen régi, értékes tibeti hegyi korall! Igen, Tibet kézzelfogható közelsége döbentett rá a legújabbkori Tibet-Erdély analógiára. Ezt hoztam haza magammal. S mert kincs számomra, megosztani kívánom. Érdemes elgondolkozni rajta.

Mint ismertes, Tibet mint olyan nem is létezik 1959 óta, amikor a Kínai Kulturforradalom tomboló örültsége besöperte a kommunista Kína malomkerekei közé. Tibet ma csupán egy kínai provincia - a kínaiaknak. De nem a tibetieknek. Azoknak éppen olyan élő, édes szülőháza, mint nekünk Erdély. Pedig ők még jobban elvesztették, mint mi. Közülük százezreket végeztek ki a kínai megszállók. Templomaikat feldúlták, kifosztották, egész kolostorokat irtottak ki, szerzetesek és papok tízezreit végezték ki a helyszínen, mások kényszermunka-táborokban veszttek. S ma is legalább egymillió tibeti sínylődik, haldoklik politikai börtönökben - saját szülőföldjükön! A Dalai Láma száműzetésbe kényszerült. A dicső Lhasa és a királyság elveszett.

Híres templomuk körül nepáli száműzetésükben a tibetiek százai, ezrei kerengenek folyton imádkozva. Felületesen először vallásuk exotikus gyakorlatának véltem, csak amikor közéjük vettem, vált egyszerre világossá az igazi tartalom. Ezek az emberek elvesztett szülőföldjükért imádkoznak: Tibetért, Lhasaért, szent fővárosukért! Éjjel és nappal, szünet nélkül, csecsemők anyjuk háttára kötve, öregek, akik alig tudnak már járni, százak és ezrek, tízezrek, soha meg nem szűnő rítusban, egymást váltva imádkoznak a szülőföldért ezek a hazájukból elűzött menekültek. Menekültek, hogy élve maradhassanak és a halott Tibetet feltámasszák, kultúráját elevenen tartsák, átmentsék. És ez sikerülni is fog nekik, mert rettenetesen hisznek benne. Hisznek az ima hatalmában, a lélek erejében. Ezt ma a "boudhanathi tibet jelenségek" hívják.

A tibetieknek Boudhanath csak az egyik "sirató faluk". De ők nem sírnak, hanem imájukkal feltámasztják hazájukat, lelkükben a reményt táplálják, hagyományukat s hinni tudásukat átadják a következő nemzedéknek. Hogy éjjel és nappal, fiatalon és öregen, télen és nyáron, folyton legyen aki az ima fátylóját meggyűjtsa és körbe-körbe hordozza.

A világnak talán szüksége van a remény ilyen emlékfalaira, zárandokhelyeire, ahol emberek találkoznak, imák fonódnak egymásba, amelyek emlékeztetnek az emberiség elleni bűncselekményekre, melyeket meg lehetett volna előzni, ahol egymás bánata iránt kinyílik a lelkünk még akkor is, amikor saját szenvedésünk elzárja lelki horizontunkat. Igen, Tibet és Erdély analógiája szívet, szemet kinyitó példa. Ott láttam magunkat közöttük. És nem tehettem másként: közéjük álltam és nyolc órányi gyakorlatással százszor kerültem meg a templomot imádkozva Tibetért és Erdélyért.

Zárandoklat lett az expedícióból.

Dr. Gellérd Judit

A templom és az iskola

Az utóbbi években a gazdasági-, politikai- és társadalmi élet minden területén szédületes változások korát éljük. Alig győzzük nyomon követni az infláció és árdérágulás mellett a parlament és kormány döntéseit és határozatait, s a társadalmi élet terén jelentkező újabb és újabb fejleményeket. Természetszerűleg óriási változások, átalakulások történtek az iskolai munkában, az oktató-nevelő tevékenységben is. Habár az iskola célja nem változott - sajátos tudást, gazdag lelki és jellembeli tulajdonságokat kialakítani a gyermekekben, melyekre építve a jövő felnőtteiként megállják majd a helyüket -, de a keret és a nevelési eszmény nagyon sokat változott.

Nagyon nehéz az iskola dolga, hisz a nevelés talán még soha nem ébresztett olyan nagy érdeklődést, élénk figyelmet szerte a világon, mint napjainkban. Sok esetben a társadalom válságos állapotai, szociális, gazdasági, kulturális, politikai vagy erkölcsi jellegzetességei új kihívásokat támasztanak az iskolai oktató-nevelő tevékenység elé.

Nem egy esetben vagyunk olyan problémahelyzetben, melyet azonnal a legjobban, legeredményesebben meg kell oldani teljesen új, általunk, nevelők által nem tanult pedagógiai-lélektani fogásokkal. És mi kell megoldjuk, akik megszoktuk, hogy az oktató-nevelő tevékenység szépen folyik a maga medrében a felsőbb utasításoknak megfelelően.

A sok új probléma egyetlen vetületére szeretnék röviden kitérni, még pedig a vallás-erkölcsi nevelés tantervbe foglalására.

Örömmel fogadtuk a minisztériumi határozatot, mely szerint az iskolában, osztályonként heti egy óra keretében a lelkészek vallás-erkölcsi nevelésben részesíthetik tanulóinkat. Ez így kell, ez így illik, hisz a tudományos, erkölcsi-honpolgári, technológiai nevelés a vallás-erkölcsi neveléssel együtt válik egységes egészé. Így felelhet meg az iskola annak a követelménynek, hogy sajátos műveltséget megalapozó, jellem és erkölcs alakító célkitűzéseinek megvalósítása révén minél hatékonyabban hozzájáruljon egy jobb jövő kiépítéséhez.

Iskolánk, a kobátfalvi Gálfi Sándor Általános Iskola, sajátos helyzetben van. Talán az egyedüli Erdélyben, ahol a Kobátfalváról, Bencédből, Szentmihályról, Nagykadácsból, Tarcsafalváról, Csehétfalváról és Tordátfalváról - tehát hét faluból - összegyűlt 81 gyermekből 79 unitárius, és mind a 79 részt vesz a vallásórákon. (Két gyermeket egy családból, akik Jehova tanúi, nem kötelezünk az unitárius felekezetű vallásórákon való részvételre). A vallásórákat csütörtöki napra tettük, s az iskolakörzetünkben tevékenykedő unitárius lelkészeket mind bevontuk a vallás-erkölcsi nevelésbe. Ezenkívül mindannyian otthon is foglalkoznak az I-IV osztályos gyermekekkel és a konfirmáló ifjakkal.

Az I-IV. osztályban Nyitrai Csongor lelkész irányításával imákat, bibliai történeteket (meseszerű formában) és énekeket tanulnak.

Az V. osztályban Bíró József lelkész vezetésével az Ószövetséget tanulmányozzák és énekeket tanulnak.

A VI. osztályban Nyitrai Csongor lelkéssel az Újszövetséget tanulmányozzák és énekeket tanulnak.

A VII. osztályban Szombathalvi József lelkész egyháztörténelemmel és énekek tanításával foglalkozik.

A VIII. osztályban Kiss Gergely lelkész az erkölcsstanal, magatartási szabályokkal ismerteti meg a tanulókat és énekek tanításával foglalkozik.

Közösen beszéltük meg ezt a szervezési formát és több előnyét is megemlítem:

- a lelkész alaposan elmélyülhet az adott témakörben, hisz éveken át azzal foglalkozik
- ha valakinek távol kell maradnia (pl. temetés miatt) óracserével helyettesíteni tudjuk
- nem utolsó sorban jól esik hetente találkozni és sok-sok mindenről elbeszélgetni, sok közös gondolatot megosztani.

Közösen, vállvetve egységes nevelést biztosíthat az egyház és az iskola. És közösen ünnepeink, közösen ajándékozunk. Hisz már hagyománnyá vált, hogy karácsonykor a templomban együtt ünnepeink gazdag műsorral, minden gyermek (még az óvodások is) szerepel, és az angyal osztja a feldíszített karácsonyfa alatt a csupa szemből álló kis gyermekeknek a közösen összeállított ajándékcsomagot. És közösen fogadjuk a falunkban látogató vendégeket is.

Így próbáljuk megoldani közös célunkat, a gyermekek nevelését, lelki és szellemi világunk gazdagítását és azt, hogy egyformán szeressék és magukénak tekintsék gyermekeink a templomot és az iskolát.

Bán Gagyai János, tanár

Templomjavítás Kőrspatakon

A kőrspataki unitárius egyházközség a kis gyülekezetek közé tartozik. A múlt század végén a falu központjában épült templom az utóbbi évtizedekben nagyon megrongálódott. Javítását az egyházközség régóta tervezi, de megvalósítani nem tudta. Ennek különböző okai voltak: az anyagi fedezet hiánya, az egyházközség ügye iránti közömbösség, valamint a lelkészhiány. Ugyanis az utóbbi évtizedekben a kis gyülekezet lelkészei nagyon rövid ideig szolgáltak itt és utána továbbmentek.

A kilencvenes években valami megmozdult a gyülekezet életében és egy eredményes folyamat elindítását ígérte. A hívek melléállása is pozitív irányba mozdult ki, s az addigi meddő tervezetések helyét a cselekvés vette át. Ha az aranykönyvet vesszük alapul, a következőket mondhatjuk el az áldozatkészség mutatójáról:

1990-ben az aranykönyvi bejegyzés 5 375 lej, ebből közmunka 1 500 lej. Az 1991. évi aranykönyvi végösszeg: 7 139 lej, közmunka 3 600 lej; 1992. évi aranykönyvi végösszeg: 16 025 lej, közmunka 7 800 lej; 1993. évi aranykönyvi végösszeg: 413 219 lej, közmunka 122 000 lej; 1994. évi aranykönyvi végösszeg: 1 556 000 lej, közmunka 188 000 lej; 1995. évi aranykönyvi végösszeg: 1 575 000 lej, közmunka 534 000 lej.

Az aranykönyvben az utóbbi két évben új név díszel, éspedig az amerikai testvérgyülekezetnek, Corvallisnak a neve, akik jelentős anyagi támogatásban részesítették az egyházközséget. Nekik, valamint az egyházközség híveinek és az Egyházi Képviselő Ta-

nácsnak köszönhetően sikerült megjavítani a megrongálódott templomot.

1995 szeptember utolsó vasárnapján meghitt templomi ünnepély színhelye volt a megújított templom. Hálaadó istentisztelet keretében a testvérgyülekezet lelkészénél Jill McAllistert és családját köszönthette a gyülekezet. Az emléktábla felavatása után köszönő és köszöntő szavak hangzottak el magyar és angol nyelven.

A meleg fogadtatástól és szívélyes vendéglátásától, az erdélyi táj szépségétől eltelt amerikai testvéreinktől ígéretet kaptunk a kapcsolatok kiszélesítésére, ami jó reménységgel tölt el mindnyájunkat, hogy megkezdett munkánkat Isten segítségével folytatni tudjuk.

Dançs Lajos lelkész

A szeretet épít és szépít

Pál apostol a korinthusi gyülekezetéhez írt első levelében ezt írja: "a szeretet épít" (1kor 8, 1).

En ezt az apostoli kijelentést kibővítem és így próbálom megfogalmazni: a szeretet épít és szépít, a gyűlölet rombol. A gyűlölet az emberi történelem folyamán, hogy mennyi mindent rombolt, pusztított, azt fel sem tudjuk mérni. A gyűlölet romboló munkáját sajnos sokszor tapasztaltuk és tapasztaljuk nap mint nap emberi életünkben.

A firtosmartonosi egyházközségben az 1995-ös évben, hála a jó Istennek nem a gyűlölet, a széthúzás, a rombolásnak nyomait láttuk, hanem azt, hogy a szeretett adományozott, szépített.

Elrepült a nyár, múlttá lett az ős is, s ránk köszöntött zimankós napjaival a tél. A vissza nem térő két évszak nem múlt el nyomtalanul. Nyomot hagyott nemcsak azzal, hogy több lett a ránc arcunkon, nem csak azzal, hogy deresedett hajunk, hanem egyházi életünkben is nyomot hagyott a jövő számára.

A nyár folyamán a lelkési lakáson az ajtók, ablakok újrafestése megtörtént, közel másfélmillió lej értékben. Az őszi időben a szeretett és féltett templomunkon külső és belső javítást, meszelést végeztünk. Ez a nagy munka önerőnkől nem valósult volna meg soha. Az Egyházi Képviselő Tanácstól pénzbeli segítséget kaptunk, másfélmillió lej értékben, valamint pénzbeli adományt kaptunk közel hárommillió lej értékben a Nebraska állam (USA) Omaha város testvérgyülekezetétől is.

Ez alkalommal is hálás köszönetünket fejezzük ki mindkét adományért, mely szeretetből fakadt. Igen, a szeretet szépített egyházközségünkben: lelkési lakást és templomot.

Őszintén, tiszta szívből kérjük az egy igaz Istenünket, hogy ezt az építő-szépítő szeretetet tartsa meg közöttünk a jövőben is, hogy egyházi épületeinket tudjuk karban tartani, megőrizni az utánunk jövő nemzedék számára.

Bíró Mihály, lelkész

Leraktuk a magyarandrásfalvi templom alapját

Az új esztendő elején szokásos számadás és tervezés idején a magyarandrásfalvi templomalap egyszerre jelentti egyházközségi életünk 1995. évi sikerét és 1996. évi gondját.

Több tervezetés, készülődés után végre 1995. július 22-én ünnepélyes keretek között elhelyeztük a templom szegletkövét. A templomépítés egy közös összefogás eredményeképpen kezdődött és csak közös erővel tudjuk befejezni. Unitáriusok és reformátusok, amerikaiak és külföldre telepedett andrásfalviak álltak a helybeliek mellé az alapozásban. Ha elkészülhet ez a templom, akkor egyházkörünkben, a már meglévő fiatfalvi mellett ez lesz a második, melynek fényképe alá oda lehet majd írni: unitárius-református közös templom.

A szegletköv letételének ünnepén az unitárius és református püspökök képviselői tartottak egyházi beszédet. Jelen volt Andrásfalva testvérgyülekezte képviselője is Jim és Mary Donald személyében. Szerepeltek a csekefalvi ifjak énekszámokkal, az andrásfalvi és szentábrahámi gyerekek szavallatokkal. Ott voltak a közönség soraiban a szomszéd falvak unitárius és református lelkészei, a tantestület és a gyülekezetek tagjai. Az esperes urak és a helyi lelkészek beszédei mellett Dr Molnár István körü felügyelőgondnok történelmi megemlékezést tartott a faluról, s örömmel fejezte ki azért, hogy a több mint ötszáz éve létező falu, amely idáig templom nélkül volt, most a templomas falvak sorába emelkedhet. Beszédet mondott a testvérgyülekezet részéről Mary Donald, aki ünnepélyesen átadta gyülekezte adományát is. Az első közös istentisztelet után szeretetvendégség volt, amit az andrásfalvi gyülekezet asszonyainak köszönhattunk meg.

Isten segédelmével egy időben bízunk a közös emberi akarat erejében. Így kívánjuk 1996-ban tovább folytatni a templomépítést.

Jakab Dénes lelkész

A gondolat tetté érett Marosvásárhelyen

Az 1994. december 2-3. között tartott Egyházi Főtanács alkalmával hangzott el a javaslat egy keresztfelől betétkönyv akció beindítására. Az elképzelés alapján a keresztelési szertartás után egyházunk minden új tagjának, a keresztfelől oklevél mellett, egy betétkönyvet is átadunk. A javaslat indoklása szerint, ez a gesztus - amelynek úgy eszmei, mint anyagi vonzata van - olyan érzéseket gerjeszt a szülőknél és a keresztszülőknél, majd később a megkereszteltben, amelyek részben az egyházhoz való kötődést erősítik, részben pedig további takarékoságra indítanak.

A fenti gondolatot a marosvásárhelyi Unitárius Egyházközség presbitériuma is megtárgyalta és elhatározta, hogy 1995. január 1-től gyakorlatba ülteti. Ilyetett képzőművésszel egy szép kivitelezett keresztelési emléklapot készítettünk, amit azóta az egyházközség gondnoka minden keresztelés alkalmával átad a boldog szülőknél, illetve keresztszülőknél a keresztfelől betétkönyvvel együtt.

Szabó László, körü felügyelőgondnok

A NŐSZÖVETSÉG ÉLETÉBŐL

Csíkszereda

1. Az 1995-ös év első megvalósítása a már másodszor megrendezett kosaras farsangi bál. Sikere talán még nagyobb volt, mint az elsőnek és a résztvevők is számosabbak. Értékes tombolatárgyakat kaptunk szponzorainktól. Legnagyobb sikere egy sütésre előkészített malacnak volt. Szerveztünk szívek táncát és szép farsangi szemüvegeket készítettünk. Meghívottaink voltak a nyáradszentmártoni unitárius nőszövetség az odaváló tiszteletes úrral és Farkas Dénes tiszteletes úr a kolozsvári központtól. Ezen kívül meghívtunk minden szponzort, akik segítségükkel hozzájárultak a bál sikeréhez. Zenélt a Hargita Székely Népi-együttes és előadást tartottak az együttes táncosai.

2. Január 30-án egyéb számos elfoglaltságára hivatkozva lemondott az elnöknő, Oláh Irénke. A tagság új elnökének Kelemen Biborkát választotta.

3. Még az 1994-es év decemberében a nőszövetség elhatározta, hogy felveszi a "BALÁZS FERENC SZÖVETSÉG" nevet. Balázs Ferenc a pap, a költő, a prózaíró, az ember - gazdag tevékenységével nagyon sokat tett mind az egyházért, mind a társadalomért. Nevének felvételével az általa vallott eszmék útján szeretnénk járni. A javaslat Csíkos Klára részéről jött, és a tagság lelkesen elfogadta.

4. Március 12-én, vasárnap, Simén Domokos tiszteletes úr istentiszteletével egybekötött ünnepségre került sor a templomban. Karda Ida nőszövetségi tag elhozta negyedik osztályát és szép műsorral méltatták Március 15-ike eseményeit a költő szavaival. A műsor után a nőszövetség szeretetvendégséget tartott, amelyen a "Lármafa" együttes szép hazafias nótákkal szerepelt.

5. Oláh Irénke, volt elnöknőnk eredményes levelezése folytán Amerikából 419 dollárt kaptunk, hogy céljaink elérésében felhasználjuk. Simén Domokos tiszteletes úr beleegyezésével ezt a pénzt bútóvásárlásra költöttük, mivel rendelkezésünkre bocsátott egy szobát a paplak épületében. Négy m hosszúságú padot, egy 4 m hosszúságú asztalt, egy szép üveges sarokszekrényt és egy faragott csillárt vásároltunk. Kovács Magdi nőszövetséges társunk férje készített függőnytartót. Az írásos drapériát Vitos Magda társunk készítette. Elhatároztuk, hogy ezután itt tartjuk a szeretetvendégségeinket és az egyházhoz jött vendégeknek is rendelkezésükre bocsátjuk, mint fogadótermet.

6. Az 1994-es év decemberében beindítottunk egy programot, ami az lokodi öregotthon megsegítését célozza. Mivel anyagi javaink nem nagyon vannak, így megegyeztünk, hogy minden hónapban egyszer néhányan közülünk ellátogatunk az

öregotthonhoz, édességet, olvasnivalót viszünk és megünnepeljük a születésnapokat, névnapokat. 1995-ben is rendszeresen végeztük ezt a tevékenységet. Csíkos Klára szorgalmazására beneveztünk a magyarországi Reménység Sziget Népi Egyeteme által meghirdetett pályázatra a szociális témakör keretében. Fáradozásunk nem volt hiábavaló. Nyertünk a pályázaton egy hetes üdülést a Reménység Szigetén és 5000 Ft pénzzutalmat.

7. Május 21-én a nőszövetség szeretetvendégséget tartott Midge Jones, az amerikai testvéregházközség küldötte tiszteletére. A rengeteg sütemény és limonádé felhozatalból még Lokodra is tudott vinni Simén Domokos tiszteletes úr. A nőszövetség egy szép írásos broszt és egy korondi tányért adományozott a vendégnek és tolmácsolta jókívánságait az amerikai egyházközségnek, egyúttal köszönetet mondtunk a kapott 419 dollárért.

8. A június-július hónapokban csak a lokodi program rendszeres látogatásai folytak. A nőszövetség a nyári szünetben nem folytatótt más tevékenységet.

9. Augusztusban többen a tagok közül részt vettek a pályázaton nyert kiránduláson. Elmondták, hogy milyen nagy szeretettel fogadták őket és milyen sok szépet hallottak az előadások alatt. Külön méltatták a minden reggeli áhítatokat. Németh Géza sírjára, aki létrehozta ezt az alapítványt, virágot helyeztek.

10. Szeptember 3-án, az Unitárius Nők Országos Szövetségének Közgyűlésén nyolcan vettek részt közülünk. A köri megbízottak közé Dombi Ibolya tagunkat is beválasztották.

11. November 8-iki havi rendszeres gyűlésünkön elhatároztuk, hogy minden alkalommal megtanulunk egy egyházi éneket és folytatásos mesélés formájában egyháztörténelmi ismertetőt tartunk.

12. A szeptember-október hónapok alatt Vitos Magda kivart egy gyönyörű írásos kézimunkát, amit a nőszövetség termében az asztalon helyeztünk el. Faluvégi Irma tagunk megszöött 26 m. rongyszőnyeget. A rongyot Simén Domokos tiszteletes úr szerezte a csíkszeredai RIEHEN Társaságtól és a nőszövetség tagjai otthoni készleteiből pótolta. A rongyot a tagok vágják fel.

13. November 9-én levelet küldtünk az udvarhelyi nőszövetségnek, melyben kapcsolatfelvételt javasoltunk. A válasz kedvező volt. Kedei Mózesné, az udvarhelyi papné máris jelezte, hogy ők szeretnének fogadni először. Reméljük mindannyiunknak hasznára válik a tapasztalatcsere.

14. December elejére Mikulás-ünnepséget rendezünk a nőszövetség szobájában. Minden gyermek az alkalomhoz illő verset vagy éneket fog előadni, amit a "Mikulás" kis csomaggal fog jutalmazni.

Kelemen Biborka, nőszövetségi elnök

A Csíkszeredai Unitárius Nőszövetség a Nyugdíjasok Napja tiszteletére rendezett ünnepségen

Marosvásárhely

Az UNOSZ 1995. szeptember 3-iki Csokfalván tartott közgyűlése után a marosvásárhelyi unitárius nők szövetsége első összejövetelét szeptember 20-án tartotta. Ez évi munkánkat az őszi hálaadás jegyében indítottuk Kolcsár Sándor tiszteletes úr istentisztelete után. Az összejövetelünk tárgyát a nyári tevékenységről való beszámolás és a csokfalvi közgyűlésen tapasztalt vagy határozatként elfogadott problémák képezték. Emellett felvázoltuk a 95-96-os esztendő munkatervét, figyelembe véve az UNOSZ csokfalvi közgyűlésének határozatát, ami a lélekápolás, szociális teendők, szervezési és gazdasági tevékenységünket illeti. Összejöveteleinket két hetente, szerda délután tartjuk az unitárius tanácsteremben.

Az elmúlt hónapban a következő találkozások voltak: október 4-én vendégünk volt Jakabházi Vera segesvári választmányi tag, aki kitűnő előadását ismertette - Nők a Bibliában - asszony-

társainkkal. Október 6-8. között nőszövetségünk 10 tagja részt vett a Lórántffy Zsuzsanna Egyesület által megrendezett találkozón, ahol különböző erdélyi városok (Nagyvárad, Gyergyószentmiklós, Kolozsvár stb.) nőszövetségeinknek képviselői jelentek meg és ennek az ökumenikus jellegű találkozónak eredménye lett az Erdélyi Magyar Nők Szövetsége tanácsának megalakulása. Ezen az alakuló ülésen a jelenlevők állásfoglalást szerkesztettek a diszkriminatív román tanügyi törvény ellen. Az erdélyi nőszervezetek találkozása istentisztelettel zárult a híres vártemplomban, majd a gótikus teremben unitárius asszonyaink a vendégek tiszteletére előadták az "Isten kezében" című irodalmi összeállítást. Nőtestvéreink bekapcsolódtak egy másik fontos esemény sikeres lezajlásába. Október 16-án más erdélyi városokból és Nyugatról érkezett vendégeket szállásoltak el, akik a Nyugati Protestáns Szabadegyetem, Látóval való találkozásra jöttek. Október 18-án Dr. Major Ferenc belgyógyász főorvos úr értékes előadását hallgattuk meg az öregkori problémákról, az egészséges életmód feltételeiről. A főorvos úr és a tagság között élénk párbeszéd alakult ki, különböző problémákra kaptunk választ. Az összejövetel második felében Tompa Mária felolvasta és fejezetenként kibontotta az UNOSZ csokfalvi határozatát.

Utolsó novemberi tevékenységünk egy Erzsébet és Katalin köszöntő összejövetel volt, melynek célja jótehetségi kezdeményezés: tombolázás segítségével pénzt gyűjteni a közeledő ünnepekre, a gyermekek és öregek megajándékozása céljából. Kezdeményeztük és a templomban is hirdettük a kisgyermek vasárnap délelőtti foglalkoztatását, míg a szülők istentiszteleten vesznek részt.

November hónap folyamán nőszövetségünk tagjai bekapcsolódtak a 3-án indult Ima és Bőjt hónapja akcióba. Hetente egy nap teljes böjttel és a délután 6 órai kezdettel való áhítat meghallgatásával fejezték ki tiltakozásukat. Nőszövetségünk tagjai állásfoglalásban fejezték ki Tőkés László püspök úr tiszteletbeli RMDSZ elnök melletti kiállásukat. Ez a szöveg a helyi sajtóban is megjelent.

November 15-én részt vettünk a templomban tartott Dávid Ferenc emlékünnepeken, ahol az egyházi kórus sikeresen szerepelt. (A kórus nőtágjainak 80% -át nőszövetségünk tagjai teszik ki.)

Szociális téren nőszövetségünk 5 tagja rendszeresen látogat és segít idős, magányos embereket.

Arra törekszünk, hogy az UNOSZ csokfalvi közgyűlésén elfogadott határozat minden pontjának eleget tegyünk. Nőszövetségi munkánkat szolgálatnak tartjuk, ami erdélyi magyar nemzeti közösségünk és unitárius hit- és értékrendszerünk megőrzését elősegíti.

Kisgyörgy Júlia és Tompa Mária

Sepsiszentgyörgy

Régi, szép hagyomány a havonta megszervezett szeretetvendégség, mely alkalommal asszonyaink felváltva vállalják a háziasszony szerepét. Általában hat háziasszony készül a szeretetvendégség megtartására. Ez alkalommal nemcsak teával és süteménnyel kínáljuk meg a vendégeket, hanem lelki, szellemi nevelésükről is gondoskodunk. Lelkészünk, Török Áron tiszteletes úr imája nyitja meg a találkozást, majd a résztvevők szoltárreklése erősíti unitárius hitünket.

Teázás közben mindig sor kerül kulturműsor bemutatására is, melyben nemcsak a nőszövetség tagjai, hanem a jelenlevő férfiak, gyermekek is bekapcsolódnak.

1995. november 26-án megtartott szeretetvendégségünk nagyszámú résztvevőjének rendkívüli élményben volt része, mert ez alkalommal emlékeztünk meg megyénk egyik nagy szülöttjének, Bölöni Farkas Sándor unitárius hittestvérünk születésének 200 éves évfordulójáról. E nagy férfira nemcsak Bölön

község, de egész Háromszék, sőt Erdély magyar ajkú lakossága emlékezik, és a nagy unitárius elődökhöz méltóan tiszteli emléket.

"Erdővidék az én hazám"-írja Kovászna megye másik nagy szülöttje, a nagyajtai Kriza János nagytiszteletű unitárius püspök és néphagyomány-ápoló, a Vadrózsák szerzője. Ezzel a szép költeménnyel indult az emlékezés, majd előadás hangzott el Bölöni Farkas Sándor életéről és sokoldalú irodalmi, közéleti, tudományos tevékenységéről. Az elhangzottak után székely népdalokkal és költeményekkel fejeztük be az emlékezést. Közben úgy éreztük, büszkén dagadó kebelrel, hogy e nagy unitárius előd lelke ott bolyongott közöttünk. Persze nem hiányzott a felszolgált tea mellől a híres székely kürtöskalács, amely asszonyaink hagyományoszeretét és szakácsművészetét bizonyítja, példát mutatva az utánunk jövő nemzedéknek is.

E meghitt hangulatú találkozót tombola-sorsolás követte, ahol mindenki örült a szerény, de szívből adományozott nyeregménynek.

Az erkölcsi siker mellett az anyagi siker sem volt megvetendő, melyet átadtunk az Unitárius Egyháznak, hozzájárulva e szerény összeggel is, épülő egyre szebbé váló templomunk felépítéséhez, amelynek minél előbbi befejezése mindnyájunk hön öhajtott vágya.

E minden hónap utolsó vasárnapján tartandó szeretetvendégségünkre meghívjuk az Erdélyben tevékenykedő unitárius nőszövetségek tagjait, hogy találkozhassunk szeretetben és egymást megismerve még többet tehesünk Egyházunkért.

Ráduly Gitta

Szováta

A szováta unitárius nőszövetségben havonta egy vagy két alkalommal tartunk összejövetelt, egyházi ének, bibliai idézet elhangzása után. Örömmel szolgál, hogy igénylik az előadásokat, sokszor 40 személy is jelen van az ülésen.

A nőszövetségi ülések témái:

Szováta és a fürdőgyógyászat - dr. Bartha Sándor előadása. Érzelmi nevelés a családban - vita, emlékek idézése - Fekete Erzsébet előadása. Újévi köszöntő - verses összeállítás - Fekete Erzsébet összeállítása. Farsang - farsangi szokások - Fekete Erzsébet előadása. Kozmetikai tanácsok - Bán Dolly előadása. Gyógyító növények - Márton József gyógyszerész előadása. Orbán Balázs évforduló - Nagy Dénes tanár előadása. Az unitárius egyház megalapítója, Dávid Ferenc - Fekete Erzsébet előadása. Az unitárius vallás kiváló személyiségei - Fekete Erzsébet előadása. Kelemen Lajosról - Székely Anna tanárnő előadása. István királyra emlékezünk - Fekete Erzsébet előadása. Az aradi tizenhárom - ökumenikus nőszövetségi ülés - Májai György előadása. Advent - ökumenikus összejövetel a református templomban - Kilyén Ilka előadása.

Fekete Erzsébet

Erdőszentgyörgy

A nőszövetség legnagyobb erénye, hogy hozzáállásával támogatja az elmúlt év folyamán a szociális felméréseket, a tagok rendszeresen támogatták a segítségre szorulókat.

Említésre méltó tény, hogy a szováta nőszövetséggel együtt mind anyagi, mind erkölcsi támaszt nyújtott a csokfalviaknak a Konferencia megrendezésében.

Üléseink témái:

Dr. Ozsváth Magdolna: Női betegségek megelőzése. Máthé Piroska ny. tanítónő előadása: Farsangi szokások. Varga Anna ny. tanítónő: Az elöregedésről. Varga András: Jutalmazás és büntetés. A Varga házaspár összeállítása: "Anyám és én".

Benedek Enikő

Dávid, a király

Ismét háború tört ki Izráel és a filiszteusok között. A filiszteusok megütköztek Saul seregével, körülrzárták őket, és hírmondót is alig hagytak közülük. Meghalt Saul is, három fia is a csatában. Megvitték a hírt Dávidnak. Dávid kezébe vette a hárfáját és megrendült szívvel siratóéneket pengett rajta:

*Ó, hogy elhulltak a hősök,
elpusztultak a harci eszközök!
Izrael ékessége elesett halma-
idon!*

A gyász napjai után eljöttek Júda vénei és királlyá emelték Dávidot. Északon néhány tartományban Saul fiát kiáltották királlyá, csaknem hét évig uralkodott is ott. Ekkor azonban orgyilkosok megölték őt álmában, remélve, hogy Dávidtól majd valami jutalmat kapnak. Dávid azonban halálra ítélte őket: hisz ártatlan embernek vérét ontották hitszegő módon!

Dávid ekkor összehívta a hitszegő törzsek véneit és elhatározta, hogy Jeruzsálemet teszi az ország fővárosává. Hatalmas sziklavárát újjáépítették. Majd építkezni kezdtek a vár körül is.

A filiszteusok ismét hadat indítottak Izrael népe ellen. Dávid megkérdezte az Úr akaratát:

- Hadba szálljak-e velük?

- Indulj, mert kezedbe adom őket! Amikor lépések neszét hallod a szederfák felől, akkor törj rájuk! Mert én, az Úr előtted megyek!

Hatalmas győzelmet arattak. A csata után Dávid tanácsot tartott hadi népével, majd elindultak, hogy Jeruzsálembe vigyék Isten szövetségének ládáját, amely évszázadok óta egy elhagyott, félreeső falucsukában volt.

El is vitték egy szekéren. Dávid és Izráel háza szent táncot járt a láda előtt, citera, lant, csörgődob

és cintányér hangjaira. Bevitték Jeruzsálembe és elhelyezték az újlag felállított szent sátorban. Néhány nap múlva Dávid hívatta Nátán prófétát:

- Nézd, én cédrusfából épített palotában lakom, Isten szövetségének ládája pedig sátorban!

Nátán prófeta másnapra hozta az Úr válaszát:

- Ezt mondja a Seregek Ura: én hoztalak el a juhnyáj mellől, hogy népemnek fejedelme légy. Veled voltam mindenütt, amerre csak jártál. De ne építs nekem házat, mert hadakozó ember vagy és sok vért ontottál! Ha majd letelik az idő és pihenni térsz őseidhez, felemelem a fiadat, szilárdá teszem királyságát: ő épít majd házat nevem tiszteletére!

Dávid leborult az Úr színe előtt:

- Ki vagyok én Uram, hogy ígéretet tettel szolgáljak? Senki nicsen hozzád fogható! Kérlek Uram, áldd meg kegyelmesen szolgáló házámat: a te áldással szolgáló háza örökké áldott lesz!

Ezek után még számos hadjáratot vívott meg diadalmasan Dávid. Izráel országát nagy területekre kiterjesztette. A környező népek sorra meghódultak előtte. Győzelmeiben, vagy csüggedéseiben zsoltárokat énekelt az Úrnak.

*Seregek Ura, erősségem! Az
Úr az én kősziklám, váram és*

megmentőm!

*Istenem, kősziklám, nála keresek oltalmat,
pajzsom, hatalmas szabadítóm, fellegváram!
Az Úrhoz kiáltok, aki dicséretre méltó,
és megszabadulok ellenségeimtől!*

A nyomorult népet megsegíted, de a kevély tekintetűt megalázod,

*Mert te gyújtasz nekem mécsest, Uram,
fény sugarat ad nekem Istenem, a sötétségben!*

Van-e Isten az Úron kívül? Van-e kőszikla Istenünkön kívül?

Isten ruház föl engem erővel, ő teszi tökéletessé utamat!

Él az Úr, áldott az én kősziklám,

Magasztaltassék szabadító Istenem!

*Ezért magasztallak Uram a népek között,
zsoltárt éneklek nevednek!*

Tudósítások, hírek

Újévi fogadás

Dr. Erdő János püspök január 1-én megtartotta a hagyományos újévi fogadást. Az új év kezdetén a püspök urat dr. Szabó Pál megbízott főgondnok üdvözölte. Az üdvözlésre a püspök úr válaszolt. A fogadáson részt vettek egyházi központunk alkalmazottai, teológiai tanáraink, a kolozsvári egyházközség lelkészei és hívei.

Lelkésznevelés

A teológiai Intézetben az első félévi vizsgákat január 4. és február 9. között tartották. Hallgatónk, különösen a felsőévesek, komolyan készültek és sikeresen vizsgáztak. A legjobb eredményeket a következő hallgatók érték el: V. évf.: Czire Szabolcs 9,91; Ferenczi Enikő és Kecskés Csaba 9,54; Gyerkes Mária Zsuzsa 9,45. IV. évf.: Kocs Júlia és Lőrinczi Lajos 10; Gyerő Dávid 9,70; Szabó László 9,60; Szeredai Noémi 9,30; Koppándi Botond és Tordai Ernő 9,10; III. évf.: Szabó Tünde 9,67; Simó Rozália 9,50; Simó Sándor 9,33; II. évf.: Tódor Csaba 8,57; I. évf.: Szilágyi Anna Mária 8,29; Fazakas Levente és Pitó Attila: 8,21. A nyolcas általánost elért hallgatók tanulmányi ösztöndíjban részesülnek.

A vizsgákat követően február 12-13-án tartották a "csendesnapokat". Ez alkalommal előadások voltak: Kiss Károly medgyesi lelkész, aki az "Önképzés: teológiai ismeretek, általános műveltség" címen és Bálint B. Ferenc kolozsvár-belvárosi lelkész, aki "A lelkész és a keblitanács együttműködése az egyházközség vezetésében" címen tartott előadást. A közös témát dr. Gál György alogozta fel előadásában: "A protestantizmus szerepe a magyar művelődés történetében" címen.

Teológiai szakvizsgát tett Krizbai Béla homoródszentmártoni gyakorló segédlelkész és Molnár Lehel lelkészjelölt február 5-9 között. Mindketten sikeresen vizsgáztak.

Dávid Ferenc Egylet

A Dávid Ferenc Egylet január 21-én tartott felolvasó ülésén dr. Rezi Elek teológiai tanár tartott előadást: "Uram, taníts minket imádkozni - az imádkozás módszerének időszeri követelményei" címmel. A felolvasó ülést Márkos Albert zeneszerző "A táncban" című hegedű-zongora darabja egészítette ki, előadta Márkos Albert és Rónai Ádám, Lászlóffy Aladár: "Ima az imáért" című versét Sigmong Júlia mondta el.

A február 18-án tartott felolvasó ülésen dr. Szabó Árpád dékán tartott előadást "A családi eszmény változó világunkban" címmel. Paganini: Mózes fantázia, Messianen: Jézus örökkévalóságának dicsőítése műveket gondolkán előadta Román Storojenco, zongorán közreműködött Angela Albu, szavalt Vitályos Ildikó színművésznő.

Böloni Farkas Sándor emlékünnepe

Böloni Farkas Sándor emlékünnepeget tartottak január 27-28-án Bölonben és Sepsiszentgyörgyön. Bölonben megkoszorúzták az emléktáblát január 27-én. 28-án Sepsiszentgyörgyön a szemerkai református templomban került sor a megemlékezésre. Dr. Erdő János püspök áhítatát és Jánó Mihály háromszéki művelődési felügyelő köszöntőjét követően dr. Benkő Samu az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetője és dr. Imreh István történész-akadémikus előadásai követték. Az emlékünnepeget Veress László színművész Napló-részlet felolvasása, Péter Hilda, tanuló szavalata és a Sípos Zoltán vezette Pro Musica kamarakórus fellépése egészítette ki. Záróbeszédet Ince Sándor református esperes és Török Áron sepsiszentgyörgyi unitárius lelkész mondott.

Gondnok-presbiteri konferenciák

Az immár hagyományossá vált gondnok-presbiteri találkozót az egyházkörökben február 20. és március 2. között tartották az alábbiak szerint: a kolozstordai körben március 2-án Várfalván, a maros-küküllői egyházkörben február 27-én Désfalván és február 28-án Szentgericén, a székelykeresztúri körben február 20-án Székelykeresztúron, a székelyudvarhelyi körben február 21-én Székelyudvarhelyen és a háromszék-felsőfehéri egyházkörben február 25-én Brassóban. Bár az időjárás, a kemény téli hideg és a hóakadályok nem kedvez, az egyházközségek világi képviselői szép számban jelen voltak, beszámoltak egyházközségük vallásérkölcsi és anyagi helyzetéről, az elért eredményekről, a nehézségekről, gondjairól és terveikről. Szó esett az esperesi vizsgálószerző kiállítások jelentőségéről és a milicentennáriumi évforduló megünnepléséről is.

Felkérésünkre az Erdélyi Magyar Gazdák Egyesülete szaktanácsadókat küldött az értekezletre, akik az egyházközségek, il-

letve a gazdák tulajdonában lévő földterületek megműveléséről tartottak ismertetőt és általában a gazdasági gondok enyhítésére próbáltak eligazítást adni. Így Székelykeresztúron és Székelyudvarhelyen a gondnok-presbiteri találkozón Gál Ödön agrármérnök, Désfalván és Szentgericén Máthé László agrármérnök tartottak a tárgyban előadást. Az egyházi főhatóságot valamennyi értekezleten András György előadótanácsos képviselte.

A milicentennáriumi megünneplése

Unitárius egyházunk, mint a magyar nemzet történelmének, keresztény szellemiségének és kultúrájának szerves tényezője, fontosnak tartja, hogy a jelentős évforduló alkalmával méltó módon megemlékezzen a honfoglalás történelmi eseményére. Az Egyházi Képviselő Tanács a Misszió Bizottság javaslatára a következő rendezvények előkészítését és megtartását határozta el:

- rendkívüli Egyházi Főtanács, tudományos szimpóziummal és ünnepellyel augusztus 31. és szeptember 1-én Kolozsváron közösen a magyarországi testvéregyházzal;
- köri közgyűléseken ünnepi istentisztelet és megemlékezés, valamennyi körben augusztus 25-én;
- hálaadó, illetve emlék istentisztelet mindenik egyházközségünkben, augusztus 18-án;
- falutalálkozók rendezése;
- faültetés, kopjafaállítás (templomkertben, temetőben, egyházközségi telken);
- kiállítások rendezése egyházi központunkban, esetleg egyházköri szinten értékes kegytárgyainkból, kiadványainkból, címelekkből, régi okiratokból stb.;
- kiadványok megjelenítése.

A legidősebb vargyasi unitárius

Nemrég ünnepelte meg szerettei körében Vargyason a 100. születésnapját özv. Bicsak Ferenczné, született Dregus Borbála. Az anyakönyv szerint Bori néni 1895. november 2-án született Vargyason. Élete itt telt el. Ma egyedül él. Fiait eltemette, csak lánya él még, aki szintén túl van már a 70. életévén. A kedves meghitt születésnapon jelen voltak a közvetlen hozzátartozók: lánya, menyei és az unokák, a nőegyleti tagok, az alpolgármester és a helybéli lelkész, aki köszöntötte a 100. életévét betöltött hivat. Bori néni január óta ágyban fekszik lábtöréssel. Szellemileg még friss és igen jól emlékszik a régi idő-

re. Gondozásáról lánya, menyei és unokái gondoskodnak. A bibliáját naponta olvasgatja még. Kívánunk egészséget és boldog új esztendőt a 101 esztendejében járó unitárius testvérünknek.

Márton Áron emlékünnepély

Márton Áron volt római katolikus püspök születésének 100 éves évfordulója alkalmával a gyulafehérvári egyházmegye 1996-ot emlékévként nyilvánította. Az emlékező, és a nagy püspök előtt tisztelgő rendezvények sorát a február 12-én a kolozsvári Szent Mihály templomban tartott emlékmise vezette be. A szolgálatot dr. Verebély István egri érsek, a Magyar Püspöki Kar elnöke végezte, dr. Jakubinyi György gyulafehérvári érsek és a hazai püspöki kar segédletével. A misét szép ünnepély követte, amelynek keretében részeket olvastak fel Márton Áron ma is időszerű szellemi-lelki hagyatékából. A rendezés irányítását dr. Czirják Árpád püspöki helynök végezte. Egyházunkat dr. Erdő János püspök, dr. Szabó Árpád főjegyző és András György előadótanáncos képviselték. A misét követő szertartáson több köszöntő és értékelés is elhangzott a jelenlevő testvéregyházak részéről. Ennek során egyházunk nevében dr. Szabó Árpád főjegyző beszélt.

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége Kolozsváron, 1. év március 23-30. között kézimunkatanfolyamot szervez, melyre jelentkezéseket március 20-ig fogadunk el, hogy az elszállásolást meg tudjuk szervezni. A tanfolyam 25-én reggel 9 órakor kezdődik a Brassai utca 6. szám alatt.

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet felvételi tájékoztatójának kiegészítése:

A Protestáns Teológiai Intézet az érdekeltek tudomására hozza, hogy az **1996. szeptember 9-14. között tartandó felvételi vizsgán szóbeli vizsga lesz idegen (angol, német vagy francia) nyelvből is.** A vizsganyag megtalálható a Teológiai Intézet Rektori Hivatalában. Cím: Avram Iancu tér 13. szám, 3400 Kolozsvár, Tel/Fax: 064-191368. Fogadási órák: hétfőtől péntekig 10-14 óra között.

Halottaink

Özvegy Major Sándorné szül. Antónia Anna, volt haranglábai lelkész özvegye 86 éves korában január 7-én Kolozsváron elhunyt. Január 10-én temették a Házsongárdi temetőben. A temetésen a lelkési szolgálatot Bálint B. Ferenc kolozsvár-belvárosi lelkész végezte.

Dr. Jakab Jenő nyugalmazott lelkész, életének 82. évében február 17-én Budapesten elhunyt. Kolozsváron végezte tanulmányait az Unitárius Teológiai Akadémián, majd a Ferenc József Tudományegyetem jogi karán szerzett képesítést. Ezt követően Kolozsváron mint jól ismert könyvkereskedő és könyvkiadó szolgált a magyar művelődés ügyét. A világháború után Magyarországon élt, lelkészként szolgált Kocsordon és Hódmezővásárhelyt, jogtanácsosként Etyeken. Nyugdíjba vonulása után a pestszentlőrinczi egyházközségbe nyert lelkési kinevezést, ahol gyülekezetet szervezett és élővé tette az egyházi életet. 1995. szeptember utolsó vasárnapján búcsúzott el gyülekezetétől. Temetése február 29-én volt Budapesten a Farkasréti temetőben, amelyen a lelkési szolgálatot Bencze Márton püspök és Szent-Iványi Ilona főjegyző végezték. Egyházunk részéről dr. Erdő János püspök és dr. Szabó Árpád főjegyző mondtak búcsúbeszédet. A sírnál Kászoni József budapesti és Rázmány Csaba pestszentlőrinczi lelkészek mondtak búcsúbeszédet. Dr. Murvai Sámuel főgondnok az egyház nevében búcsúzott.

Dr. Csiha Kálmánné Nagy Emese lelkésznő az Erdélyi Református Egyházkerület püspökének hitvese életének 62. évében Kolozsváron, február 9-én elhunyt. Február 12-én tartottak gyászistentiszteletet a kolozsvári-belvárosi (Farkas utcai) egyházközség templomában. A lelkési szolgálatot Bustya Dezső püspök-helyettes végezte, a Református Lelkészerkezet nevében Jenei Tamás elnök, a Református Nőszövetség nevében Molnár Irma lelkésznő, a Teológiai Intézet nevében dr. Geréb Zsolt rektor, a református Család című folyóirat nevében Nagy István ny. lelkész, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület nevében Csernák Béla főjegyző, a Belvárosi Református egyházközség nevében Balogh Béla lelkész mondott beszédet. A gyászszertartást követően az elhunytat a marosvásárhelyi Gecse utcai református templomból temették a marosvásárhelyi református temetőbe.

Emlékük legyen áldott!

Unitárius Egyházi Műsor a Rádióban

Mint lapunk olvasói előtt ismeretes, havonta két alkalommal jelentkezzük: a hó egyik vasárnapján - du. 17,30-tól - és a hónap egyik szerdai napján pedig reggel 9,30-tól.

Az első félévben ez a következők szerint történik:

Január: 1. Újév, ökumenikus istentisztelet; 14. Vasárnap; 31. Szerda -
Február: 14. Szerda - 25. Vasárnap;
Március: 24. Vasárnap - **Április:** 3. Szerda; 7. Húsvét I. napja ökumenikus istentisztelet - **Május:** 5. Vasárnap; 15. Szerda; 26. Pünkösd I. napja ökumenikus istentisztelet - **Június:** 16. Vasárnap.

Figyelem!

Közlönyünk terjedelme nem teszi lehetővé minden beküldött írás egyszerre történő közlését. A beküldött és nem közölt írások következő lapszámunkban kapnak helyet. Szíves megértésüket kérjük.

Hibaigazítás

Az 1995. szeptember-decemberi Közlönyben tévesen jelent meg a kolozs-tordai egyházköri közgyűlés színhelye. Nem Kövend volt a közgyűlést vendégül látó egyházközség, hanem Aranyosrákos.

A sajtóhibáért elnézést kérünk.

Unitárius Közlöny.

A Keresztény Magvető melléklete.

Szerkesztő bizottság:

**dr. Szabó Árpád főszerkesztő,
dr. Rezi Elek szerkesztő.**

Kiadja az Unitárius Egyház.

Szerkesztőség címe:

3400 - Kolozsvár

21 December u. 9 sz.

Tel:193236 Fax: 195927

Nyomtatja:

**Garamond Nyomda
Kolozsvár**

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 7. (67) évf.
6-9. szám, 1996 június-szeptember. Ára: 500 lej.

D. Dr. Erdő János, az Unitárius Egyház 29. püspöke 1996. július 27-én, életének 84. évében váratlanul elhunyt.

1913. április 28-án született Kézdivásárhelyen. Elemi és középiskolai tanulmányait is itt végezte. 1931–1935 között az Unitárius Akadémia hallgatója, illetve végzettje. A lelkészi oklevél megszerzése után az oxfordi Manchester College-ban folytatta tanulmányait, ahonnan hazajöve 1937-től kolozsvári segédlelkész, középiskolai vallásoktató lelkész. 1941-ben történelem és jog szakcsoportból teológiai magántanári vizsgát tett, majd 1946-tól az Unitárius Teológiai Akadémia, illetve 1949-től a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Fakultása rendszeres teológiai tanszékének tanára. Közben a kommunista rendszer hamis vádak alapján elítélte, és 1959–1963 között politikai börtönök kínjait szenvedte végig Szamosújvártól a Duna-Deltáig. Hazajövele után újra a lelkésznevelés munkáját vállalta fel, mint a reformátusokkal és lutheránusokkal közös általános vallástörténet és az unitárius vallástörténet rendes professzora. A jövő lelkészeinek felkészítését élete hivatásaként végezte magasszintű igényességgel élete végéig. És elmondhatjuk, hogy Egyházunkban ma alig szolgál olyan lelkész, aki ne lett volna az ő tanítványa teológiai tanulmányai ideje alatt.

Egyházunk legmagasabb törvényhozó testülete 1972-ben főjegyzővé, 1994-ben pedig püspökévé

D. Dr. Erdő János püspök halála és temetése

választotta. És mint minden szolgálatában és tisztségében, úgy ebben is példamutató és fáradhatatlan módon járt elől, egész életét unitárius egyházunk és népünk szolgálatára áldozta. Magatartása, kiállása, teológiai felfogása érezhető módon befolyásolta és meghatározta korunk unitarizmusát.

Teológiai munkássága széleskörű volt, teológiai tanulmányai külön kiadásban jelentek meg, de a Keresztény Magvetőben is, melynek az utóbbi több mint két évtizedben szerkesztője volt.

Temetése, amelynek méltó megrendezésére az Egyházi Képviselő Tanács megtette a kellő intézkedéseket, 1996. július 31-én volt, déli 12 órakor a kolozsvári

belvárosi templomból. A temetési szolgálatot dr. Szabó Árpád főjegyző végezte. A különböző egyházak, intézmények nevében a következők búcsúztatták:

– dr. Szabó Pál egyházunk főgondnoka az egyetemes Unitárius Egyház nevében

– Kolcsár Sándor esperes, közügyigazgató, az egyházkörök elöljárói és hívei nevében

– Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész az egyetemes lelkészi kar nevében

– dr. Bodor András az unitárius egyháztársadalmi egyletek nevében

– dr. Rezi Elek a kolozsvári és székykeresztúri unitárius líceumok tanári testülete és diákjai nevében

– Zsakó Erzsébet a volt kolozsvári unitárius középiskolák munkaközössége

– dr. Murvay Sámuel a magyarországi Unitárius Egyház elöljárói, lelkészei és hívei

– Rob Eller Isac oaklandi lelkész az észak-amerikai unitárius-univerzalista Egyház

– Adrian Howarth az angol unitárius egyház

– dr. Csiha Kálmán az Erdélyi Református Egyházkerület

– Tőkés László püspök a Királyhágómelléki Református Egyházkerület

– Christoph Klein püspök a romániai ágostai hitvallású német evangélikus egyház

– Mózes Árpád püspök a romániai Zsinatprezsbiteri magyar evangélikus egyház

– Tempfli József püspök a gyulafehérvári római katolikus érsekség, a nagyváradi, temesvári és szatmárnémeti római katolikus egyházmegegyék nevében.

– dr. Irineu Bistrițeanul püspök a román ortodox egyház,

– dr. Kozma Zsolt teol. tanár a Protestáns Teológiai Intézet tanári testülete és teológiai hallgatói nevében

– Patrubányi Miklós a Magyarok Világszövetsége nevében.

Táviratban vagy levélben küldték el részvétüket:

– John Buehrens az amerikai unitárius univerzalista egyház elnöke

– Spencer Lavan a chicagói Meadville/Lombard Teológiai Főiskola elnöke

– Leon Hopper a testvéregyházközségi Tanács nevében

– dr. Donald Harrington ny. unitárius lelkész

– dr. Gellérd Judit és George William a Center for Free Religion részéről

– John Gibbons az amerikai unitárius univerzalista lelkésszövetség nevében

– Jeffrey Teagle főtitkár az angol unitárius egyház nevében

– dr. Leonard Smith a Manchesteri Unitarian College principálisa

– Clifford M. Reed főtitkár az Unitárius Univerzalista Nemzetközi Tanács nevében

– Austin Fitzpatrick lelkész az angliai unitárius egyház Romania alapítványa részéről

– Szücs Ferenc nagykövet a bukaresti magyar nagykövetség nevében

– Lábod László államtitkár úr, a Határon Túli Magyarok Hivatala nevében

– a bukaresti Vallásügyi Államtitkárság államtitkára.

Lelkészeink legnagyobb része (75), híveink, hazai és külföldi egyházak méltóságai, művelődési és társadalmi szervezetek, intézmények képviselői nagy számban vettek részt és búcsúztatták, kísérték utolsó útjára a Házsongárdi temető lutheránus részlegébe, ahol örök pihenőre helyeztük a mindannyiunk által tisztelt és szeretett főpásztort.

Pihenése legyen csendes és emléke áldott.

ANDRÁSI GYÖRGY

TEMETÉSI BESZÉD

Textus: Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben. (1Kor 4,20)

Jézus prédikálása középpontjába helyezi Isten országát s eljövetelének örömeit hirdeti Galilea falvaiban. Isten országa titokzatos valóság, amelynek természetét egyedül Jézus képes megismertetni. Isten országa a legkiválóbb isteni adomány, az a legfontosabb érték, amelyet az embernek minden kincse árán kell megszereznie. Ahhoz, hogy megkapja, bizonyos feltételeket kell teljesítenie. Sohasem lehet igazságosság alapján járó bérnek tekinteni, Isten szabadon fogadja fel az embereket szülőjébe, és azt adja a munkásoknak, ami neki tetszik. Ennek ellenére az embernek válaszolnia kell a hívásra: a szegény lelkülete, a gyermek magatartása, az Ország és igazságának tevékeny keresése, az üldözések elviselése, mindannak feláldozása, amivel az ember rendelkezik, egyszóval az Atya akaratának teljesítése, különösen a testvéri szeretet területén, mindez szükséges ahhoz, hogy az ember bemenjen Isten országába, és véglegesen örökölje. Jézus az evangélium pedagógiájának eszményeként magának Istennek korlátokat nem ismerő szeretetét állítja: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes”.

Pál apostol találóan sűríti egyetlen mondatba Jézus tanításának lényegét. Isten országa nem beszédben áll, hanem erőben, ezzel azt is mondjuk, hogy Isten országa láthatatlan, de valóságos erőrendszer, amely világosan, hatalmasan és szüntelenül építi a maga dicsőséges országát – történelemben és történelem felett, a mindenkori pillanatban és az örökkévalóságban.

Ebbe a nagy erőrendszerbe próbálom meg beállítani dr. Erdő János püspök alakját, és arra felelek, hogy micsoda erővel bírt ő, és micsoda erőket mutatott meg benne Isten? Mert arról tett bizonyosságot, hogy élete legfontosabb pillanataiban önmagára és világára, múltjára és jövőjére nézve ez a tanítás mond neki legtöbbet. Itt és most már azt is láthatjuk, hogy ez mond róla a legtöbbet.

Kétségtelen, hogy az úgynevezett erős egyéniségek közé tartozott. Nem fizikailag, hanem szellemiségében volt valami súlyos és tömör. Szerette a nyugodt és egyenletes rávezetéseket, kézzel fogható módon akart tapasztalni; szerette a dolgokat ésszel felérni, vagy nem ágaskodott utánuk. Ezért idegenkedett minden spekulációtól, álfilozófiától és romantikától, s lett teológiájában szükségképpen a rendszeres hit- és erkölcsstan képviselője, s végsősoron történettudós. Mert ismerni akarta azt a talapzatot, amelyen állunk, s követni akarta azokat, akik okosabbak és jobbak voltak, mint mi. Éber, reális, pontos és megbízható volt; a nagy összefüggések és rendszerek mellett a tények érdekelték, azért mert a tények az igazság gyermekei.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben, ez Erdő János szellemiségére nézve azt jelenti, hogy egyenletes, tiszta felfogása, nyugodt és öntudatos világszemlélete őt olyan teológussá tették, aki meghatározó módon irányt szabott az utóbbi félévszázad unitárius hit- és életfelfogásának.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben, ez jellemzi az ő erkölcsi mivoltát és magatartását is. Minde-

nekelőtt lássuk meg, mennyire független volt emberek véleményétől, tetszésétől vagy nem tetszésétől. Mennyire nem volt tényező életében, hogy mosolyognak-e rá, vagy duzzognak az emberek miatta. Soha senki előtt nem hallgatta el véleményét, amelyet a legnagyobb határozottsággal képviselt. Nemcsak szókimondás volt ez: volt ebben sok a próféták erkölcsi bátorságából.

A legsúlyosabb, embert és erkölcsöt próbáló időben, amikor az ateista hatalmi kényszer meg akarta semmisíteni a vallást és az egyházat, a szenvedések mélységeiben is, úgy állott mint élő szobor, az igazság tántoríthatatlan harcosa, aki maga volt az erő, akiben bízni lehetett, mert nem félt azoktól, akik a testet megölhetik, csak attól, aki a lelket veszítheti el.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben. Isten országának abban a titkosan munkáló, de eredményekben napvilágra jövő, láthatatlan, de élethű rendszerében, amelyet a magyar unitárius egyház valósít meg és képvisel ezen a földön, Erdő János csakugyan egy darab élő erő volt. A rendnek, az önérzetnek, az önismeretnek, éberségnek, jóságos akaratnak és fegyelemnek az embere.

De nem maradhatunk meg annak az erőnek a szemléleténél, amelyet ő mutatott meg egyéniségében, mert éppen ez az erő utal egy más és magasabb erőre: arra, amit Isten mutatott meg benne. A nagy és felséges Isten, a mi gondviselőnk és megtartónk, aki világot formáló örök tervében úgy akarta, hogy a Kárpát medencében felgyűljön az evangélium világossága, hogy tépett és vert magyarjai letelepedjenek az Élet fejedelmének lábaihoz, templomok épüljenek az ő szent nevének lélekben és igazságban imádsására, s iskolák támadjanak az ő ismeretének terjesztésére.

Ez a mi örökkévaló egy Istenünk, akit Jézus után Atyánknak szólítunk, minden korszakban megtalálta a maga alkalmas eszközeit arra, hogy az Ő ügye a földön el ne essék. Ilyenként formálta meg ezt a tört cserépedényt is, akiben erejét sokféleképpen megmutatta. Megmutatta kezeinek munkáját, ujjainak fénylő nyomait, amidőn testét és lelkét, külső és belső emberét formálta.

Megmutatta, amikor bölcsőjét egy szorgos munkáscsaládba helyezte 83 esztendővel ezelőtt, mert ott az anyatejjel magába szívhatta azokat az eszményeket is, amelyek életünk alapértékeiként megtartói voltak ennek a népnek: az anyanyelvet, a hitet és a munkát. A Kárpátok koszorújának ölelésében, Kézdivásárhelyen tágult csodálkozó gyermekszeme a világra, s ahogy nőtt a látókör, úgy gazdagodott a szellem és a lélek világa. Ott lett elkötelezettje egy életre annak a népnek, amely viharos történelme ellenére csodálatra méltó túlélője maradt e tájnak s lett hitvallásává a költő vallomása: „Szeretlek népem mindhalálig.”

Isten a maga erejét mutatta meg benne, amikor gazdagon megáldotta talentumaival, s a tudás göröngyös útjának örök vándorává tette. Ezen az úton Kolozsvár volt a következő állomás, ahol a választott hivatásra való készültségben ismerhette meg azt a népi szólást, amelyet egy életre vezérelve választott és másokat is erre biztatott: a jó pap holtig tanul. Tervszerű következetességgel és sokak által nem értett önfegyelmel rakta le az alapokat a teológiai évek alatt, amelyre később ráépíthette hite és tudása

hajlékát; az élet tett tanúbizonyságot mellette, hogy ez a hajlék kösziklára épült s a bekövetkező nagy viharok sem tudták megingatni és kárt tenni benne.

A lelkési oklevél megszerzése számára nem a végső cél volt, mert a benne munkáló isteni erő hajította, s ő boldogan vállalta ezt a kényszert: elmélyülni, gazdagodni s egyre magasabbra hágni Isten és a világ titkainak ismeretében. A híres, ősi angol egyetemi város Oxford, és az unitárius főiskola, a Manchester College támogatta világszemléletét egyetemessé, de Mikessel szólva, úgy szerette meg az emberiséget, hogy nem felejtette el népét és szülőföldjét.

Amikor hazajött, hogy a kortárs költő-pap szavaival: „elvesse magát a rög alá”, talán még nem sejtette, hogy az az isteni erő, melyet Jeremiásként „csontjaiban emésztő tűzként” érzett, őt arra hívta el, hogy ne pásztor legyen egy gyülekezetnek, hanem tanító-nevelője, először „kiskololás fokon”, később magasabb szinten a jövő nemzedékének. Így bár mindig a jelent formálta, mégis a jövőnek munkált, azt építette. A kolozsvári vallásánár kitörülhetetlen nyomokat hagyott növendékei lelkében, akik ma már deresező fejjel vallanak hálás szívvel a kapott útravalóról. Később a teológiai nevelés „gyönyörűséges igáját” vette vállaira, s ma egyházunk minden lelkésze tanítványának tudhatja magát. Élete során tevékeny, sőt oroszlánrészt vállalt egyházunk különböző munkaterületein, mégis elsősorban és mindenekeelőtt nevelő: vallásánár, tudós professzor maradt haláláig, a vallás-erkölcsi nevelés elkötelezettjeként.

Isten a maga erejét mutatta meg benne, amidőn családi életét megáldotta és megszentelte. Rendelt mellé hű szíveket: a testvérek ragaszkodását, a hitves önfeláldozó szeretetét, amely haló pora felett is mécsvilágként ég, a fiú odaadó, hűséges szeretetét, amint nyomdokait keresi a tudás rögös útjain.

A kisebb család mellett vállaira vette a nagyobb család gondjait is, s beépítette magát annyira szeretett egyháza közösségébe, egész életét odaáldozva, hogy szilárdan álljon az unitárius Déva vára, amelyben a szabadság nem raboskodik, hanem éltető, megelevenítő erejével az örökkévalóságnak munkál, engedvén szabadon szárnyalni a lelket, amely „mindent megvizsgál, még az Isten mélységeit is.

És Isten élete jutalmaként megengedte, hogy e nagy család fejeként, egyháza főpásztoraként teljesíthesse ki élete hivatását. Ezért mondjuk most őszinte gyászban: „leesett a mi fejünk koronája”.

De nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben. És még valamiben, amit az apostol is idegondolt, mert később a legnagyobbnak nevezi: a szeretetben. Isten megmutatta a maga szeretetét is most, amikor „csendesén és váratlanul” magához ölelte, s békés álomban az örökkévalóságba emelte. Ezért valljuk, hogy hiszünk az örökéletben, mert hiszünk Isten országa megvalósuló erőrendszerében, ahol nincs halál és elmúlás, csak egy van, ami örök és legyőzhetetlen: Isten halálban is éltető szeretete. „Mert Isten szeret, s aki szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is őbenne.” Ámen.

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

HÁROMSZÁZ ÉVES

a korondi unitárius iskola

A honfoglalás, a honalapítás 1100. évfordulója alkalmából az anyaországban különösen, de mindenütt, ahol e nagyvilágban magyarok élnek, büszke örömmel készülnek ennek, a népünk történelmét meghatározó nagy horderejű eseménynek a megünneplésére. A megemlékezéseknek, köszöntőknek, rendezvények sokaságának, változatos tárgy körű múzeumi és más kiállításoknak tartalma egyetlen mondanivaló köré összpontosul: bemutatni, világ elé tárni mindazt a szellemi, anyagi értéket, amikkel az elmúlt 1100 év alatt „annyi szenvedés és oly sok viszály” ellenére is, hozzájárultunk a világ kultúrája kincsestárának gazdagításához, bizonyítandó ezzel, hogy „egy népnél sem vagyunk alábbvalóak”.

A megemlékezéseknek egyik igen jelentős témaköre az 1000 éves múltira visszatekintő magyar oktatás/nevelés eredményeinek a bemutatása, amely nevelésnek kezdeti célja az volt, hogy a honfoglaláskor keletről hozott hitvilág felszámolásával kereszténnyé tett magyarság az európai népek sorába beilleszkedhessen, felzárkózhasson. Ebben a Géza fejedelem és a Szent István király által kezdeményezett és végrehajtott átnevelési folyamat továbbvitelében meghatározó jelentőségük volt az egyházi iskoláknak. Ezeknek sorát a dunántúli Pannonhalma Benedek-rendi kolostorában helyet kapó legelső magyar iskola nyitotta meg.

Ettől az időtől kezdve ezer éven át – a történelmi korok inkább mostoha mint kedvező körülményei között – a keresztény egyházak mindenike oktatói/nevelői rendszerükkel a hit, az erkölcs, a művelődés, a tudás épületének tartópilléreivé váltak.

Az oktatásnak ebből az ezer éves történetéből nekünk unitáriusoknak – kezdve Dávid Ferencsel – négy és egynegyed századnyi idő jutott. Ennek folyamatában oktatásunknak a bölcsői – a teológiánk és három kollégiumunk mellett – az egyházközségeink által fenntartott falusi felekezeti iskoláink voltak. Ezekből indított el az az unitárius szellemű utánpótlás, amely a 17-18. század Európájának felvilágosodási eszmeáramlatába beilleszkedett magyar oktatás keretében unitárius tartalmú és művelődésünk folytonosságát biztosíthatta.

Iskoláinknak tehát, de különösen későközépkori falusi felekezeti iskoláinknak, népünk életmódjának, szemléletének az alakításában meghatározó szerepük volt: az akkori, jórészt még az önellátó őszi gazdálkodási rendszer kötöttségébe beszorult, s emiatt művelődésre nem sokat adó népet elmaradottságából, a szellemi parlagnál kellett kiemelni, s egyúttal lelki pallérozottságát is szolgálni.

Ez a törekvés azonban, amint ezt egyházközségeinkben a 18. század első harmadától követhető püspöki generális és az esperesi vizitációknak a kúrátori számadáskönyvekben olvasható megállapításaiból, valamint a felsőbb hatósági, az oktatásra vonatkozó rendeleteket tartalmazó jegyzőkönyvekből kitűnik, már az alap lerakásánál, a gyermekek tanításánál nagyon nehezen indult. Ennek legfőbb oka az volt, hogy az akkori önellátó gazdálkodási keretben dolgozó földműves népünk szemléletében a gyermek is „termelőszköznek” számított, akinek munkájára „hómenéstől hóle” stéig”, a tavaszi nyitástól rekedésig az állatok legeltetésében, őrzésében igen nagy szükség volt. Télen pedig a falu népe szegény rétegének gyermekei a „ruhátlanság” miatt nem „jártak fel” az iskolába.

Ennek a szemléletnek a megváltoztatására, a művelődés iránti hajlam felkeltésére – az említett évszázadok egyházi oktatási rendszerének megfelelően – általában a lelkészi funkció végzé-

se mellett az "iskolát is tartó" papok voltak hivatva, s a módosabb egyházközségekben külön alkalmazott oskolamesterek tanítottak. Ők voltak azok a világitó mécsesek, akik a nemzet, s abban felekezetünk „napszamosai”-ként a lelkek homályában az unitárius életszemléletű tudás világozóságát igyekeztek megújítani és táplálni.

Hálával kell ma rájuk gondolnunk, mert az ezer éves magyar oktatásban ránk, unitáriusokra háruló feladatok megvalósíthatóságának ők voltak termékenyítő munkásai.

A korondi unitárius egyházközség egyike volt azon népesebb eklézsiáknak, amelyben a 17. század végén már oskolamester által vezetett tanítás folyt. Ennek a megállapítása az énlaki egyházközség levéltárában a múlt évig rejtőző szerény okirat szövegéből vált lehetővé, s így a korondi hajdani oktatás első írásos említésének tekinthető. Ez az ívnagyságú vastag, merített papírra lúdtollal írt okirat pontosan 300 éves, 1698. március 9-én szövegezték Korondon, korondi emberek. Az okmány tulajdonképpen egy elzálogosítási szerződés. Ennek szövegében, s minden bizonnyal írójaként, jelentkezik most 300 év után a korondi unitárius egyházközség színe előtt a régi, néhai, elsőként megismert nevű, unitárius oskolamester: *Almási Daniel* uram személyében. Éppen jól időzített ez a mostani jelentkezése, mert a millicentenárium évében Vele és egyúttal a korondi unitárius iskoláztatás több évszázados meglétével köszönhetjük magyar népünknek ezt a nagy ünnepét.

Mielőtt azonban a korondi egyházközség hajdani iskolai oktatása történetének fájáról néhány forgácsot lepattintanék, engedtesék meg, hogy a 300 évvel ezelőtt élt ősök életvitelének, gondolkodásmódjának néhány vonását a most felfedezett és bizony nem gyakori becses okmány tartalmának ismertetésével, megszerkesztésének eredeti formájában, akkori magyaros-latinos nyelvezetének szép veretes ízével érzékeltessem.

Az okmány szövege a keltezése helyét, a benne szereplő személyek kilétét, s a megírásának idejét így közli: "Mü Molnos Thamas Udvarhely Szekben Korondon lako nemes Személy, és Gyerfi Andras ugyan Korondon, Sofalvai soaknához szolgáló Személy és Almási Daniel mostan korondi unitaria Ecclesianak Schola Mestere. Adgyuk tudtara mindenek[nek] az kinek illik ez levelünk[ne]k rendiben, quod in hoc anno praesenti (hogy ezen jelen esztendőben) 1696 die 9 Martii Mikoron valánk az fenn specificált Székben es Faluban az Unitariusok Schola mester[e] házánál jelen levén mü előttünk edgy felöl Udvarhely Székben Patakfalván lako Georfi János Ur, más felöl fenn meg irt Székben Korondon lako Molnos András."

A szerkesztés további rendjében következik az okmány megírásának tárgya, amely tulajdonképpen egy malombérleti szerződés, feltételes időre és szigorú kikötésekkel biztosítva, így:

"Adá ennek okáért Molnos András az maga része malmát fen meg irt Georfi János Ur[na]k zálogjára pro flr. 28 á huszon nyocz magyar forintokért, mely malom van ugjan Korondon, az falu felső vege az nehai Péter Deák Ur kapuja előtt, adá peniglen ilyen formában hogy valamiglen Molnos András az meg említett summa pénzt meg nem adná, tehát Georfi János Ur és felesége s posteritása (örököse) szabadosan birhassa mind[en] per patvar nélkül, mely ellen semmi nemü remedium (perorvoslat) ne állhason, se Repulsio (visszautasítás) se Inhibitio (letiltás) se Contradictio (ellentmondás) vagy Gravis Principis (súlyos beszéd)." S aztán kikötik, hogyha Molnos András a maga pénzével ki akamár

váltani bármikor a "rész malmot", azt Györfi János úr, vagy a felesége, vagy az örököse el kell fogadja, "melyről kezdet adának egymásnak". S aztán következik a szokásos ízes záradékmondat: "Mely dolog mű előttünk így menvén véghez, irtuk meg mű is fide nostra mediante (a mi hitünk szerént) kezünk írásával és petsétünkkel meg is erősítettük. Datum Anno die breve supranotatis. (A fenn megírt évben és napon).

A gondolom nem érdektelen kitérő után nézzük meg, hogy a közelebbiről elmúlt évszázadokban Korondnak hol voltak az ősi iskolái, azok milyenek voltak és hogyan működtek? Az 1696 év körüli első iskola hollétét, amelyben Almási Dániel oskolamester uram tanított, pontosan nem ismerjük. Valószínű, hogy a kor szokása szerint annak a kőtemplomnak a közelében lehetett, amely eredetileg a katolikusoké volt, majd a reformáció itteni megerősődésekor az unitáriusoknak adatott, s ezektől aztán az ellenreformáció megindulásakor vissza is vétetett. Ennek következtében alakítódik ki aztán a 18. század elejétől fokozatosan az új unitárius egyházközségi központ-együttes, templomával, papi- és oskolamesteri lakával, iskolájával.

Ebben az újonnan kialakított központban építődik fel 1720-ban (a mai templomtelken) a még toronynélküli zsindellyel fedett kőtemplom, ad hírt erről az 1773-ban a kereszturni egyházkör eklézsiáinak ingatlan és ingó javait számbavevő Matrix. (Vö. Adorjáni Rudolf - közlő - A kereszturni kör egyházközségek vagyoneleltára a 18. század utolsó harmadából. KerMagy, 1991 37. évf.) S hogy ennek az új egyházközségi központnak a telkei a maiakkal azonosak, arról az 1840-ban tartott püspöki generális vizitáció jegyzőkönyvének az "Ecclesia fekvő javai"-t számbavevő fejezetben a "Belső jószágok" hollétére vonatkozó leírások tájékoztatnak, eszerint: *A templom telke.* "Szomszédai keletről, délről, Nyugotrol a' Papság és Mesterség telkei, északról a Piatzra fel menő utca." (Az itt épített templomot 1820-ban megújítják, s a nyugati végéhez kőtoronyot "ragasztanak".) *A papi telek.* "Keletről a' Lörintz Josef lakjoszága, délről a Kalonda pataka, nyugotrol a Mesteri telek és a' Templom kö kerítése, északrol az utca határolja." *A mesteri telek.* "Keletről a' Papi telek, a' cziinterem, délről az patak, nyugotrol a' R.Cat. Pap kertje, északrol a' piatzra járó utca határolja."

E telekegyüttes kialakításának kezdetére vonatkozó okmányokat is - szerencsére - az említett generális vizitáció "tollvívője" felleltározta. A leírások természetesen csak röviden ismerteti tartalmukat, megnevezve szerkesztőiket, de enniből is megállapítható, hogy mindenik okmány Cessionális (átengedési okirat), azaz adományozási vagy adásvételi szerződés. A legkorábbi 1719-ben (tehát a templom építését közvetlenül megelőző évben) íródott Szabó Mihály és Ravasz János regiuságok (királybíróóságuk) alatt, a második "ugyan a Papi vagy Mesteri telekről s a' Templom helyéről 1737-ben Bálint Mihály, Jánosi Gergely és Márton Mihály aláírásuk alatt költ." A harmadik "A' templom helyéről 1741-ben január 30^{án} Kovács László és Barabás Mihály regiuságuk alatt készült cessionális." A negyedik "A' Kántorság telke iránt 1797-ben, Ápr. 18^{án} Ujszékel János és Fábíán István aláírásuk alatt készült." S van még "Egy csomóban két darab levél a' régi templom dolgában a' R. Katolikusokkal volt torzsalkodásról" szóló.

Az előbb jelzett mesteri telekre épült fel valamikor az 1700-as évek elején az unitáriusok *második* - valószínű a kor akkori igényeihez képest igen szerény - *iskolaépülete*. Ez azonban mintegy évszázad múlva, amint az az 1826-ban tartott esperesi vizitáció jegyzőkönyvének az iskolavizsgálatra vonatkozó alábbi megállapításából kitűnik, elromosodott állapotba jutott: "...meg vizsgálá a

D[iócesana] visitatio a' Mesteri telket 's azon nevezetese a' Classis, mellyetis ruinában tanála, 's ennél fogva imponala (parancsolá) a' Curatornak annak megjobbítását..." A megítésnek aztán úgy látszik meglelt a foganatja, mert "Az Unitárius Valláson lévő Oskolák állapotjáról a' Kereszturni Széki környéki Esperesi kerületben" elkészített Tabella szerint Korondon az "Oskolai épület és annak mivolta: Jó." S ugyanezen táblázatnak arra a kérdőpontjára vonatkozóan, hogy a "Fiuk és Léányok együtt taníttatnaké" a felelet: "Külön Házban" azaz helyiségben. Korondon tehát már ekkor a 19. század elején unitáriusok gyermekei nemek szerint - a felsőbb hatóságok által is szorgalmazott korszerűbb iskolakeretben - különválasztva taníttattak.

Az iskolaépület állapota azonban az elrendelt javítások megtétele után is tovább romlott, mert az 1828-ban tartott esperesi vizitáció jegyzőkönyvének alábbi mondatából arról értesülünk, hogy az unitáriusok *új iskolát* építenek, tehát a harmadikat. "Oskolába járó Gyermekek de prezenti (jelenben) nem tanáltatának, ennek oka az - írja a jegyző - hogy a Fiuk és Léány Gyermekek Classisa jo commoditással (kényelemmel) újra, és a telken más helyre építtetvén, még tökéletesen el nem készítették." Az 1828. évi kiadási tételekből aztán megtudjuk, hogy a kúrator az "oskola házat építőnek" egy forint előleget adott, s 1829-ben "az új oskolaházat építő Mester embereknek" kifizette a 23 forint kialakított építési díjat. E tétel mellett elszámolja az iskolaház tetőzetének fedésére "vett harmadfél ezer sendejért" adott 5 Magyar forintot és 60 dénárt.

Ha összehasonlítjuk az oktatásnak ezt az igényesebb célzattal, 1828-ban felépített hajlékát az akkori székelykereszturni egyházkör mintegy 28 eklézsiájának a püspöki vizitációk alkalmával leírt, tanításra is szánt épületeivel, kitűnik, hogy a korondi iskolán kívül alig néhányban volt még ilyen iskolatípus, amelyben a fiúk és leányok oktatása - a felsőbb egyházi és világi hatóságok által is állandóan szorgalmazott iskolarendszer ellenére - külön történt. A tanításra szánt osztályokban - Classisokban -, mivel az iskolai oktatás is - nem tartván külön oskolamestert - a lelkész feladata volt, a nagyon egyszerű háromosztatú papi házban történt. Ennek pitvarából nyílt egyfelől a pap "lakóháza" - szobája -, másfelől pedig a szűk, inkább tapaszos, mint deszkás padlójú Classis, amelybe a világosság egy, ritkán két kicsi lantornával vagy hólyaggal borított ablaknyíláson szűrődött be.

Másabb volt ennél az egyházközség lélekszámához, erejéhez mérten módosabb, Korondnak harmadik unitárius iskolája. Az 1840-ban tartott püspöki generális vizitáció jegyzőkönyve, mitután meghatározta a mesteri telek fekvését s azon az oskolamester lakását, ezt a harmadik módosabb iskolaházat írja le: "Ezen telken vagyon a' Mesteri lak, pitvar által el választott két szobával, fából épült sendely fedél alatt, üveg ablakokkal, záros ajtókkal s tüzelő berendezésekkel elkészítve; *az utca sorában vagyon a' Tanító ház, két osztályban a Fiu és Léány nevendékek számára, ajtókkal és üveg ablakokkal ellátva.*"

Ebben az épületben folyt tehát a korondi unitárius gyermekek tanítása a 19. század második negyedének a kezdetétől. Ennek és a megelőző két iskola építéstörténetének elhangzott ismertetése után - kitűzött célunk szerint - ízelítőt hadd tekintsünk bele csak a 19. század elmúlt iskolai oktatásának a mikéntjébe, amely a megelőző évszázadok gazdálkodási módjának szemléletéből fakadó hagyományként most sem történt zökkenőmentesen. A régi földművelő ember életében - amint már szó esett erről - igen fontos tényező volt a gyermek, akinek segítségét az életszükségletek előteremtésében csak nehezen tudta nélkülözni, s emiatt az iskolába járatástól - a lehetséges kibúvókat felhasználva - vonakodott.

Ennek a szemléletnek, magatartásnak a megváltoztatását egyházi főhatóságunk az egyházközségeinkbe küldött szigorú figyelmeztetésekkel, zsinati főtanácsi határozatokkal igyekezett elérni. A különböző szintű vizitációk, vizsgálatok, az iskolai oktatás ellenőrzésére rendelt "Censoria Commisiok" pedig elsősorban a kúratoroknak, presbitériumoknak, oskolamestereknek, papoknak, végrehajtás végett adott utasításokkal próbálták "jobbításért" - mikor több, mikor kevesebb sikerrel - az "Atyák felszerkentését" elérni. Szemléltetésképpen hallgassunk meg néhány ilyen vonatkozású idézetet. 1824-ben például a novemberben tartott vizitáció megállapítja: "Oskolába járó gyermek nem találtaték, mely aránt (...) a Mester az Atyák restségével igazollá magát, melljnl fogva a Concernáns (illető) Tiszt[elt] Dullo (!) - székely széki bíró - által kényszerítse az Atyákat, maga pedig minden privatusát (magánügyét) férre téveh a' legnagyobb ügyekezettel tanitson, hogy e' virágzó Ecclesiában legyen virágozó az oskola is." 1827-ből: "Oskolába járó gyermek pro prezenti (jelenleg) tsak négyen találtatának mellynek okául tudakozodván a vizitáció ugy jöve ki, hogy jollehet a Mester Atyafi (...) felkérte, eljárta (a szülőket) sokan tehetetlenségből, némelyek restségből nem mentek fel az oskolába, megparancsolá ezért a visitatio , hogy intsek meg a resteket 's akik nyolcad napok alatt gyermekeiket oskolába föl nem adnák, ha a külső Jurisdictionak Transcribáltatni fognak (törvényhatóságnak átiratnak) magoknak tulajdonítsák." 1832-ben az iskolába "fel járt 20 gyermek kivül" - írja a jegyző - "még kétszer huszan is volnának (...) de ezek közül sokakut a szegénység tartat hátra, midön nintsen lábbeliek és egyéb Ruházattok." Ezek között a kúrator és a presbitérium - rendelik - "szedjék ki a tehetősebbeket", hogy ezek "oskolába való járásra szorittassanak." 1834. novemberéből: "Oskolába járó gyermekek nintsenek ebben a népes Ecclesiában (...) a közgyűlésen megszolitá a D[iöcesana] Visitatio a jelenvoltakat is, akik Marhákkal való járással szekerességgel való elfoglaltsággal" mentik a gyermekeknek az iskolából való elmaradását. A vizitáció a továbbiakban elrendeli, hogyha a szülők fel nem küldik "harmad napok" alatt gyermekeiket az iskolába, "külső Tiszti kézbe adassanak." Az 1841-ben tartott vizitáció a marhák őrzésére köldött gyermekek "Atyáit" szigorúbb rendeléssel kívánta jobb belátásra szorítani: "Az oskolába tanuló gyermekek éppen nintsenek, miért kimene a rendelés a falu birohoz, hogy minden oskolába járható gyermekek szülőinél marhájuk el-köttessék", tehát hajtassa be a bíró a legelőről a faluházához, ahonnan azokat csak megszabott pénzbüntetés ellenében tudja az illető szülő kiváltani.

Az iskolaköteles gyermekek iskolalátogatásának nagyjából a 19. század közepe tájáig fenálló kevés és szörványos voltát a vizitációk főképpen azért nehezményezték, mert a korondi egyházközség a nagyobb lélekszámúak közé tartozott. Egy ideillő filmkocka segítségével nézzük meg, hogy miért?

Korond összlakossága lélekszámáról első ízben - de még felekezeti megoszlás nélkül - az 1786-87-ben tartott első magyarországi hivatalos népszámlálás adatai tájékoztatnak, eszerint a község akkori 228 házában 234 család 1092 lelke élt. Nemek szerint 563 férfi és 529 nő. Az 563 férfi lakos társadalmi, foglalkozásbeli voltát illetően így oszlott meg: pap 2, nemes 65, paraszt 83, polgár és paraszt örököse 72, zsellér 124 (!), egyéb foglalkozású 74, és végül 124 1-12 éves gyermek, és 45 13-17 év közötti ifjú. Csak a "férfi sarjadékot" vették számba. A mintegy fél évszázad múlva tartott püspöki generális vizitáció aztán számba veszi az unitárius "Lelkek számát e" szerint: a., Családos gazda van 159, b., Özvegy férfi és asszony 25, c., özves száma a két nemből

699." A századvég és a századforduló statisztikai adatai a lélekszám fokozatos gyarapodását tükrözik. Orbán Balázs statisztikája 1868-ban Korondon 2386 lélekkel számol, s ebből már 871 az unitárius. Az 1900-ban végzett országos felmérés további gyarapodást mutat: az összlétszám 3462, s ebből 978 az unitáriusok száma. Ez a lélekszám a korondi unitárius egyházközséget valóban a legnagyobb eklézsiák közé sorolja.

Az idők folyamatában a fokozatosan gyengülő lélekszámmal párhuzamosan növekedésnek indult - ha megtorpanásokkal is néha - a taníttatástól, tanulástól sok ideig húzószkódó unitárius ember művelődési vágya is. Iskolájába gyermekei egyre többen és egyre rendszeresebben "feljártak". Megértik lassan a rendszeres tanulás fontosságát, s az iskolába járást már nem a Szentgyörgynapi tavaszi nyitás és a Szentmihály-nap körüli "rekedés" határozta meg, hanem a meghatározott szorgalmi idő; a gyermekek kora szerinti két csoportra osztott *mindennapi iskola*: a 6. év betöltésétől a 12. év betöltéséig, és a 12. év betöltésétől a 15. év betöltéséig kötelező *ismétlő iskola*; ezt követően pedig az 1870-es években államilag szorgalmazott *felöltő oktatás* az estéli órákban, amely "szép Cél előmozdítására" az egyházi főhatóság a "tanítók és lelkészek közreműködését kéri."

A korondi unitáriusok lelkében 300 évvel ezelőtt Almási Dániel oskolamester uram gyújtogatta az értelem mécsesének szerény lángocskáit, s követték őt kitaróan az utána következő idők oskolamesterei. Nevük régi iratokban rejtőzik, s örvend a kutató, ha ezek közül néhányukat kiemelheti a múlt homályából, így például a 19. század első felében éltek sorából Barabás Györgyöt, Ürmösi Józsefet, Demeter Sámuel, Bentze Sámuel, Köntés Istvánt, Ürmösi Károlyt és Nagy Sámuel. Ők voltak azok, akik lelkészeikkel együtt végzett munkásságuk nyomán a korondi népes egyházat az erdélyi unitárius egyházközségeink élvonalába emelték, s hogy ez így volt, bizonyítja az 1841. augusztus 22-28. napjain tartott Korondi Zsinat, amelynek leglényegesebb határozata volt iskolatípusainkba az anyanyelvű oktatás bevezetése.

Mennyi mindent el lehetett volna még mondani a korondi nemes eklézsiánk iskolájának, iskoláztatásának jelentőségéről, szerepéről a vizitációk jegyzőkönyveinek és a Felsőbb Rendelések könyveinek búvárlása nyomán. Ha ezt nem is tehetjük most meg, egy ténnyel ki kell hangsúlyoznunk: történetéből kiviláglik egyházunk művelődéspolitikájának az a céltudatos, következetes törekvése, amelynek eredményeként az egyetemes magyar közművelődést, annak célkitűzéseire igazodva s azokat segítve, sajátosan unitárius vonásokkal gazdagíthatta.

Így állt és áll a korondi unitárius egyházközség a megmérő idő serpenyőjében, s ebbe a serpenyőbe az iskoláztatásáról gyűjtött szerény, de szívből adott ajándékával igyekszik köszönteni nemzetünk ittlétének 1100 éves évfordulóját.

És hogy az elkövetkezendő évszázadok sorát megélhesse magyar népünk, Gál Éva Emese Fohász c. versének néhány sorával forduljunk mi is gondviselő Istenünk felé:

*"Maradj örökké velünk, drága Isten
ha hontalanná válik itt a szó
Te mindenütt vagy, most sem lehetsz máshol,
hát mentsd e tájat, mentsd a pusztulástól,
és ments minket is."*

Dr. MOLNÁR ISTVÁN

(Elhangzott Korondon 1996. május 12-én a millectenáriumra emlékező ünnepi rendezvényen.)

AZ UNITÁRIUS LEÁNYNEVELÉS TÖRTÉNETE (4. rész)

Unitárius nevelés folyt a hittanórákon. Nekünk Erdő János tiszteletes úr volt a hittantanárunk. Azért írtam lelkészi címét, mert számunkra elsősorban példamutató nevelő volt, bár tudjuk, hogy minden feladatát szívvel-lélekkel végezte. A hittanórákat iskolákban és az egyházi irodában tartotta nagyon pontosan. Soha nem késett, de mi sem engedhettük meg magunknak. Emlékszem, egy alkalommal nagyon meg volt hűlve. Mi, Szentgyörgyi Ilikével kértük, hogy menjen haza, bepótoljuk a leckét máskor. "Első a kötelesség" - mondta, és az órát megtartottuk. Az egyházi énekek tanulását is nagyon szigorúan vette. Minden szakaszt meg kellett tanulnunk. Sok éven át aztán válásóra, templombajárás alig volt. Lelkészek, énekvezérek van mit pótoljanak a kényszerűségből elmulasztott évtizedek miatt. Vasárnapi iskolába járni nagyon szeretünk, mert mindig kitalált számunkra valami érdekes foglalkozást. Például, mindenki kapott egy lapot, amire bármilyen kérdést leírhatott, nemcsak vallási vonatkozásúakat. Bármi érdekelt, akár véleményt nyilvánítottunk, mindenre válaszolt. Ha kételyeink voltak, azt is megmagyarázta, tisztázta. Mindig lelkiileg feltöltődve távoztunk. Erdő János a szó legnemesebb értelmében lelkészünk volt.

1941-ben megalakult "Az unitárius középiskolás leányok munkaközössége". Amint a neve is mutatja, magában foglalta Kolozsvár összes középiskoláinak unitárius leánytanulóit. Vezetője Erdő János hittantanárunk volt. Választottunk diákvezetőt is magunk közül. Ha jól emlékszem, Vas Sári tanítóképzős töltötte be legelőször ezt a tisztet nagy tehetséggel és hozzáértéssel. A Munkaközösség alkalmat adott az ismerkedésre is. Tudtuk, hogy különböző iskolákban kik az unitáriusok. A közös hit és a munka egybekovácsolt.

Ebben a közösségben sokoldalú képzés folyt. Legalábbis én képzésnek nevezem. Kulturális, szociális s még fizikai munkát is végeztünk. Kultúrműsorokat rendeztünk, szavalóversenyeket, sok népdalt tanulunk. Itt kapták az indíttatást a leendő pedagógusok és mások. Lelkésznevelőnk nagyon jól ismerte a növényeket. Mindenki olyan feladatot kapott, aminek leendő foglalkozásában hasznát vette. Minket, képzősöket a vasárnapi iskolába osztott be. De foglalkoztunk az Írisz-telepi unitárius árvagyermek nevelésével is. Ugyanis itt volt árva- és aggmenháza az unitárius egyháznak. Én egy egész nyarat töltöttem ott, gyakorolva a tanítói hivatást. Tudom, hogy akkor hittantanáromat az ellátásomról való gondoskodás is vezette, mert az árvaházban lakást és kosztot kaptam.

Az árvákkal nem egyedül foglalkoztam. Együtt tevékenykedtünk Székely Gergely teológussal. Hittanórákat és istentiszteleteket tartott. Népdalokat tanítottunk és műsorokat rendeztünk. Sok év után találkoztunk Mészkon, szülőfalumban, ahol nyugdíjas koráig lelkészként működött.

Amint már említettem, a Munkaközösségben kultúrműsorokat rendeztünk. Felkerestük a Bulgária-telepi, Írisz-telepi unitárius gyülekezeteket. Mindig telt ház fogadott. Nagy sikert arattunk a Kék madár színdarabbal. Volt énekarunk is. Itt tanultuk a szebbnél szebb népdalokat. A szavalóverseny nyertesei mindig jutalomban részesültek. Dengyel Ilus, Tarnai Emília, Sigmond Júlia mindig a nyertesek között volt. Tarnai Emília és Sigmond Júlia itt kapta az indíttatást, hogy a későbbiekben szép sikereket érjen el a színészi pályán.

Örökké emlékezetes marad a szováti iskolaszenteles. Egy autóbuszon utaztunk egyházunk vezetőivel Dr. Kiss Elek püspök úr is velünk énekelt egész úton. Komoly műsorral indultunk, tetszett is a közönségnek. Erdő János tanárunk nagyon igényes volt, csak jól betanult, színvonalas munkát fogadott el. S ha néha megjajedtünk a ránk osztott feladat nehézségétől, mindig azt mondta, hogy igenis, meg tudod csinálni, csak akarni kell. Bízott bennünk s ezáltal fejlesztette az ön-bizalmunkat, akaratunkat. Készített az életre.

Ide kívánkozok egy emlékem. Az unokám kisiskolás volt, amikor az egész család részt vett az istentiszteleten. A templomból kijövet megláttuk Erdő János professzor urat. A férjem azt mondta az unokámnak:

- Jól nézd meg ezt a bácsit, mert ő a nagymamának a mestere.

Szociális munkát is végeztünk. Látogattuk és segítettük az öregeket, sokgyermekes özvegyeket. Így gyakoroltuk azt az unitárius tételt, mely szerint Istennek munkatársai vagyunk az ember szolgálatában.

Munkaközösségünk két munkatábort szervezett. Egyet Árkoson, a másikat Homoródalmáson. Sajnos egyikén sem vehettem részt. A tábort önellátó volt. A leányok takarítottak, mostak, főztek a szakácsnők segítségével, és a mezőre jártak kapálni, szénát gyűjteni. Főleg öregeknek és özvegyeknek a földjén dolgoztak. Ezt nevezem munkára való nevelésnek! Vasárnaponként egyenruhában felsorakozva vonultak a templomba.

De nemcsak dolgoztak. Volt szórakozás is. Kirándultak, fürödtek, táncoltak. Volt disznótoros ebéd is. Erdő professzor úr vallomása szerint a tábor nemcsak nevelés céljából szervezte, hanem a fizikai erőnlét fejlesztése érdekében is, mivel a háborús években nem jutottunk megfelelő táplálékhoz. Az biztos, hogy a résztvevők megerősödve, telt arcokkal érkeztek haza.

A Munkaközösség másik célja az volt, hogy ismerjük meg hazánkat. Legalábbis én így fogalmaznám. Sokat kirándultunk. Végigjártuk Aranyosszéket, virágot tettünk Balázs Ferenc sírjára. Sosem felejttem el, milyen szépen szavalta Gálfi Zoltán unitárius gimnazista: "Egy lángot adok, ápdold, add tovább".

Másik alkalommal elmentünk Torockóra és Torockószentgyörgyre. Itt Brassai Sámuel szülőházában is-

merkedtünk polihisztorunk életével és munkásságával.

Megcsodáltuk, hogyan kell fel a nap kétszer Torokón. Először a Székelykő mellett, majd fölötte. Sokat láttunk, tanultunk. Felmentünk a Székelykőre, kimásztunk a szentgyörgyi várhoz. Megismertük annak történetét.

Félévi bizonyítványosztáskor mindig értékelő összejövetelt tartottunk, teadélután keretében. Meghívtuk az unitárius tanárnóket. A jeles tanulók kitüntetésben részesültek, tanév végén jutalmat kaptunk.

Feledhetetlen évek voltak. Ma is érezzük az együvértartozás kötelékét.

A Munkaközösség szelleme ma is hat. Az unitárius nőszövetség életrekelése a volt munkaközösségi tagok érdeme, élen Zsakó Erzsébet országos elnökönkkel.

1953-ban Erdő János tanárunk más beosztást kapott, új lelkész jött a helyébe s a Munkaközösség megszűnt.

A Munkaközösség indulójával zárom emlékezéseimet:

*Letúnt az éj, köszönt a nap
Miénk az élet, dalra hát!
Munkára hív, serkent a vágy
Követni Jézusunk szavát.
Egy Istenünk, vezérelj,
Szent kezed óvjon a bajtól.
Igaz ügyünket győzelemre vidd
Előre együtt, előre mind!
Felénk egy holdogabb kor int.
Leng a zászlónk, egy az Istenünk
Bár reng a föld, áll a mi hitünk.
Letúnt az éj, köszönt a nap
Miénk az élet, dalra hát!*

TÖRÖKNÉ BORBÉLY LENKE

Millecentenáriumi rendezvényeink

A honfoglalás 1100. évében a Kárpát medence magyarsága különböző ünnepi rendezvények keretében emlékezett meg a számunkra jelentős évfordulóról. Az ünnepi rendezvényekre Egyházunk is bekapcsolódott. Három szinten tartott az alkalomhoz méltó ünnepélsorozatot:

Egyházközségi szinten augusztus 18-án gyülekezeteink legnagyobb részében megkonduktak a harangok és úrvacsorasztaással egybekötött alkalmi istentiszteleten emlékeztek a jeles évfordulóra. Egyházközségeinkben augusztus 24-25. napján tartott köri közgyűlések keretében ünnepeltek.

- I. Kolozs-Tordai körben - Bágyonban
- II. Maros-Küküllői körben - Ádámoson
- III. Székelykeresztúri körben - Székelyszentmihályon
- IV. Székelyudvarhelyi körben - Homoródkarácsonfalván
- V. Háromszék-Felsőfehéri körben - Nagyajtán.

Egyetemes szinten augusztus 31-szeptember 1-én Kolozsváron tartottunk megemlékezést az Egyházi Képviselő Tanács tagjainak, espereseinknek, lelkészeinknek, híveinknek, bel-, és külföldi vendégeinknek részvételével.

Szombaton de. 9 órai kezdettel tartott tudományos szimpózium keretében "Az Unitárius Egyház hozzájárulása a magyar kultúrához" címen hat előadás hangzott el, az alábbiak szerint:

- dr. László Gyula: A honfoglalás*
dr. Szabó Árpád: Az 1568. évi tordai országgyűlés határozata a vallásszabadságról és az erdélyi unitarizmus
dr. Bodor András: A kolozsvári Unitárius Kollégium - az első erdélyi főiskola a vallás, tudomány és művelődés szolgálatában

dr. Molnár István: A székelykeresztúri Unitárius Főgimnázium és az erdélyi művelődés.

dr. Gaal György: A Tordai Unitárius Iskola az erdélyi művelődés szolgálatában

dr. Faragó József: Kriza János unitárius püspök úttörő hozzájárulása a magyar népköltészet gyűjtéséhez.

A szimpózium szünetében 11 órai kezdettel került sor a kegszerekből és értékes kiadványokból megrendezett

egyháztörténeti kiállításra. Az ünnepélyes megnyitót dr. Bodor András, a DFE elnöke tartotta Szombaton este 6 órai kezdettel ünnepi hangverseny volt a kolozsvári belvárosi templomban.

Műsor:

Áhitat: dr. Rezi Elek

1. Bach: d-moll toccata és fuga
orgonán előadja: B. Molnár Tünde
2. Stradella: Irgalmas Isten
énekel: Georgescu Mária az Állami Magyar Opera magánénekes
3. Kodály: Ének Szent István királyhoz
előadja: Állami Magyar Opera énekkara
vezényel: Laskay Adrienne
4. Händel: Largo - részlet a Xerxes c. operából
énekel: Kiss Domokos, az Állami Magyar Opera magánénekes
5. Kodály: 121. Genfi Zsoltár
előadja: Állami Magyar Opera énekkara
6. Összeállítás Markó Béla verseiből
szaval: Balázs Éva színművésznő
7. Liszt: Tu est Petrus
orgonán előadja: B. Molnár Tünde
8. Bartók: Dalok
énekel: Georgescu Mária
9. Bach: d-moll hegedű - oboa verseny
előadja: Márkos Albert, Szövérdi Márton és a Concordia kamarazenekar
10. Kodály: Magyarokhoz
előadja: az Állami Magyar Opera énekkara
vezényel: Laskay Adrienne

Záróének

Szeptember 1-én vasárnap a belvárosi templomban tartott hálaadó istentiszteleten az imát Szent Iványi Ilona a magyarországi Unitárius Egyház főjegyzője, az ünnepi beszédet dr. Szabó Árpád főjegyző mondta.

A rendezvénysorozat méltó megemlékezés volt a honfoglalás 1 000. évfordulójára és kifejezésére juttatta egyházunk több mint négy évszázados hozzájárulását Erdély és általában a magyarság művelődéstörténetéhez.

Millecentenáriumi kopjafa-avatásra

Örömteljes szívvel állunk e szent helyen
Óreg templomunknak parányi udvarán
Mikor legyen békén szívünkben ha most nem
Midőn beszélhetünk nemzedékünk múltján.

Midőn köszönthessük azokat kik értünk
Közről, távolról hozzánk kívánczoltak
Isten segítséggel e szép napot megértük
E kedves napok sok örömet hoztak.

Érezzék nagyvilág közöttünk magukat
Így nekünk is szebb léssen közös ünnepünk
Így átszelésülve várjuk holnapunkat
Hogy jobb lesz talán az eljövendő nekünk.

Jövőnköt várjuk, a múltunkat ismerjük
Szebb jövőnk hitével bizunk Istenünkben
Kilábálva a bajjal, a sors is nekünk
Nem tapos több balsors bizó reményünkben.

Ebben a múltunkban szentelünk emléket
Hogy ez az ezerszáz éve született a magyar
Dicsőséges Árpád néli nemzedéket
Feledés nem árta soha be nem takar.

Millecentenárium örökké élni fog
Míg a magyar keblekben magyar szív dobog
Mint életre térő sorsunk ki nem fog
Mint tűznek metégek, mely érettünk lobog.

Múltunk üzenetéről beszél a kopjafa
És minden igaz lélek kell értse a szavát
Volt a magyarnak is valaha hatalma
Midőn három tenger is mosta határát

Üzen a múltunknak és mesél a kopjafa
Haza mentéséért jártak véres karddal
Kijárt a rémet, hogy veszte van a magyar
Rabok a népet, tatár, török hada.

De az ár napággal az szap is lefolya
A kövek ma talak még tisztábban mint addig
És tiszta kövekre áll fel új haza
És nyitabb lett a nép újból valamedig.

Most is beszélünk, ez szabadság szülöttje
Néki a szabadság méltó emlékeztést
Hogy e kopjafát Kisfalunk nagykincse
Biztatja hogy jó egy nemzet létezését.

Álljon hár e mű és érjen már százévet
Amikor egy újjal cserélhetünk megát
Kívánság s okot mond és megmeddig élhet
Amíg tarthassa falunk fenn az országát.

Míg e mű gömbjében egy ponton mi is lelünk
Mely világ földtekéjét szel le szelje
Addig nekünk is meglesz a földünk
Életünket a sors akárhogyan járja.

A nagyvilágba nézünk ha kiürül a gömbre
E nagyvilágba leljük a magyarság hazáját
Kit történet vihara sodor el örökre
Idegenbe kell keresse a hazatérését.

De ott is szeretete még hárzadott lobog
Jelkép az a láng mely szel le fel látható
Honvágnak lángja a sors, mely édesdobog
E láng a szívekből ki nem váltható

Tartsd fenn soká te szel ma a sors lobogát
Utókor is tanulja meg jelentőségét
Lángolt szívvel tarthasd meg magyarságodat
Ha e földön nem hárzadott soha a hitedet.

Léteddel történelmét a múltunk lobogtuk
Ábrándunk új világ utat kergetőzik
Kétezer kapuja előttünk kitérül
Az új kétezerbe sok kérdés rejtezik.

Legyél élő tanú ezred nyitányában
Sok szépben és jóban legyen sok szerencséd
Örülj, ha e népet láthatod boldogságban
És sírj te is ha látod e hú nevek vesztét.

Legyél biztatója falunknak, népünknek
Hogy nem veszhet el a nép ki Istenbe bízik
Ha ezerszázévig állt sok körülménynek
Még egy ennyi biztós népünknek adatik.

Népünknek adatik csak jobbat eddigijél
Derengő szabadság váltsan nap sugarra
Béke legyen a célma jöbber, és mindennél
Boldog élet szőljön minden nép hára.

A jog asztalánál egymással üljessünk
Ne legyen nagy és kicsi ember az ember
Egymás szavában bízzunk és üljessünk
Oh, hozd el ezt nevelés biztatja kétezer.

EGYHÁZI ÉLET

Szentegyháza egyházunk legmagasabb szószéke

Köszönöm a szentegyházi lelkésznek és gyülekezetnek, hogy az idei pünkösöd alkalmával meghívtak lelkészi szolgálatot végezni. Ez az egyházközség egyházunk legfiatalabb egyházközsége és az ott eltöltött rövid idő maradandó élményekkel töltött el.

Időben és térben messze az út Kolozsvártól Szentegyházáig, de lélekben közel... Közvetlen tapasztalataimat próbálom rögzíteni. Késő este érkezem a lelkészi lakásra, így kívülről keveset láthatok belőle, de a kapun belül mindjárt megállapítom, hogy itt rend uralkodik és munka folyik. Az épület, amely magában foglalja a templomot, a lelkészi irodát és a lelkészi lakást, rendben van.

A lelkész és családja közvetlenül és szeretettel fogad. Elbeszélgetünk. Hamisítatlan forrásból megtudom, hogyan alakult meg ez az egyházközség, mik a terveik, melyek a gondjaik.

- Holnap kevesen leszünk a templomban, mert búcsú volt Csíksomlyón - mondta a lelkész.

Mellettünk halkan, de biztosan csobog a Homoród.

Napfényes, igazi pünkösdi reggelre ébredünk. A lelkész istentisztelet előtt elmegy a kórházba, úrvacsorát oszt.

A hívek gyülekeznek, leülnek az erre a célra előkészített padokra, van aki a simogató napfényre, van aki az enyhet adó árnyékba, mert távolról jött. Az istentisztelet és az úrvacsoraosztás felemelő. A kicsi templom tele van, nem vagyunk kevesen, sokan vagyunk és az énekvezér irányításával buzgóan énekeljük "egy akarattal" pünkösdi énekünket: "Rengjen a föld belé, úgy énekeljtek..."

Én hiszem, hogy „reng a föld belé” úgy énekelünk! Különösen akkor, amikor látom, hogy ez az alig három éves egyházközség ilyen buzgósággal ragaszkodik hitéhez.

"És minden nap egyakarattal kirtartva a templomban és megtörve házanként a kenyeret részesednek vala eledelben, örömmel és tiszta szívvel" (ApCsel 2,46).

A legmagasabb unitárius szószék a szentegyházai, tapasztalataim alapján állítom, hogy e magassághoz a hívek méltók tudnak lenni.

Köszönöm, hogy együtt lehettünk!

SZABÓ ZOLTÁN egyházi titkár

Konfirmációi ünnepség Székelyudvarhelyen

A székelyudvarhelyi 2-es számú unitárius egyházközség 1996. június 23-án tartotta konfirmációi ünnepségét. Bensőséges ünnep a konfirmálás. Határátkö a vallásos ifjak életében, akik virággal díszített templomban, ünnepélyes keretek között Isten, szülők, nagyszülők, keresztszülők, rokonok és a népes templomi gyülekezet előtt hitük megőrzéséről nyilvánosan is vallást tettek és a gyülekezeti közösségbe - teljes jogú egyháztagként - beavatást nyertek.

Hosszú az út a konfirmálásig még akkor is, ha "az évek telnek, mint a percek...". A gyermek keresztelesekor a felnőttek elkötelezik magukat, hogy a családban keresztny szellemben nevelik, majd az első osztálytól rendszeresen vallásórára járatják, hogy megtanuljanak imádkozni, megismerkedjenek a tanulságos bibliai történetekkel, egyházunk múltjának történetével, hitünk és vallásunk kérdéseivel.

Rüsz Domokos lelkész és Varga István hitoktató-lelkész következetes valláserkölcsei nevelésben részesítették a konfirmáló növendékeket, akik elsajátíthatták vallásunk lényegét, Istenről és emberről való felfogásunkat; tanítómesterünk, eszményképünk - Jézus - követésére való hívását, az ő tanítá-

sait, példázatait, melyek számunkra "út, igazság és élet"; egyházalapító első püspökünk - Dávid Ferenc - életét és munkásságát; az 1586-os Tordai Országgyűlés vallási határozatát, amely először foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadságot, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, amely felfogásával megegyezik, mert a "hit Isten ajándéka". Megtanulhatták az ünnepek jelentőségét, gyakorlását. Az Unitárius Anyaszentegyházról, bűn és bűnbocsánatról, örökélet-felfogásunkról, vallásos szertartásaink gyakorlásának szükségességéről gyarapíthatták ismereteiket.

A konfirmáló növendékek alapos felkészülésről tettek tanúbizonyságot, határozott feleleteik meggyőzőek voltak.

Ebben az évben 32 leány és 19 fiú, összesen 51 ifjú konfirmált. A fogadalom letétele után első alkalommal részesülhettek az úrvacsora szertartásában.

Szép hagyományá vált az ősi népviseletben való megjelenésük. A konfirmálás emlékét csoportképpel és az egyházközségtől kapott konfirmációi emléklap által örökítettük meg. A konfirmálás emlékére szülők, nagyszülők, keresztszülők pénzadományokkal járultak hozzá a Bethlen negyedi új templom építéséhez.

BÁRÓ HAJNAL

Nyári események Ádámoson

Az ádámosi egyházközség nagy igyekezettel és izgalommal várta és fogadta a millecentenáriumi évet. Az év első fele a készülődés jegyében telt, hiszen tudtuk, hogy a maros-küküllői Egyházköri Közgyűlés megrendezése megtisztelő feladatként áll előttünk. Készülődésünk nemcsak a nagy esemény előkészítésére korlátozódott. Június hónap folyamán műemléktemplomunk tornyának megrongálódott zsindeletét teljes egészében megjavítottuk, újraszindelyeztük. A munkálatokat Szász Zoltán, ifj. Csikos Sándor Pál és Szálteleki János mesterek végezték Isten segítségével. A javítás anyagi fedezetét a hívek adományozták. Ugyanekkor került sor a szintén műemlék kiskapu zsindelezésére, amelyről Kelemen Lajos, Művészettörténeti Tanulmányok című munkájában azt írja, hogy a református egyházközség tulajdona. A vélemények erről az állításról megoszlanak: az unitáriusok magukénak vallják, a reformátusok úgyszintén. Jelenleg ez a kiskapu a két egymás mellett lévő templom között található.

Augusztus 19-án millecentenáriumi istentiszteletet tartottunk, melynek keretében három ifjú tett hitéről és egyházhűségéről tanúbizonyságot. A konfirmálók nevei: Csiki Edit, Fofezán Csaba és Szabó Csilla Piroska. A konfirmálást követően a gyülekezet úrvacsorát vett. Az ünnepi műsor keretében Szilágyi Erzsébet és Molnár Mária verseket szavaltak. Végül a Himnusz éneklésével zártuk ünnepünket. Egy hétre rá, augusztus 24-25. napjain egyházköriünk közgyűlését láttuk vendégül. Erre az alkalomra visszaállítottuk a templom piacára a régi kő úrasztalát. A műemlék értékű asztal kőlapjára a karzat alatt találtam rá. Az asztal lábát a templom fala aljában találtam meg kettőtörve. Ezt Csikos Sándor, Lázár Domokos, Bordi András segítségével megjavítottuk és a templom piacán elhelyeztük. A műemlék értékű asztalt 1799-ben készítették, akárcsak a híres kőpersely, amely ma is templomunkban található.

A millecentenáriumi és a Köri Közgyűlés emlékére Lázár Domokos nyugalmazott tanító egy magyar és egy unitárius címert faragott. A két címet a templom két karzatára függesztették fel.

A Köri Közgyűlésen szombat délután az istentiszteletet Veress László Ferenc bethlenszentmiklósi lelkész, a vasárnap délelőttit Sándor Szilárd szász-nádasi-pipei lelkész vé-

gezték. Az úrvacsorai ágendát Máthé Ödön nyugalmazott lelkész modotta. Kántorizált Hunyadi Mária küküllődombói énekező. Az ünnepi istentiszteletet a Himnusszal zártuk. Utána a közebed következett.

Az egyházközség tagjainak ezúton is köszönetet mondok az idéni erőfeszítésekért és a gondviselő Isten áldását kérem életükre.

Adja a jó Isten, hogy hasonló megvalósításokról és ünnepi eseményekről számolhassunk be a kedves Olvasóknak.

MEZEI CSABA lelkész

Kriza-émlékünnepély Nagyajtán

Nagyajtai unitárius lelkészként örömmel számolok be a május 19-én magtartott színvonalas Kriza János-émlékünnepélyről.

A nagyajtai születésű költő, unitárius püspök, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, Magyar Királyi tanácsos, a székely népköltészet felfedezője és az első klasszikus értékű székely népköltészeti gyűjtemény létrehozója, nyelvjáraskutató, tudós születésének 185. évfordulója alkalmából méltató és köszöntő beszédet mondott Barabás Mihály igazgató úr, a Nagyajtai Kriza János Alapítvány elnöke, az ünnepély szervezője; irányításával a helyi Kriza János általános iskola diákjai, valamint a nagyajtai Gazdag Miklós Polgári Daloskör Péter Géza karnagy vezényletével színvonalas műsort szolgáltatott a központi parkban lévő Kriza szobor előtt és az ünnepi istentiszteleten az unitárius vártemplomban.

A Simon Áron tanító úr által vezetett középjaiti fúvószenekar kíséretében a szobor talapzatához a kegyelet koszorúit helyezte el az unitárius egyházközség, a Kriza János általános iskola, a Kriza János emlékbizottság, a nagyajtai RMDsz.

Az ünnepi istentisztelet alkalmával a helyi lelkész által elmondott szószerű beszéd után Gál Jenő, volt nagyajtai lelkész, Kisgyörgy Zoltán geológus-mérnök előadást tartottak. Az ünnepi szertartás után a gyülekezet asszonyai "harmaton sült" kürtöskaláccsal és székely köményessel kínálták meg a népes gyülekezet minden tagját.

Ez ünnepély alkalmával a lelkészi lakás parkjában Id. Marosi Imre gondnok, Id. Bihari József tb. gondnok, valamint e sorok írója kopjafát állíttatott, mellé vadrózsát ültetett Kriza János emlékére. A remekbe vésett kopjafa készítője id. Bartha István nagyajtai népművész.

Az ünnepélyre szóló művészi kivitelezésű meghívó bőloni Bíró Donáth grafikusművészt dicséri.

Az emléknep színvonalát növelte az a 90. db. új kiadású unitárius énekeskönyv, amely Dr. Kisgyörgy Árpád adományként első ízben került a nagyközönség elé.

Az ünnepélyt megelőzően az unitárius egyházközség vezetősége Id. Marosi Imre gondnok irányításával Kisgyörgy László és Kosztándi Attila támogatásával igényes előkészítőmunkálatokat végzett. Az ünnepély után a meghívottakkal ízetes közebeden vettünk részt a helyi Sugás vendéglőben, mely alkalommal pohárköszöntőt mondott Id. Bíró Árpád, Gál Jenő ny. lelkész, Id. Bihari József.

Áldja meg az Isten mindazok életét, akik a megkésített tavaszi munkák ellenére nagy lelkesedéssel, hozzáértéssel és nem kis fáradsággal e szép ünnepélyt előkészítették; áldja meg azok életét, akik jelenlétükkel megtiszteltek és hozzájárultak ünnepségünk sikeréhez.

Úgy érzem csak e részletes beszámoló jegyében tudjuk igazán értékelni és illően megköszönni ez emlékünnepélyt. Csak így tudunk kellő mértékben tisztelni Kriza János előtt, aki a nép fiaként és barátjaként népéért élt.

FEKETE LEVENTE lelkész

Emléktábla-avatás

Szép és színvonalas ünnepély keretében került sor szeptember 8-án a jobbágyfalvi templomban a honfoglalásnak emléket állító márványtábla leleplezésére. A képen látható lelkes kis csoport magyar nemzetünk eme kiemelkedő történelmi eseményéhez méltó komolysággal és átéléssel adta elő az igényességgel összeállított műsort. A jól elvégzett munka sikerélménye csillogott az ifjak szemében és mindenki részéről egyértelmű vélemény fogalmazódott meg: megérte a ráfordított fáradságot. S akik ezen a vasárnapon ott voltak a templomban, egy szép és felemelő élménnyel gazdagíthatták lelki és gondolatvilágukat.

Az emléktábla elhelyezésének gondolata még az elmúlt évben megszületett az E.K. Tanács vonatkozó felhívása kapcsán. A sikeres kivitelezés érdekében elsősorban arra összpontosítottunk, hogy az esemény, amelyet az emléktábla megörökíteni hivatott, kellő hangsúlyt kapjon híveink előtt. A tisztánlátást és helyes értelmezését a honfoglalás történelmi tényének prédikációk, ide vonatkozó tanulmányok kivonatoltságos ismertetése és gyakori szószerű hirdetések szolgálták. Az ünnepélyhez szükséges hangulat megteremtését az által próbáltuk eszközölni, hogy május 5. és szeptember 8. közötti időszakban minden vasárnap istentisztelet keretében más és más ifjú az eseményekhez illő verset olvasott fel.

Az emlékműsor gerincét Arany János Rege a csodaszarvasról című költeménye képezte. Ennek, egy sajátosnak is mondható előadásmódját alkalmaztuk. Ez abban nyilvánult meg, hogy a refrén által hét részre tagolt egységeket egymás leány szavalta, a refrént pedig az egész csoport közösen mondta. A refrén közös szavalása alatt végzett egyszerű mozgásokkal, helyváltoztatásokkal próbáltuk megjeleníteni a honfoglalás folyamatát. Ezt közvetlenül követte egy verses összeállítás, amelynek során elhangzott Kölcsey: Himnusz, Molnos Lajos: Csendesben ballagó, Magyar Lajos: Van olyan föld és Himnusz, Reményik Sándor: Ahogy lehet című költemények, valamint egy részlet Kölcsey Mohács című esszéjéből. A műsort a Szózat elszavalása zárta. Ez után a Szózat akkordjai csendültek fel, mialatt a csoport egyik tagja az emléktáblát leleplezte. Az ünnepi istentisztelet a Himnusz közös eléneklésével ért véget.

Hittel valljuk, nemcsak jó és helyes, de szükséges dolgot is cselekedtünk ezzel, röviden: feladatot teljesítettünk. Tettük amit tennünk kellett, amit a józan ész, a tiszta lelkiismeret és történelmi múltunk jelent és jövődöntő biztosító kötelező imperatívusza diktált. Hiszünk, hogy az emléktábla felirata:

896 – 1996

"És annyi balszerencse közt,

Oly sok vizsály után,

Megfogyva bár, de törve nem

Él nemzet e hazán."

örökre hirdetni fogja a mi nemzetünk történelmi folytonosságát itt ezen a tájon.

SZÉN SÁNDOR lelkész

A NŐSZÖVETSÉG ÉLETÉBŐL

Sepsiszentgyörgy

A sepsiszentgyörgyi unitárius nőszövetség már régebb tervbe vette egy jutalomkirándulás megszervezését a tevékeny nőszövetségi tagok számára, melynek költségét részben a kiránduláson résztvevő tagok, részben a nőszövetség fedezte.

Az útirány fő célja: a mártírhalált halt, egyházalapító Dávid Ferenc unitárius püspök volt börtöncellájának megtekintése a dévai várban. E nemes cél érdekében indult útnak 1996. június 22-én reggel 6 órakor 24 nőszövetségi tag. Útirány: Sepsiszentgyörgy, Előpatak, Bodfalu, Höltvény, Feketehalom, Fogaras, Szeben, Szászsebes, Algyógy, ahol az első hosszabb pihenésre és széttekintésre is sor került.

Ezután Piskin volt a következő megálló, ahol megtekintettük a 70 hektár területen elterülő, ezelőtt 250 évvel Gyulai Ferenc által alapított Arboretumot, amely gazdag, ritkaság számba menő növényeivel a Román Erdélyi Kutatói Intézet használatában van.

Az eddigi úti élményekkel gazdagodva, de kissé fáradtan érkezünk Dévára, ahol a Samis Hotelben volt az éjjeli szállás. Már megérkezésünkkor szép látványt nyújtott a város elhelyezkedése, a hajdani Déva várának rejtelmesen kimagasló, zordon várfalai alatt, mely felidézte nemcsak történelmi múltját, hanem jelenét is. Éjszakai nyugalmunkat a vihar zavarta meg, a villámok sejtelenül világitották meg Déva egykori büszke várának romjait. Reggelizés után már napsütésben haladtunk felfelé a várhoz, utunkat finom illatú lombsátor alatt tettük meg. A vár romjai titokzatosan tárultak elénk, a valamikor börtönnök is használt cellák és a vasajtó feletti felirat "Dávid Ferenc emléke" előtt megrendülten helyeztük el a vasrácsos ajtón koszorúnkat, de hiába kerestük a kövön a feliratot, mert eltűnt a valamikor unitárius elődeink által elhelyezett márványtábla. Adózva egyházalapító püspökünk emlékének, énekeltük el a 124. zsoltárt "Egy Istenünk, egy édes hazánk" kezdetűt, majd Török Klára tiszteletes asszony imát olvasott fel. Pál Lenke nőszövetségi tag elszavalta Nyitrai Deák Berta Kilométerkövek a Maros mentén című költeményét. Közös imádkozva a Miatyánkot, meghatódva vetünk búcsút a történelmi múltat felidéző ősi romoktól. Leérve a várból, bementünk a Bethlen Gábor erdélyi fejedelem által épített Magna Curia-ba, amely ma Déva város múzema. A ma is impozáns, barokk stílusban épült kastély jelentőségét Bíró Melinda ismertette.

A következő, maradandó élmény Vajdahunyad várának megtekintése volt. A Hunyadiak ősi fészke teljes szépségében tárult elénk, hirdette a történelmi múlt eseményeit, a nagy, törökverő ő, Hunyadi János emlékét. A vár megtekinthető, restaurált részét vezetővel jártuk be, és megnéztük a várban szervezett grafikai kiállítást is.

Hazafelé jövet, az idő eltelte miatt, Szebenben sajnos csak kívülről tekintettük meg a híres Brukenthal Múzeumot, majd a Fő tér megsejmlélése után Fogaras felé folytattuk utunkat. Jó hangulatban, énekszóval érkezünk estefelé, 8 óra körül a fogarasi várhoz, ahol az esős idő ellenére körbesétáltuk a várat és megnéztük a külső és belső várudvart, amely restaurálás alatt lévén, megújulva hű tükrözje lesz Erdély történelmi múltjának.

Innen Brassó felé indultunk, de még sokáig kísérték utunkon a csodálatos szépségű Fogarasi-havasok. Dörgés és villámlás közepette értünk haza Sepsiszentgyörgyre, de a sok szép élmény után nem éreztük magunkat fáradtnak. Elhatároztuk, hogy ha lehetőség lesz rá, még szervezünk nőszövetségünk tagjainak áldásos munkája elismeréseként ehhez hasonló kirándulást, ahol közösen tudunk örvideni az elénk táruló látóvilágunknak. Így köjtjük össze a kellemest a hasznossal sok élményanyaggal gazdagítva ismereteinket.

FELHÍVÁS

A sepsiszentgyörgyi unitárius nőszövetség sokoldalú tevékenységének legfontosabb célja a városunkban épülő új, unitárius templom építésének anyagi és erkölcsi támogatása.

Ez a már több éve megkezdett és eredményes tevékenység is hozzájárult a nemes cél megvalósításához. A már felépült templom befejezési munkálatainak anyagi támogatásáért az unitárius nőszövetségek tagjaihoz fordulunk és kérjük asszonytársaink segítségét, hogy anyagilag támogassák ezt a nemes célt: "Nyújtunk egymásnak segítőkéz", hiszen összefogásban az erő.

Találják meg a megsegítés legeredményesebb módját és ezáltal segítsék templomunk mielőbbi befejezését. A nők kezdeményezőkézsége és leleményessége nem egyszer szép eredményekhez vezetett.

Ebben bízunk mi is, amikor unitárius asszonytársaink segítségét kérjük.

Az adományokat kérjük a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség címére küldeni: 4000 Sfântu Gheorghe, str. Kós Károly 2. Oficiul Parohial Unitarian.

Testvéri szeretettel

a Vezetőség

Várfalva

A várfalvi unitárius nőszövetség 1994 januárjában alakult. A tagok létszáma kb. 30, tagdíjfizetés nincs.

A rendszeres tevékenységben kevesen vesznek részt, de szükséghelyzetben mindenki besegít.

Kézimunkakörünk sajnos nincs, a falunak nincs kézimunkahagyomány. Az asszonyok dolga a zöldségfélék értékesítése, amely télen is folyamatos.

A találkozások alkalmasszerűek, nálunk az öregek nem szorulnak segítségre. Segítjük a konfirmációra való előkészületeket.

Jelenleg a templomdíszítés folyik varottásokkal, a teljes munka nyár derekára lesz készen.

Reméljük, hogy munkánk ezután gyümölcsözőbb lesz.

A VÁRFALVI NŐSZÖVETSÉG VEZETŐSÉGE

Szentábrahám és Magyarandrásfalva

A nőszövetség 1990-ben alakult, 50 taggal indult. Jelenleg kb. 20 aktív tagja van. Tagsági díjat nem fizetünk, találkozóinkat decembertől áprilisig tartjuk. Az idevalósi tanárok tartottak előadásokat, s a meghívott gyermekek szavalatokkal egészítették ki rendezvényeinket. Szeretettelvégségeinken teát, kávét, süteményt szolgálunk fel, télen kukoricát főzünk.

A magyarandrásfalvi templomépítéshez 1995-ben fogtunk hozzá. Az alapkövetételnél az amerikai testvéregyházközség küldöttéi vettek részt, valamint jelen volt még Kolcsár Sándor esperes úr is. Nagy szükség volna anyagi támogatásra a templom befűtésére. A nőszövetség tagjai megvendégelték a jelenlevőket. Később, a templomépítő önkéntes egyházi tagokat, férfiakat és nőket egyaránt a nőszövetség többször is megvendégelte, pálinkával, szendvicssel kínálta. Szentábrahám 500 tojást gyűjtött adakozás képpen.

A nőszövetség újrafestette a gyász-felszereléseket. Megcsináltatták a Hősök szobra körüli kerítést. Ugyancsak a nőszövetség határozata nyomán a kerítés mentén 11 fát ültettek.

Egy évben kétszer, év elején a nyári időszakra, iskolai év végén a téli időszakra a legszorgalmasabb templombajáró gyermekek könyv- és pénzjutalomban részesülnek. Természetesen a gyermekek karácsonyi ajándécsomagjához is hozzájárul a nőszövetség.

JAKAB DÉNESNÉ JÁNOSI ÉVA

„KEZDET BEN VOLT A TETT”

Tanulmányút a Meadville/Lombard teológiai fakultáson, Chicagóban? Egyhónapos intenzív kurzus Unitárius Egyháztörténet címen? Ki gondolta volna? S ha gondolta volna is valaki, szerény mosoly lett volna a válasz. És mégis, bebizonyosodott, hogy semmi sem lehetetlen. Négyen vettünk részt ezen az újabb próbálkozáson, próbatételen. Három IV. évet végzett hallgató: Szeredai Noémi, Koppándi Botond és Tordai Ernő, valamint jómagam mint gyakorló segédlelkész. Tudtuk, rajtunk múlik, hogy megtartja-e a Meadville/Lombard az erdélyi unitárius teológusoknak szánt ösztöndíját. Tudtuk, hogy ha beválik, akkor ezentúl évente nemcsak egy, hanem három vagy négy ifjú teológus lehet ez álom megvalósult szereplője.

Ennek a tanulmányútnak tulajdonképpen kettős célja volt, van: az első az elméleti oldal, vagyis az egyhónapos intenzív kurzuson való részvétel, a második, a gyakorlati oldal, vagyis az egyhónapos részvétel egy Unitárius Univerzalista Egyházközség mindennapi életében. Az első tanulmányozás, a második tapasztalatcsere. Szerintem ennél jobban, értékesebben nem is lehetett volna kihasználni e két hónapot.

Megérkezésünkkor Michael Burp, volt angoltanárnk, barátunk várt a repülőtéren, tehát már az első ember, akivel találkoztunk jószándékot sugárzott. A hosszú utazás fáradalmait kipihenve, már az első napokban szembe kellett néznünk a könnyűnek hitt, de mégis nehéz feladattal. Egy hetünk volt arra, hogy előkészüljünk az intenzív kurzusra. Rengeteg olvasnivalót kaptunk, ami próbára tette angol tudásunkat. Eleinte döcögve, majd egyre jobban és jobban ment. Mire eljött a kurzus ideje, mondhatni, már nem volt gondunk magával a nyelvvel.

Az egész heti "négy fal közti" olvasgatás után, kimerülten érkezünk meg Indiana állam fővárosába, Indianapolisba, hogy részt vegyünk az ott megrendezett Unitárius Univerzalista Egyház évi rendes Főtanácsán. E három nap energiapótló hatással volt ránk. Fől sem tudtuk mérni, hogy tulajdonképpen történelmi pillanatokot élünk e három nap alatt. Ugyanis ez volt az első alkalom az Unitárius Egyház történelmében, mikor hat személy jelenlétével tudtuk képviselni erdélyi Unitárius Egyházunkat. Hogy mennyire sikerült mindez, hogy mennyire voltunk képesek előtámi jelenlegi helyzetünket, megvilágítani a jövőt, egyszerűen képviselni hazai unitarizmusunkat, már nem én vagyok az illetékes, hogy beszámoljak róla. Viszont azt az érzést, amit három nap után éreztünk, éreztem, nem könnyű, de megpróbálom szavakba foglalni.

Feltöltődtem energiával, új lehetőségek kilátásaival, új tervekkel, reménnyel, bizakodással - egyszerűen: új életlendülettel. Nemcsak azt éreztem, hogy létezek, hanem azt is, hogy szükség van rám.

Szükség van a mi válaszainkra; egy fölött kérdésre tudtuk, hogy közölünk ki az illetékes a válaszadásra, így mindanyian szóhoz jutva reméltük és reméljük, jó munkát végeztünk.

(Megjegyzés: Kedves lelkésztársak!

Saját tapasztalatomból mondhatom, hogy amerikai Unitárius Univerzalista "testvéreink" száz és száz kérdést tettek föl a mi élethelyzetünkkel kapcsolatba, tehát keveset tudnak rólunk. Ők érdeklődnek irántunk, akarnak tudni rólunk, akarják tudni, hogy miként segíthetnek. Ne legyünk hát restek! Informáljuk testvérgyülekezetünket sajátos helyzeteinkről, örömeinkről, bánatunkról, mert érdeklí őket. Ne legyen akadály a nyelv. Ha más lehetőség nincs, én vállalom a levelek fordítását, mert tudom, hogy mindannyiunknak van valami mondanivalója, csak el kellene mondani; mindannyiunknak szüksége volna segítségre, csak legyen kitől kérni. Ne várjuk hát karba tett kézzel, hogy történjen valami. Nekünk is tennünk kell valamit annak érdekében, bár egy annyit, hogy életjelt adjunk magunkról. Írom e felhívást azért, mert sokan jöttek azzal a kérdéssel, hogy mi történt xy gyülekezettel, mert már rég nem hallottunk felőle.)

Ilyen és ehhez hasonló gondolatokkal, tervekkel kezdtük meg a következő hetet, ami az intenzív kurzus megkezdését is jelentette. Fárasztó volt. Reggel kilenc órától délután öt óráig, két óras ebédszünettel. Kétszeres figyelmet igényelt, délután meg háromszorost is, de vállaltuk. Jelen voltunk, figyeltünk, mert tudtuk, hogy mindez értünk van, és ha már önmagunkért nem is, de a következő csoportért megtettünk mindent. Mert hiszem, hogyha megfelelő és határozott lesz az itteni visszajelzés, akkor lesz folytatása ennek a programnak, akkor a jövőben is lesz hasonló intenzív kurzus az erdélyi unitárius "teológus" ifjúság részére is.

(Megjegyzés: Tíhozzátok is szólók, teológiai hallgatók, barátok!

Tudom, hogy a IV-V. évfolyamok számára teher az angolra, főleg, ha már jól megy az angol nyelv. Én is így voltam vele, amikor IV., V. éves voltam. És ezért szégyeltem magam. Igen, mert csak önmagamra gondoltam, pedig még rám is fért volna egy kis angol nyelvtudás.

Vigyázatok, ne ismételjétek meg ugyanezt a hibát, mert ha nektek nincs is szükségetek "már" angolórákra, akkor legalább arra gondoltatok, hogy a következő évfolyamoknak szüksége lesz angoltanárra. Jelenlétetekkel becsüljétek meg az angoltanárt, mert amit ingyen kaptatok, azt ingyen kell tovább adjátok.)

A következő hét saját belátásunk szerint telt. Eljött a dolgoztatás ideje. Saját belátás szerint kiválasztott téma alapján írtuk meg. Parker Tivadartól, Ralph W. Emersonon keresztül az indiai Unitárius mozgalom (a Brahma Somaj) nőszövetségének tevékenységéig mindenről írtunk. Ez a hét is munkával telt el, de akartuk ezt a munkát, akartuk, mert vállaltuk, mert célt láttunk magunk előtt.

Ezen az első négy héten nem sokat láttunk az Egyesült Államokból, kevés emberrel találkoztunk, keveset tudtunk az ottani életéről. Jómagam is zúgolódtam emiatt, de végül megértettem, hogy mindenekelőtt nem az a fontos, hogy ott vagyok, hanem az, hogy méltó legyek arra, hogy ott lehetek. Az eredmény kiértékelése újból nem az én feladatom, de úgy érzem, sikerült, mert ha nem sikerült volna, akkor nem érdeklődtek volna a következő csoportot kielégítő előadásorozat címe, témája iránt, nem kérdezték volna meg, hogy mi volt jó és mi volt rossz számunkra, mit kéne kiküszöbölni és mit kéne bepótolni, hogy a következő csoport még jobban érezze magát és jobb körülmények között végezhesse munkáját. Tehát van remény a folytatásra, mert a kezdet tettének eredménye volt és reméljük lesz is.

E feszült hónap felelősségláza után megnyugodva, mondhatni magunkkal nagyjából megelégedve, indultunk a második hónap tapasztalatcseréjére. Négyen az ország négy sarkába utaztunk. Szeredai Noémi - Bedford, Boston környékére; Koppándi Botond - Seattle, Washington államba; Tordai Ernő - San-Diego, California-ba és én Fairfax, Virginia államba, Washington DC mellett.

Az eltelt, fáradságos hónap ellenére felújult erővel, a következő hónap ismeretlen kalandvágyával, izgatottan érkeztem meg a Washington melletti Baltimore repülőterre. Mindaz, amire egy hónapot vártam, egyetlen nap alatt zúdult rám. Láttam, hallottam, emberek tömegével találkoztam. Alig tudtam követni a mindennapok lépéseit, sokszor az információözön miatt azt sem tudtam mit jegyezsek fel, mert egy-egy zsúfolt nap után már nem volt a fejemben hely. A gyülekezetben eltöltött négy hét valóban tapasztalatcsere volt. Sokszor a "XXI." század emberének igényeit kellett szembesítenem saját ismereteimmel, eddigi tapasztalataimmal, sajátos élethelyzetünkkel. Sok "apróság" figyeltem föl, amelyeken eddig még nem is gondolkodtam, pedig fontosak.

Már az első napokban szembe kellett néznie saját unitárius egyházközségeink, valamint az amerikai unitárius univerzalista egyházközségek közötti különbségekkel. A fairfaxi unitárius univerzalista egyházközségbe való megérkezésem után pár napra a rendes vasárnapi istentiszteleten vettünk részt, mely minden szempontból tanulságos volt. Mindenekelőtt feleletet kaptam ar-

ra a kérdésre, hogy az emberek ott miért járnak a templomba, mert rögtön feltűnt, hogy valami különbség van. Ahogy észleltem, azért, hogy találkozassanak, hogy együtt legyenek és együtt jól érezzék magukat. Aki nem megy hétvégi szabadságra, az megtalálhatja a kikapcsolódást a UU templomban. Megtalálja, mert ott minden egyes egyháztag érezheti, hogy ott helye van, hogy ott várnak rá, hogy ott szükség van rá. Már a belépőnél, a falon megtalálható mindenkiné a névjegyzéke, tehát nyilván van tartva, nyilvánosan is; pár lépésre az asztal mellett egy egyháztag áll és üdvözlözi a belépőket, ha nincs névjegyzéke készítenek, majd egyházközségi újsággal és napi programmal látják el. Helyet foglalva a templomban nem tűnik idegennek, mert tudja, hogy mi fog történni. Már e pár észrevételt is nehéz az erdélyi unitárius egyházközségekben is keresni, mert szinte egyetlen mozzanat sem található meg benne ennyire nyilvánosan és közvetlenül. Íme egy-két gondolat, amelyen - talán - érdemes elgondolkozni.

A továbbiakban, ami elragadta figyelmemet az az istentiszteleti rend volt. Az istentisztelet több mint felét a hívek vállalták föl: üdvözlőszavak, hirdetés, megnyitó, gyülekezeti ének, az öröm és a bánat csendje - aminek keretében, akinek mondanivalója volt - öröme vagy bánata - azt nyugodtan megoszthatta embertársaival - zenedarab stb., és a lelkész számára csak a prédikálás marad.

Nekünk meghatározott istentiszteleti rendünk van, amit évtizedek, évszázadok óta kevés módosításokkal használtunk és használunk. Minderre szükség volt és talán még mindig szükség van, hogy megőrizhessük sajátos értékeinket, amit elődeinktől örököltünk. Erre még mindig szükség van, de érzem, hogy már nem sokáig, mert majd eljön a szólás ideje, mikor lehetőségünk lesz egy újabb lépésre, amikor biztonságba érezve hagyományunkat, már nemcsak a lelkészek feladata lesz a szólás, hanem a hívek is, akik így nyugodtan kifejezhetik érzéseiket, gondolataikat és közösen építhetik majd egyházunk jövőjét.

Nagyon különlegesnek tartottam ugyanakkor a különböző találkozókat, rendezvényeket, megbeszéléseket. - Jóleső érzés volt látni és hallani, hogy az amerikai Unitárius Univerzalista Egyház az a szervezet, amely fölkarolja a szociális életben elnyomott és embertelen módon kiközösített egyének, közösségek kérdését. A fajgyűlölettel a kisebbségek; a különböző életmódú emberektől korunk HIV vírusáig, az AIDS-ig mindennel foglalkozik és határozott álláspontot képvisel. Minden érdekli, ami az emberrel kapcsolatos.

Mindezek mellett nem feledkezek meg saját ügyviteléről sem. Különböző gyűlések követik egymást az egyházközség életének görbülékenyebbé tétele érdekében. Foglalkozik a hívek hitbeli és

lelki kérdéseivel, melynek érdekében minden héten különböző üléseket tart az érdeklődők számára.

Ugyanakkor minden egyházközségnek saját alaptörvénye van. Az egyházközség odaillo, alkalmas tagjai negyedévenként üléseznek, és ha szükségét látják, akkor évente a törvényt módosítják. A törvények módosítását, újítását mindig a gyülekezet fogadja el. Ezek a törvények hasonlóak a mi egyházunk törvényeihez, a különbség csupán annyi, hogy a mi törvényeink nemcsak egy gyülekezetre, hanem az egész egyházra vonatkoznak. Erre viszont nekünk szükségünk van, mert kisebbségi mivoltunkat csak az egységben őrizhetjük meg. Elegendő, ha felekezeti különbségek miatt változik és részekre szakad. Viszont nagyszerű tapasztalat volt részt venni egy olyan gyűlésen, ahol szabadon, nyíltan, véleménynyilvánítás engedélyével, őszintén és ember módjára tudtak kiegyezni és határozatokat hozni. Talán ezt nevezik demokráciának - gondoltam magamban.

A gyülekezeti élet mellett volt idő és alkalom, hogy a környék történelmi jelentőségeit is végiglátogassuk. El lehet képzelni Washington környékét. A függetlenségi nyilatkozattól Jefferson monticheloi lakásáig, majd a vietnámi emlékfaltól a híres Pentagonig... láttam, halottam, tapasztaltam és nem hittem, hogy ott vagyok.

Mindezek után következett a szentháromsági testvérgyülekezet meglátogatása Walpoleban, New Hamshair államban. Nagyszerű érzés volt tudni, hogy a testvérgyülekezettel a tulajdonképpeni kapcsolatot, a személyes találkozást nem itt Erdélyben, hanem ott, náluk, a saját gyülekezetükben tudtam fölvenni. Az állomáson, amikor megérkeztem, mindketten tudtuk, hogy ki az, aki vár, és ki az, aki kell érkezzen, pedig sohasem találkoztunk, sohasem láttuk egymást azelőtt. Így legalább még mélyebb volt a találkozás öröme.

E négyhetes, minden perces tapasztalás után új tervekkel, elképzelésekkel feltöltődve érkeztem vissza Chicagoba, ahol találkozva a másik három kollégával, azt sem tudtuk hol kezdjük élménydús beszélgetésünket.

Hazaérkezve hálát mondtunk Istennek e szerencsés és gazdag utazásért, melyben feltöltődve új gondolatokkal, érzésekkel, emberként állhattuk meg helyünket. Eppen ezért, végezetül, de nem utolsósorban meg szeretném köszönni a chicagói Meadville/Lombard Unitárius Univerzalista Teológiának ezt a lehetőséget, melyet föl kínált, amely által negyedmagammal részt vehettem ezen a programon, amely által másként gondolkodó, más célt látó emberként térhettem haza.

Isten áldása legyen életünkön, hogy az elkövetkezendőkben másoknak is megadhassák ezt a lehetőséget.

LÁZÁR LEVENTE gy.s. lelkész

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet nyara

Az erdélyi unitárius ifjúság szervezete, az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet ez év nyarán négy rendezvényt szervezett:

1996. július 20 -augusztus 3. között, a homoród-szentmártoni Dávid Ferenc Ifjúsági és Konferencia Központban első ízben szerveztük meg Erdélyben az IRF (International Religious Fellowship- Nemzetközi Szabadelvű Vallásos Ifjúsági Szervezet) ezévi konferenciáját hat országból érkezett (Anglia, Egyesült Államok, Kanada, Magyarország, Németország, Svájc) harminc fiatal részvételével.

A konferencia témája a türelem volt, mint jellegzetesen erdélyi és unitárius fogalom, melyet az előadások által hármassal megvilágítás alá helyeztünk.

Előadóink voltak: Gabriel Andreescu (román társadalompolitikai megközelítés), Csapó József (romániai magyar társadalompolitikai megközelítés), Spielmann Mihály (kultúrtörténeti megközelítés) és Rezi Elek (egyház történeti és hitelvi megközelítés). A konferencia második hetét egy Erdélyt ismertető körút képezte.

Második nyári rendezvényünk a Pax Christi International Nemzetközi Békemozgalom szintén első erdélyi tábora volt az RMDSZ Ifjúsági Főosztálya és a kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészség társ-szervezésében Kolozsváron augusztus 4-8. között. Rendezvényünk célja az erdélyi magyar történelmi egyházak, másfelől a romániai magyar társada-

lompolitikai helyzet ismertetése volt a Nyugat-Európából érkezett huszonhat résztvevő számára.

Augusztus 8-11. között Homoródalmáson szerveztük meg az ODFIE XX. erdélyi unitárius ifjúsági küldöttgyűlés-konferenciát. A konferencia témája az élő vallásosság volt, meghívott előadóink pedig Süle Ferenc pszichiáter, a budapesti Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet Valláslélektan Osztályának vezetője és Szombathelyi József unitárius lelkész, akik a vallásosság belső és külső megnyilvánulásaira próbáltak rávilágítani. Ugyanakkor szervezeti életünk időszerű kérdéseit a hatvan egyházközségből érkezett háromszázötven résztvevő a küldöttgyűlés keretében vitatta meg. A konferencia munkáját összefoglaló zárónyilatkozatot mellékeljük.

Időben utolsó nyári rendezvényünk a homoródminti Gyepesben tartott szórványtábor-szervezői műhelyképzés volt. A két Homoródmentéről jött harminc fiatal öt napon át pontosította unitárius ifjúsági szervezetünk szórványterveit, kidolgozva a jövő évi szórványtáborok program- és költségvetés-tervezetét.

A fenti rendezvényeink anyagi alapjainak megteremtéséhez való hozzájárulásukért köszönetünket fejezzük ki a következőknek:

Homoródalmás faluközösségének, valamint az egyházközség lelkészének, keblitanácsának, híveinek és ifjúságának; Gyerő Dávid állatorvosnak és Gyerő Melinda agrármérnöknek; a sepsiszentgyörgyi Agrocomp, Bovicom, Conico, Covalact, Eves, Horticom, Flavicom, Közterületfennartó Egyedárúság, Mopaco, Városi Kertészet, Zoocomp vállalatoknak; a sepsiszentgyörgyi Szén Mária, Kovács Mihály, Kovács István, Dézsi Ferenc, Váncsa Kálmán, Kocsoládé István, Solymosi Ferenc, Ráduly Ferenc, Voaides Petre, Nagy László, a hidvégi Józsa Géza, az ürmösi Tóth Ernő, a nagyajtai Héjja Árpád, a kőröspataki Bedő András, a homoródszentmártoni Sorbán Mihály, a szentegyházi Pálfi Gyula, a székelyudvarhelyi id. és ifj. Dénes Ödön, Lajos Sándor, Molnár József, Tóth Gizella, Gyöngyösi János és Daradics Sándor magánvállalkozóknak; a székelyudvarhelyi Infopress, Icos-conf vállalatoknak; a Kövendi és Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközségnek; az Illyés Közalapítvány Ifjúsági Szaktestületének és végül az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának.

A megelőző éveket vizsgálva megállapítható, hogy mind minőségi, mind pedig mennyiségi szempontból az ODFIE életében lényeges fejlődés történt. Ez a jelenség ugyanakkor a jövőbe mutat, és kötelez a megkezdett munka folytatására, Isten segítségével.

Összeállították: GYERŐ DÁVID, SZABÓ LÁSZLÓ

Nyilatkozat

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet 1996. augusztus 8-11. között tartotta meg Homoródalmáson a XX. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferenciát hatvan egyházközségből érkezett kb. 310 ifjú részvételével. A múlt értékeit elismerő, de a gyökeres változások szellemében elsősorban a jövőbe néző Konferencia záróünnepélyén a következő Nyilatkozatot tette közzé:

1. Konferenciánk témája "Az élő vallásosság" volt. A résztvevők vitacsoportokban dolgozták fel a Szombathelyi József unitárius lelkész által taglalt témát. Teológiai és mindennapi életünkkel kapcsolatos kérdések kerültek szóba. A csoportok szükségesnek találták tisztázni a vallás, vallásos cselekedet, élő vallásosság fogalmakat. Tevékenységünk abba az irányba haladt, hogy megtaláljuk az összhangot a teológia mint elmélet s a vallás mint megélt valóság között. Általános megállapítás: a civilizáció fejlődésével a fiatalság nagymértékben elidegenedett az egyháztól, bár vallásos érdeklődése élénk. Szükségesnek érezzük ifjúsági istentiszteletek bevezetését igényeinknek jobban megfelelő szertartási renddel, kinőve, de ugyanakkor megőrizve a hagyományokat. A megbeszélések végkicsengése az előadásban elhangzott két költői kérdésben összegezhető: „Nem vallás-e minden tett és gondolat?"; „Ki választhatja el vallását cselekedeteitől?";

A második napi előadó dr. Süle Ferenc pszichiáter, a budapesti Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet valláslélektani osztályának vezetője volt. Az előadás röviden bemutatta a ma emberének gépiessé és túlzottan értelmivé sorvadt életvitelének ellensúlyozásának felfokozódott vallási igényt, a vallásos élményt, az ahhoz való viszonyulás lehetőségeit, a vallásosság megélésének egészséges és torzult formáit, a tudattalan szerepét a vallásosságban. A vitacsoportok megbeszélései során közös megállapítást nyert, hogy Istennek önmagunkban való megtalálásához, a hit elmélyítéséhez külső segítségre van szükségünk. E segítség elsősorban a lelkészekről várható el, azonban az egyház jelenlegi berendezkedése erre nem nyújt lehetőséget.

2. A Konferencia a téma feldolgozása mellett hasonló fontosságot tulajdonított az Egylet szervezeti kérdései tisztázásának és új alapokra való helyezésének. Ennek elsősorban a '89 utáni újraindulás óta megtartott Küldöttgyűlés nyújtott keretet. A Küldöttgyűlés megtárgyalta a megnyitói ünnepélyen elhangzott titkári jelentést, elfogadta az Egylet választási szabályzatát, meghatározta a választmányi tagok kötelezettségeit és az egylet-képviselő körülményeit. A Küldöttgyűlés határozata értelmében az új Választmány kötelessége lesz a tavalyi Konferencián elfogadott Alapszabályzat kibővítése és az egyház Jogügyi Bizottságával való egyeztetése után megtenni a hátramaradt lépéseket az egylet jogi személylé váló bejegyzése érdekében.

3. A Konferencia egyetértéssel nyugtázta a múlt évi Választmánynak az Egylet megerősítése és kapcsolatteremtési érdekében kifejtett tevékenységét. Hazai viszonylatban a kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészséggel és a református Ifjúsági Keresztény Egyesülettel való együttműködés eredményeként közösen szerveztük meg a Pax Christi Nemzetközi Békeszervezet első erdélyi táborát. Az Egylet társadalmi elkötelezettsége szellemében nyilatkoztunk ki csatlakozási szándékunkat az erdélyi szervezetek érdekegyeztető és -képviselői szervezetéhez, a Magyar Ifjúsági Tanácshoz. Nemzetközi síkon az IRF-el (International Religious Fellowship, Nemzetközi Vallásos Szabadelvű Ifjúsági Szervezet) való kapcsolatunk megerősödésének bizonyítéka az 1996. július 20.-augusztus 3. között Erdélyben első ízben megrendezett IRF-konferencia.

4. Az egyetlen Erdélyben alapított történelmi egyház ifjúságaként elődeinkhez és múltunkhoz méltó jóvendőt, fejlődést és építést lehetővé tevő békét, hagyományaink és sajátosságaink szerinti emberséges életet remélünk Istentől. Mi így és itt akarunk élni: szülőföldünkön, magyarként és unitáriusként. Hisszük, hogy ehhez isteni jögnök van, hisszük, hogy ezen élni akarásunk természetes és vele senkit sem rövidítünk meg.

Az elhangzottak szellemében nem kisebbségként, hanem egy adott ország határain belül számbelileg kisebbségben levő nemzetközösség tagjaként igényeljük a társnemzeti státussal járó teljes egyenrangúságot, és csatlakozunk az RMDSZ által az öntörvényű magyar politikizálás szellemében megfogalmazott autonómia-törekvésekhez. Ugyanakkor határozottan tiltakozunk református testvéregházunk Világtalálkozója megszervezésének államhatalmi akadályoztatása ellen.

5. Ismételtlen megköszönjük a megnyitói ünnepély titkári jelentésében felsorolt magánszemélyek, vállalatok és intézmények támogatását. Isten fizesse!

Lezajlott Konferenciánk munkálataira és előttünk álló feladataink elvégzéséhez a Fennvaló áldását és segítségét kérjük!

Homoródalmás, 1996. augusztus 11.

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Választmánya

Tudósítások, hírek

• A II. évnegyedi Lelkeszi Értekezleteket június 4-13. között tartották meg. Az értekezleteken két előadás hangzott el és került megbeszélésre: Lőrinczi Károly, a Valláserkölcsi Nevelési Bizottság elnöke: Az iskolai valláserkölcsi nevelés, és Kovács István teológiai tanár: Az anyaggyűjtés szerepe és jelentősége a prédikációírás folyamatában. Az értekezleteket a következő rend szerint tartották: a kolozsvári egyházközségben június 4-5. napjain Lupényban, ahol istentiszteletet tartottak, amelyen a lelkeszi szolgálatot Kriza János Kolozsvár 3. sz. egyházközségi lelkész végezte, a marosküküllői egyházközségben június 10-én Marosvásárhelyen, a székelykeresztúri egyházközségben június 13-án Székelykeresztúron, a székelyudvarhelyi egyházközségben Abásfalván június 12-én, az istentiszteleten a lelkeszi szolgálatot Zsigmond Kinga homoródszentpéteri lelkész végezte, a Háromszék-Felsőfehér egyházközségben június 11-én Baróton.

• Teológiai hallgatónk nyári vizsgaidőszaka május 20 - június 20. között folyt. A teológiai évzáró istentiszteleten június 23-án dr. Szabó Árpád dékán végzett lelkeszi szolgálatot (Filippi 3,14), délután a Teológiai Intézetben tartották meg az évzárót.

Teológiai hallgatónk a húsvéti (április 7-9.) és a pünkösd (május 26-28.) ünnepek alkalmával legációk szolgálatot végeztek egyházközségeinkben.

A Teológiai Intézetben június 24-29. napjain tartották meg a szakvizsgát, amelyet Gyerkes Zsuzsa és Kecskés Csaba V. éves hallgatók sikeresen tettek le.

• A Dávid Ferenc Egylet április 21-i felolvasó ülésén Vallás és emberi jogok címen dr. Szabó Pál főgondnok tartott előadást, amelyet Béres Melinda és Nemes Márta hegedű-zongora száma és Koppándi Botond teológiai hallgató szavalata egészített ki.

A május 19-én tartott felolvasó ülésen dr. Erdő János püspök tartott előadást: A honfoglaló magyarság hitvilága címen. Zeneszámokkal szerepelt Monica Noveanu és Búzás Pál, szavalt Albert Júlia színművésznő.

A június 16-án tartott ülésen dr. Bodor András professzor előadása hangzott el: A kereszténység kezdetei Erdélyben címen; a zeneszámokat Márkos Albert, Botár Gerő, Olimpiu Moldovan és Török Béla (a CONCORDIA vonósnégyes) adta elő, énekelt Georgescu Mária színművésznő, szavalt Katona Éva színművésznő.

• Nagy Imre miniszterelnök születésének 100. évfordulója alkalmából szoboravatási ünnepséget rendezett a Háttaron Túli Magyarok Hivatala Budapesten, június 5-6. napjain. A rendezvény keretén belül június 5-én dízsvacsorát tartottak az Iparművészeti Múzeumban, június 6-án ebédet adott Tabajdi Csaba és Lábod László államtitkár a Magyar Honvédség Művelődési Házában, ezt követte a szoboravatási ünnepség a Vértanúk terén. A miniszterelnök Nagy Imre... című kiállítás megnyitója a budapesti Történeti Múzeum Gótikus Lovagtermében volt, az ünnepséget Göncz Árpád köztársasági elnök ünnepi fogadása zárta a Magyar Nemzeti Galériában. Az ünnepségen dr. Erdő János püspök és Andrási György előadótanácsos képviselte egyházunkat.

• A romániai holland nagykövetőnő protokoll látogatást tett egyházunknál április 26-án. A nagykövetőnő dr. Erdő János püspök fogadta.

• Millicentenáriumi ünnepséget tartottak Ópusztaszeren június 13-15 között. Egyházunkat dr. Erdő János püspök, dr. Szabó Pál főgondnok, dr. Szabó Árpád főjegyző és Andrási György előadótanácsos képviselték. Ugyanebben az időben tartották a Magyarok Világszövetsége IV. találkozóját.

• Toronyavatási ünnepséget tartottak Bencédben, június 23-án. Az ünnepségen dr. Erdő János püspök vett részt.

• A kolozsvári belvárosi templom javításának támogatására jótékonyági hangversenyt tartottak június 23-án. A hangversenyen a Márkos Albert vezette Concordia kamarazenekar szerepelt.

• A kolozsvári Unitárius Kollégium millicentenáriumi ünnepséget tartott az egyház dísztermében június 10-én. Az ünnepélyen a kollégium diákjai szerepeltek.

• A kolozsvári és székelykeresztúri Unitárius Kollégiumokban június 14-én tartották az évzáró ünnepélyt. Kolozsváron Bálint B. Ferenc lelkész, Székelykeresztúron Báró József esperes tartott áhitatot.

• A Brassai Sámuel Líceumban június 15-én tartották a ballagást. Az ünnepélyt dr. Rezi Elek teológiai tanár imája nyitotta meg.

• A brassói egyházközség temploma fennállásának 60. évfordulóját ünnepelték június 15-16-án.

Halottaink

Szabó Dezső nyugalmazott lelkész életének 72. évében hosszú szenvedés után június 7-én elhunyt. 1925. április 30-án született Kolozsváron. Teológiai tanulmányait a Protestáns Teológiai Intézetben végezte 1950-ben, 1950-től a lupény-vulkáni, a nagyajtai egyházközségben végzett lelkeszi szolgálatot 1959-ig. 1959-től 1965-ig, mint politikai elítélt börtönbüntetést szenvedett. 1965-től a komjátszegi, majd a kolozsvári egyházközség lelkészeként szolgált egyházunkat. Tevékenyen részt vett a Keresztény Magvető szerkesztésében. Az Egyházi Képviselő Tanács és az Egyházi Főtanács tagja volt. Hűségessé szolgálatáért egyházunk megbecsülését érdemelte ki. 1993-ban betegsége miatt kényszerült nyugalomba. Június 11-én temették a Házsongárdi temetőben. A temetésen a lelkeszi szolgálatot Török Áron sepsiszentgyörgyi lelkész végezte. A kolozsvári egyházközség nevében Bálint B. Ferenc lelkész, a testvérfelekezetek nevében Kiss Béla evangélikus főjegyző-lelkész és dr. Czirkák Árpád római katolikus kanonok-érseki helynök búcsúztatták. A sírnál Török Áron fejezte be a szertartást.

Özv. Máthé Sándorné Sántha Gizella tiszteletesasszony, Máthé Sándor volt székelykeresztúri lelkész özvegye, május 12-én 67 éves korában Székelykeresztúron elhunyt. Temetése május 14-én volt. A temetési szolgálatot Báró József esperes-lelkész végezte.

Özv. Csongvai Lajosné Kiss Ilona tiszteletesasszony, néhai Csongvai Lajos nyárádszentmártoni lelkészünk özvegye, néhai Csongvai Attila szentgericei lelkészünk édesanyja július 5-én, 83 éves korában elhunyt. Marosvásárhelyen temették el július 8-án. A temetési szolgálatot ifj. Kozma Albert gyakorló segédlelkész végezte.

Isten adjon csendes pihenést eltávozott testvéreinknek!

Unitárius Közlöny.

A Keresztény Magvető melléklete.

Szerkesztő bizottság:

dr. Szabó Árpád főszerkesztő,

dr. Rezi Elek szerkesztő.

Szerkesztőség címe:

3400 - Kolozsvár, 21 December u. 9.

tel/fax: 195927..

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 7. (67) évf.
10-12. szám, 1996 október-december. Ára: 500 lej.

Betlehemben az első karácsonynak hamar vége lett, mert nemcsak, hogy el-
tűnt éjjél után a csillag s elhalt az angyali
ének, hanem a betlehemiek ahogy nem
fogadták be a születendő gyermeket, úgy
hamar el is felejtették a pásztorok hír-
mondását, s nemcsak a vidékre, hanem a
lelkekre is ráborult az esős tél és a közna-
pi érdektelenség szürke fátyola.

S bár azóta a betlehemi éj felejt-
hetetlenné lett s ott él az egymást követő
nemzedékek lelkében mint a hit legszebb
és legédesebb látomása, de azért folyton
hangzik a régi szeretet evangéliumában a
régiszemrehányás, hogy övéi be nem fo-
gadták, mintha csak minket is az a ve-
szély fenyegetne, hogy karácsonyfa,
gyertyaláng s angyali ének dacára mi is
osztozunk azok szívtelenségében, akik
Jézust be nem fogadják.

Nézzük csak közelebről életünket.
Karácsonykor azt énekeljük, hogy di-
csőség a magasban Istennek, hogy az-
után egy éven át minél kevesebbet jut-
tassunk neki belőle. Ezen a napon
irgalom és könyörület szállja meg a szívünket, de az esz-
tendően végig gyűlölködünk-marakodunk s kioltjuk a sze-
retet virító paraszát is. Egy napig bízunk a törvény, jog
és igazság eszményeiben s a többi napon megtagadjuk a
jog igazságát s az igazság jogát és szavazunk az erőszak-
ra. Egyszer egy évben békességet zengünk s testvéreknek
készülünk, s aztán vagyunk farkasai egymásnak. Egy es-
te a szeretet megszépítő hatalmát érezzük át, utána pedig
napirendre térünk felette. A napirend pedig a pénz, a ha-
talom, s erőszak szolgálata s az erkölcsieskedő intézmé-
nyek farizeizmus. Igen, mi sem vagyunk jobbak és
mások, mint a betlehemiek voltak azon az éjszakán.

Meg lehet ugyanis gyújtani a karácsonyfa illatos gyer-
tyáit, el lehet merengeni a pásztorok és angyalok szép törté-
netén, s a gyermek lehet ma is olyan édes, hogy egy estére
megédesítse és felmelegítse a keserű és kegyetlen világot,
de befogadni őt, az más, az több, az annyi, mint belőle élni.

KARÁCSONY MAI ÜZENETE

hatalmának és életének nevezte.

Ezt az életet adja most is azoknak, akik őt befogadják
– ott vagyunk-e közöttük? –, s az ilyenek a mai kará-
csonyban is azt az isteni szabadító erőt élik át amely leve-
szi a terheket lelkünkéről s megtöri az önzés, irigység és
gyűlölködés hatalmát szívünkben.

Éljük át az evangéliumot; a régi evangélium ugyanis
így hangzik: „Nagy örömet hirdetek nektek, mert szüle-
tetek ma a Megtartó.” A mi mai evangéliumunk pe-
dig az, hogy nemcsak halljuk, de átéljük, s ahogyan
régén született, úgy születik ma bennünk is, s általa lesz
ma szabadságunk, erőnk és örömünk, lesz glóriás-énekes
karácsonyunk.

A betlehemi gyermek tehát eljött, hogy életünk le-
gyen, s annak van igazi karácsonya, aki Istentől újjászüle-
tik s jézusi életet él lélekben és igazságban.

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

Az Unitárius Egyház Zsinata és Főtanácsa

Egyházunk Zsinata és Főtanácsa 1996. december 13-14. napjain tartotta ülését Székelyudvarhelyen az 1. számú egyházközség templomában.

A zsinatnak két lényeges feladata volt: a püspökválasztás és az új lelkészek felszentelése.

A zsinati választások eredményeként nagy szavazattöbbséggel - mondhatnánk egyhangúan - dr. Szabó Árpád egyházi főjegyzőt, a Teológiai Intézet Unitárius Fakultásának dékánját, a bibliatudományok professzorát választotta püspöknek. Személyében az Unitárius Egyház harmincadik püspökét tisztelhetjük, aki az egyházi élet megújítása és a szeretet megélése mellett kötelezte el magát a Zsinat és a gyülekezet tagjai előtt. Őszinte bizakodással és reménységgel tekintünk az új Főpásztor eljövendő szolgálata felé.

December 13-án este Szén Sándor jobbagyalvi lelkész végezte a szószéki szolgálatot az 1Tim 3,1 és a Lk 22,27 alapján. Ezt követően a székelyudvarhelyi egyházközség ünnepi műsorral tette bensőségesebbé az aznapi zsinati munkálatokat.

Még az első nap késő délutánján összeült a Főtanács és megejtette az új Alaptörvény szerinti választásokat, s az eredmény kihirdetésére következő nap reggel került sor.

A Főtanács megválasztotta, a püspök mellett, az új egyházi vezetőséget: főgondnokok Balogh Ferenc kolozsvári és dr. Kisgyörgy Árpád marosvásárhelyi atyánkfiai, főjegyző dr. Rezi Elek teológiai tanár, közügyigazgató Székely Miklós kövendi lelkész-esperes. A Főtanács megválasztotta az Egyházi Képviselő Tanácsot, az Állandó Bizottságok tagjait és az Unitárius Egyház Nyugdíjintézetének a Vezetőtanácsát.

December 14-én a szószéki szolgálatot Székely Miklós kövendi esperes-lelkész végezte az 1Kor 13,13 alapján, majd dr. Szabó Árpád püspök lelkészavató beszédét követően (Hab 2,1) sor került a lelkészszentelésre - kinevezésük szerinti sorrendben: Rüzsz Tibor, Benedek Mihály, Török István, Szentgyörgyi Sándor, Kovács Sándor, Kelemen Szabolcs, Kiss László, Kozma Albert, Veress Ferenc,

Mezei Csaba, Szathmáry Imre Kornél. A lelkészavató keretében úrvacsoraosztásra került sor. Az úrvacsorai ágendát Keresztes Sándor homoródszentpáli lelkész mondotta a Mt 21,12-13 alapján.

Az istentisztelet után Székelyudvarhely polgármestere és hivatalosságai fogadták az egyház vezetőségét. Szász Jenő polgármester üdvözlő szavaira dr. Szabó Árpád püspök és dr. Kisgyörgy Árpád főgondnok válaszoltak.

A közebeden a hagyományos köszöntőt, a Berde-serleggel, dr. Szabó Pál volt főgondnok tartotta, akinek főgondnoki munkája elismerést és tiszteletet váltott ki mindnyájunk részéről.

Köszönetet mondunk Kedei Mózes lelkész-esperesnek a zsinati és a főtanács ülés zavartalan munkálatainak megszervezéséért, a tiszteletesség, az egyházközség gondnoka, keblitanácsa és a székelyudvarhelyi 1. számú egyházközség híveinek megtapasztalt vendégszeretetéért.

(-.)

D. dr. Szabó Árpád az Unitárius Egyház új püspöke

K Ö Z L E M É N Y

Az Unitárius Egyház Zsinata és Főtanácsa 1996. december 13-14. napjain Székelyudvarhelyen tartotta püspökválasztó és tisztújító ülését. Az 1996. november 20-21. napjain tartott Egyházi Főtanács elfogadta az Egyház új Alaptörvényét, melynek alapján megválasztotta az Egyház 30. püspökét és vezetőségét.

A Zsinat közbizalma d. dr. Szabó Árpád főjegyző-teológiai tanárt emelte egyházunk püspöki székébe.

Dr. Szabó Árpád püspök 1935. április 15-én született Homoródszentpéteren, Hargita megyében. Középfelsőiskoláit Székelykeresztúron végezte, az akkori Unitárius Gimnázium, a későbbi Állami Vegyes Líceum tanulójaként. 1952-ben érettségizett. 1953-1957 között a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karának hallgatója. Lelkészképesítő vizsgát 1958 júniusában tett.

1958-1965 között mint püspöki titkár az Egyházi Központban dolgozott. 1965-ben a Kolozsvári Unitárius Egyházközség lelkésze, ahol 1976-ig szolgált. Közben

1968-tól a Protestáns Teológiai Intézetben óraadó tanárként is tevékenykedett.

1972-ben dr. Kovács Lajos püspökké választása után a Teológiai Intézetben átveszi az unitárius bibliai tanszéket, kezdetben ideiglenes, 1974-től végleges tanárként. 1974-ben teológiai doktorátust szerzett biblia-teológiából. 1976-tól a tanszék rendes tanáraként dolgozott. 1990-1994 között a Teológiai Intézet rektori tisztségét töltötte be.

1996 januárjában az Egyházi Főtanács főjegyzővé választotta, augusztus 1-től, d. dr. Erdő János püspök halála után, püspökhelyettesként látta el a püspöki teendőket.

1989-ben a Montpellier-i (Franciaország) Teológiai Fakultás díszdoktori címmel tüntette ki, 1994-ben a chicagói (Egyesült Államok) Meadwille/Lombard Teológia doctor honoris causa címet adományozott számára.

1961-ben kötött házasságot Fülöp Magdolnával. Házasságukat Isten egy fiúval áldotta meg.

Az Egyházi Képviselő Tanács

Új emléktáblát avattunk a dévai várban

Több mint két esztendővel ezelőtt, pontosabban 1994. június 20-án kaptuk az első értesítést arról, hogy a dévai várban ismeretlen személyek barbár módon megromgálták Dávid Ferenc egyházalapító püspökünk mártírhalálát megörökítő emlékművét. A vasajtót feltörve behatoltak a cellába, összetörték a feliratos márványtáblát és egy részét szétdobálták, megromgálták, és bemázolták a falakat.

Még ugyanabban a hónapban, június 25-én az egyházi központ felkérésére Bulbuka Gerő, a Kolozsvár-Íriszi egyházközség gondnoka három teológiai hallgatóval (Gyerő Dávid, Lőrinczy Lajos, Szabó László) és Balázs Dénes dévai unitárius leányegyházközségi gondnokkal nekiláttak a javítási munkálatoknak. Lemeszelték a falakat, a vasajtót leszállították Dévára, megerősítették, majd visszavitték és helyére illesztették. Az összetört márványtáblán azonban nem lehetett segíteni. Az Egyház jelentette az ügyet az állami hatóságoknak és a rendőrség helyi szerveinek, kérve a védelmet az emlékmű épségének a megőrzésére. Úgy tűnt azonban, hogy a hatóságok védelme - ha egyáltalán volt is ilyen - nem bizonyult elégségesnek. 1995 elején újabb értesítés érkezett arról, hogy az "ismeretlen vandálok" az eddiginél is nagyobb rombolást végeztek az emlékművön. A vaskaput sarkából is kifeszítették, a márványtábla megmaradt részeit szétszórták a várban. Úgy tűnt, hogy ez már több volt, mint spontán megnyilvánulása az emlékmű feldúlásának.

Az Egyházi Képviselő Tanács határozatára május 31-én Főtisztelendő dr. Erdő János püspök vezetésével egyházi küldöttség utazott Dévára, ahol a várban felmérve a helyzetet, tervet készítettek az emlékmű helyreállítására. A helyi RMDSZ képviselőjében Hauer Erik úr és a Hunyadi János Humanitárius Tanács felajánlotta anyagi és erkölcsi támogatását a terv kivitelezésére. Kelemen Géza Piskin lakó kőfaragómester márványtáblát adományozott a régi helyett és vállalta, hogy az egyház által megfogalmazott felirat szövegét is bevési. Egy vajdahunyadi cég, megrendelésünkre, felvállalta a cella falainak belső kijavítását és az új vasajtó elkészítését és felállítását.

A munkálatok 1995 októberében kezdődtek el, a befejezésre 1996 nyarán került sor, az elvégzett munka átvételére, többszöri helyszíni kiszállás és ellenőrzés után, októberben, az emléktábla elhelyezésére pedig november elején.

1996. november 9-én, a millicentenáriumi rendezvénysorozataink keretében megtörtént az új emléktábla ünnepélyes felavatása. Az emléktáblán a következő háromnyelvű felirat (ugyanaz a szöveg magyar, román és angol nyelven) örökíti meg egyházalapító püspökünk várfogságának és mártírhalálának színhelyét:

DÁVID FERENC

1520?-1579

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ

**alapítója és első püspöke
itt szenvedett mártírhalált.**

A dévai várban november 9-én, szombaton délelőtt Kiss László lupény-vulkáni lelkész üdvözlő szavai nyitot-

ták meg az ünnepi rendezvényt, amelyen közeli és távoli egyházközségeinkből számos lelkészünk vett részt érdeklődő híveivel együtt. Az új emléktáblát felavató beszédet dr. Szabó Árpád főjegyző-püspökhelyettes tartotta. Dávid Ferenc életét és reformátori szerepét méltatta dr. Szabó Pál főgondnok, Smidt Alfréd a Hunyadi János Humanitárius Társaság elnöke és Kászoni K. József budapesti unitárius lelkész, majd Egyházunk és a Magyarországi Unitárius Egyház koszorút helyezett el az emlékműnél. Az unitárius teológiai hallgatók Major Ferenc ny. zenetanár vezényletével dalárdaszámokat adtak elő, az V. éves hallgatók szavaltak.

Az ünnepség a dévai református templomban tartott hálaadó istentisztelettel folytatódott, amelyen Kolcsár Sándor marosvásárhelyi esperes-lelkész mondott ünnepi beszédet. A rendezvény a római katolikus plébánia, illetve a hozzátartozó kollégium konviktusán megtartott szeretetvendégséggel ért véget.

Hálával és köszönettel gondolunk a dévai unitárius leányegyházközség gondnokára és híveinkre, érdekképviselői szervezetünk helyi képviselőire, a református egyházközség lelképásztorára és elöljáróira, valamint a római katolikus plébánia, ferences Atya papjának segítségére és vendégszeretetére, amellyel hozzájárultak a Dávid Ferenc-emléktábla felavatási rendezvényének ünnepi hangulatához.

*„Magas Déva vára
elvész a homályba
De ki ott szenvedett
őrzi a szeretet
s hű szívünkbe zárja.”*

ANDRÁSI GYÖRGY

Dávid Ferenc szellemi öröksége

Az emlékező kegyelet főhajtasával állunk e megszentelt helyen, kedves testvéreim, tisztelt ünnepi gyülekezet!

Emlékezni és tiszteletet tenni jöttünk a szűkebb és tágabb haza közeli és távoli tájairól s egyesek még a meszszebbi idegenből is.

Megszentelte ezt a balladák misztikus világába visszatekintő helyet az áldozat fennsége. A mondai Kőműves Kelemenné gyöngye testének megtöretése azért, hogy álljon Déva magas vára s örködjön utaink biztonsága fölött. És a történelmi, a valóságos, a Dávid Ferenc által vállalt mártírhalál a vár hideg és rideg börtöncellájában azért, hogy töretlenül megmaradjon a hit tisztasága, talán még inkább s általánosabban azért, hogy semmilyen dogmatikus megkötés, államrejon vagy pillanatnyi politikai érdek ne zárja el, ne zárhassa el a hit, a szellem és a gondolat szabad szárnyalásának útjait.

Az emlékezés és a tiszteletadás tiszta szándékával közeledünk e helyen egyházalapító első püspökünkhöz, Dávid Ferenchez, hogy kőbevésett biznyságunkkal is hitet tegyünk róla. Arról, hogy Ő él közöttünk és általunk. Él itt és most, 1579-ben bekövetkezett halálának helyén és évfordulójának napjaiban. És él mindenkor és mindenhol a tanításainak útján járó unitáriusokban és a szabadon gondolkodó emberekben. Él mindenkiben, aki vallja, hogy a

hit Isten ajándéka, hogy minden ember Isten gyermeke, aki gyakorolja a türelmes szeretetet mindenkivel szemben, a más hitet vallókkal, a más nyelven beszélőkkel szemben is, a názáreti Jézus tanítása szerint. És él különösen azokban az áldozatos szívű emberekben, akik fáradságos munkájukkal, anyagi javaikkal vagy egyéb szíves támogatásukkal hozzájárultak ennek az emlékhelynek a méltó helyreállításához. Illesse ezeket a köszönet és hála megnyilvánulása az egyetemes Unitárius Egyház részéről és a magam nevében is. Névszerint is megköszönjük Kelemen Géza testvérünk nagy értékű adományát – az emléktábla elkészítését és helyére illesztését.

A mártír próféta teste, lehanyatlódván, elkeveredett az anyaföld poraival. Déva magas várának kövei a megváltozott társadalom érdektelenné válása és elszegényedése folytán szétszóródtak, falai leomlottak, hogy az elhagyott romok között úrrá legyen a lassú enyészet. A rommá lett vár elhagyatottságában az alkalmi vagy célzatos látogatók kényére-kedvére bocsátatott, s a kegyeletes emlékezés alkotásai benne a tudatlanság, gyakrabban a gyűlölködő tudatosság vandalizmusának váltak áldozataivá. Nem védi őket sem a történelmi múlt emlékei iránti tisztelet, sem a mások alkotta értékek kiemelésének benső, meggyőződésszerű alapuló, ellenállhatatlan erkölcsi parancsa.

De áll Déva vára magas falaival, mégis komoran, de töretlenül, mindaddig, amíg a balladák nyelve el nem fogy hegyes-völgyes tájainkról. Él és hat a hely szelleme, Dávid Ferenc égő hite, és terjed a négy világtáj minden részébe, ahol megértik, vallják és vállalják ezt a szellemet. S mi, akik magunkat unitáriusoknak, az ő követőinek valljuk magunkat, egyházi szervezeteink, melyek az ő nevét viselik, fenntartjuk és ápoljuk ezt a szellemet. Bízunk benne és hisszük, hogy ez a jövő szelleme, az új, egységesebb és rokoniasultabb világé, az a szellem, amely azon munkálkodik, hogy megvalósuljon Istenországa ezen a Földön, s abban az emberek, testvérekként, békében éljenek együtt.

Hitünknek, mint most, tanúságát tesszük azzal is, hogy időről-időre elzarándokolunk erre a helyre, hogy elhozzuk a hálás emlékezés virágait, s helyrehozzuk emlékművünkön az idő és az ártó kezek rongálásait. Tesszük ezt mi és tenni fogják gyermekeink, unokáink és késői leszármazottaink, adja Isten, az idők végezetéig.

Ezekkel a gondolatokkal helyezzük el a kegyelet koszorúit a Dávid Ferenc mártírhalálára emlékeztető új háromnyelvű kőtáblára, s ajánljuk azt az emberi nem családjának oltalmazó jóindulatába a mindenható Isten végzése szerint.

Dr. SZABÓ PÁL

Ünnepség a balladák várában

„Tizenkét kőműves esszetanakodék,
Magos Déva várát, hogy fölépítenék...”

kezdődik a jól ismert népballada, melynek tragikumuma – bár képzőlet szülte – ma is megdöbbenő. És mennyivel inkább az a valóságból, a történelemből ismert tragédia, amely szintén a balladák várához, az ezüstkígyóként kanyargó Maros huzatos völgyét vigyázni hivatott erődítményhez kapcsolódik.

A balladában az áldozatra azért volt szükség, hogy egy cél megvalósuljon, a vár felépüljön. A valóságban bemutatott áldozat nem építési, nem egy kitűzött nemes szándék megvalósulása érdekében történt, hanem egy eszmének, egy humanista istenképnek felszámolása, megsemmisítése végett.

A nép száján élő balladai hősök áldozatának meglett a várt eredménye, felépült a vár. Nem így történt azonban a valóságban. A kierősakolt áldozat mártírrá lényegült, s a megsemmisítésre ítélt világszemlélet, istenkép élő egyházzá. Olyanná, amely múltjának örökérvényű értékeit őrizve nem csak a jelennel tud lépést tartani, de bátran néz a jövő felé is.

Alapítójának emléke előtt, aki Déva várának falai között, egy hideg börtöncellában szíve utolsó dobbanásáig kitartott Isten egysége, Jézus embervolta és a hit megélésének szabadsága mellett, az idén, november 9-én országos méretű ünnepséggel tisztelgett ismét.

Dávid Ferenc szenvedésének és mártírhalálának helyén immár harmadszor avattak emléktáblát. Az elsőt 1910-ben, a másodikat 1948-ban. A Hunyadi Társaság megbízásából Kelemen Géza piski kőfaragómester által elkészített márványtábla az ismeretlen tettesek által megrongált helyébe került; magyar, román és angol nyelvű felirattal.

Az emléktáblaavatást követően az ünnepség a dévai református templomban folytatódott. Egyházunk legmagasabb képviselőjén kívül a helybeli római katolikus és református egyház, valamint a megyei RMDSZ szervezet is képviseltette magát.

A református lelkész és keblitanács döntését, melynek nyomán templomukban méltóképpen ünnepelhettünk és emlékezhettünk, a római katolikus plébános minden résztvevőhöz szóló meghívását egy szeretetvendégségre, köszönjük. Olyan gesztusként kell értelmeznünk ezeket, amely világosan tudatosítja, hogy erdélyi magyarságunkat többé nem lehet és nem is szabad ideológiának megosztania, mint abban az időben, amelyre most emlékezünk és amelynek áldozata éppen a vallás szabad gyakorlását hirdető és megelőző első püspökünk volt – mondotta dr. Szabó Árpád főjegyző, püspökhelyettes.

Az ember lába alatt lépten-nyomon megcsikordult a történelem, felsírt az áldozatasszony megkönnyebült sóhaja, amint a kíméletlen szél hamvait egy egy parányi milterszemcsével együtt kiragadta az omladozó kőfalak évszázados szorításából.

„Szárnyad van lelkem...” – mondatta itt benn valami velem, amint a szédítő mélység fölött büszkén porladó romok tetejéről a távoli, ködbevesző hegygerinceken végigsiklott csodálkozó tekintetem; – „meg ne tagadd magad” – figyelmeztetett a kitárlkozó végtelen szabadság.

KÁDÁR ATTILA

Egy unitárius kiadvány a millenniumi kiállításon

1896-ban Budapesten a Millenniumi Országos Kiállításon Székelykeresztúr is képviseltette magát egy történelmi könyvvel. A kötetet – Sándor János: *A Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium Történelme, Székely-Keresztúr 1896* –, a vidéki kisváros szellemi termékét, 1000 koronával díjazták.

A könyv valójában egy szellemi alkotóműhelyből került ki, ahol az 1793-ban alapított Unitárius Gimnázium, majd az 1870-ben alapított állami tanítóképző tanárai az oktató-nevelő munkájuk mellett levéltárakban és könyvtárakban kutattak, melynek eredményeként tanulmányokat, köteteket írtak és tettek közzé. Nem túlzás többszám-ban beszélni, mert 1879-ben pályadíjas munka íródott Székelykeresztúron. Kozma Ferenc tanítóképzési tanár tollából került ki: „A Székelyföld közigazgatási és közművelődési állapota” c. munka, amelyet a kortárs szakirodalom az 1848 utáni korszak jelentős gazdasági szintézisének tart.

1904-ben Barabás Endre – ugyancsak a helyi tanítóképző tanára – megjelentette Székelykeresztúr közigazgatási leírása (1904) és Udvarhely vármegye közigazgatási leírása (1904) c. tanulmányait.

Térjünk vissza a millenniumi kiállításon díjazott könyvre, pontosabban először szerzőjére. Sándor János ezer szállal kötődött a székelykeresztúri gimnáziumhoz. 1841-ben született Homoródalmáson és, kissé megkésve, 16 éves korában folytatta az Almáson megkezdett tanulmányait Keresztúron, majd Kolozsváron, ahol 1865-ben érettségizett az Unitárius Kollégiumban. Ezt követően két évig teológus volt, befolyezvén ezzel hazai tanulmányait. 1867 őszén másodszer érkezik Székelykeresztúrra. Három évig a gimnázium köztanítójaként hasznosította magát, majd egy évig gr. Haller József székelykeresztúri házában magántanítóként kereste kényerét. A nevelésére bízott grófi sarj, Haller Béla kinötötte magát Székelykeresztúron, hiszen a zoológiai tudományok tudós művelőjévé vált a heidelbergi egyetemen. Sándor János Kriza János püspök és Mikó Lőrincz kolozsvári tanárok pártfogása révén 1871-72-ben külföldi egyetemeken – Zürich, München – egészítette ki tanulmányait. Érdeklődési körébe főleg a természettudományok, a matematika és a pedagógia tartoztak.

1872 őszén immár harmadszor érkezett Székelykeresztúrra, a gimnáziumba, ahol tanárként, 1877-től pedig igazgató-tanárként dolgozott nyugalmavonulásáig, 1907-ig. Az egzakt tudományokat tanító tudós tanár a gimnázium kiváló levéltárosává, könyvtárosává vált. A forrásokat rendszerezte, kutatta és jegyzetelte. Elkötelezvé magát, a gimnázium történelmének megírására.

A kolozsvári adatokat a Konzisztórium jegyzőkönyveiből, levéltárából, Benczédi Gergely kolozs-

vári tanár segítségével szerezte meg, akinek a könyv előszavának utolsó soraiban mond köszönetet: „Ha e munka teljes, akkor az érdem egyfelől őt illeti. Fogadja legszívesebb köszönetemet. Székely-Keresztúr, 1895. december 25.”

A monográfia egy alaposan előkészített történelmi munka, hiszen a szerző a Keresztény Magvető évfolyamaiban (1872-94) tucatnyi előtanulmányt jelentetett meg a gimnáziumról. Ezek mintegy gerincoszlopát képezték az eljövendő kötetnek, ami kitűnik a cím alatt levő szavakból is: „Az Egyházi Képviselő Tanács megbízásából összeállította Sándor János Gym. Igazgató-Tanár”.

A székelyudvarhelyi „Becsek” Nyomdából kikerült könyv több mint 300 oldalas és 15 fejezetre tagolódik. Minden fejezet egy-egy tárgykör, amelyen belül az időrend pontos szigorral érvényesült.

Az I. fejezet – „A Gimnázium keletkezése előtti idők” – Székelykeresztúr első írásos említését (1332), a reformáció térhódításának helyi következményeit és az Unitárius Gimnázium alapításának első tervét tárgyalja, eljutva a Homoródalmáson 1793. július 10-én keletkezett zsinati végzésig, amely leszögezte: „A székelykeresztúri unitárius eklézsiában minél hamarabb egy olyan Unitárius Gimnázium állíttassék fel, melyben az ifjúság avagy csak a retorikáig taníttathassék.”

A II. fejezet – „Építkezés” – a monográfia legterjedelmesebb része. A több mint 80 évig tartó iskolaépítő munkát és velejáróit a szerző három időszakban – 1793-1804; 1805-1842; 1857-1876 – tárgyalja. E fejezetet kiegészíti a kötet utolsó részében – „Függelék” – közölt, az építkezésre tett adományok bemutatása. A szerző nagy érdeme a források feltárása és közlése, amelynek révén átfogó képet nyerünk az erélyi unitáriusok iskolaépítő hozzájárulásáról. Itt azonban helyesbítünk is, hiszen Sándor János könyvében a nagyvilág unitáriusainak, az angol-amerikai hitrokonok 200 fontsterlinget kitevő támogatásával is találkozunk. (E támogatás emlékét megörökítő angol-magyar nyelvű márványtábla az utóbbi évtizedekben sokat hanyódott, illetve „rejtőzött”, de jelenleg a gimnázium épületének a falán van.)

A III. fejezet – „Tantervek, tankönyvek, tanítás, vizsgák és szünidők” – az oktatás keretét mutatja be a kezdetben 4, majd 1856-tól 5 osztályos gimnáziumban. Érdekesnek tartjuk idézni a latin nyelv tanításával kapcsolatos szigorítást. „Hogy a latin tanítás sikert mutathasson, szorosan meghagyatik, miszerint a latin nyelv magyarból latinra és latinról magyarra fordítandó folyvást és elmulaszthatatlan gyakorlattal kapcsolatban taníttassék...”. Régi tankönyvek lajstroma, az érdemjegyek minősítésének megnevezése, napi tanítás-program, bőséges és többszöri szünidők ideje, mind megannyi érdekesség olvasható e fejezetben.

A IV. fejezet – „Tanári és tanítói személyzet, tanárképzés” – valóságos pantheon, hiszen a gimnázium első évszázadának összes tanítóit, tanárait, igazgatóit, hittanárakat, póttanárait, énekvezetőit lajstromozza. Székelykeresztúri működésüket évszámokkal adatozza, esetenként életpályájuk további alakulását is jegyzi. A legkiemelkedőbb egyéniségek – 15 tanár és 12 lelkész-tanár – rövid életrajzát, valamint esetenként irodalmi működésüket is bemutatja.

Az V. fejezet – „Felügyelő gondnok. Gimnáziumi igazgatóság” – rövid terjedelmű, de pontosan bemutatja a gimnázium két alintézményének fejlődését, képviselőit. Az Egyházi Főtanács 1878-ban kiadott „Utasítás” c. dokumentumából a gondnokok, az igazgató és a jegyző jogkörét idézi.

A VI. fejezet – „Alapítványok. Adományok” – 28 alapítványt összegez, amelyek nagy jelentőséggel bírtak, életető erőt jelentettek a gimnázium építésénél és a vidék szegénysorsú tanulóinak iskoláztatásánál. A fejezet számunkra forrásértékű, mert a szerző minden alapítványozó rövidebb-hosszabb életrajzát, pályafutását is megírta.

A VII. fejezetben – „Tanári, tanítói fizetések. Iskolai díjak. Pénzkezelés, vagyoni kimutatás, költségvetés” – számadatok sokasága olvasható. A számokon túl itt is kiolvashatók az igazgató-tanár gondjai, aggodalma is, „...ma-holnap a mostani tanári fizetésre nem akad pályázó. És ha a tanár nem léssen, megáll az iskola vérkeringése, megszűnik élete. Ma a pályázóknál nem az egyház iránti szeretet, de a fizetés mennyisége a főszempont. Kivételt e tekintetben nem lehet annyit találni, hogy abból egy tanári kar kitelnék.

A VIII. fejezet – „Tanulók. Osztályok” – első sorából megtudjuk, hogy a gimnázium első száz évében beiratkozott összesen 3353 tanuló, de a kezdő és előkészítő osztályokkal együtt 12 232 tanuló részesült oktatásban. A tanulók földrajzi, felekezeti, nemzetiségi megoszlása, a „togátus deákok” bemutatása megannyi érdekessége a fejezetnek. Az utolsó oldalakon a szerző név szerint összegezi azon neves embereket, akik a Keresztúri Gimnáziumban kezdték meg középfokú tanulmányaikat. Számadataiból az is kitűnik, hogy az erdélyi unitárius értelmiség (papok, tanárok, tanítók, énekvezetők) 61%-a Székelykeresztúron alapozta meg gimnáziumi tanulmányait.

A IX. fejezetben – „A tanulók segélyezése. Juttatások” – a szerző többek között megállapítja, hogy a gimnázium alapításától a diákok segélyezése, juttalmazása eléri az 50-60 000 forint értéket.

A X. fejezetet – „Bentlakás. Magántanítás. Étkezési viszonyok. Játékok. Egészségügy” – olvasva, megismerkedünk a szobafőnökkel (hospes), a bentlakási bútorzattal, a helyi családoknál történő étkezés rendjével, módjával, amelyről a szerző megállapította: „E kosztozási rendszer nagyon alatta áll az in-

tezetben való együttétkezésnek, de a viszonyok, a szegénység másként alakítani még nem engedték.” A „Játékok” rész négy labdajátékot, birkózást, falábon járást, csiszonkázást, bakkugrást ír le a múltból és a tornaórák bevezetése kapcsán megjegyzi, mint egy nevelési problémát felvetve: „A természetes játék mesterséggé vált. Vajon olyan jó kedvvel végzik-e ezt, mint amazt?” Az egészségügyi ellátás történetét a szerző a kezdetektől (Koronka igazgató felesége volt a diákok első ismert ápolója) a gimnáziumi kórház alapításáig (1895) írta le.

A XI. fejezetet – „Iskolai törvények. Rendszabályok” – az 1796-os részletes latin nyelvű, a rövidebb „Constitutio consistorialis de anno 1809” az 1815-ös „Utasítás” és az 1882-es rendszabályzat tölti ki.

A XII. fejezet – „Könyvtárak. Gyűjtemények” – Mai szemmel nézve a gimnázium didaktikai felszerelését, a szemléltető eszközöket mutatja be. A fejezet azonban több ennél, mert a gimnáziummal egyidős, felbecsülhetetlen értékű dokumentációs könyvtárát, a diákok önképző tevékenységének kezdeteit, az értékes néprajzi és régészeti gyűjteményeket, egy majdani iskola, később városi múzeum „alapköveit” ismerhetjük meg belőle. (Ez a múzeum a napokban ünnepelte alapításának 50. évfordulóját.)

A XIII. fejezet – „Hálaünnepélyek” –, amelyeket 1863-tól kezdődően 5 évenként tartottak meg. Tisztelgés a nagy mecénások – a gimnázium építésének és kifejlesztésének támogatói – és a jeles tanárok emlékére. Sorban a hetedik hálaünnepély a gimnázium alapításának 100. évfordulója volt.

A XIV. fejezetben – „Az 1883. évi középiskolai törvény életbelépése utáni idők” – a szerző leírja az ötosztályos „csonka” gimnázium harcát az állami hatóságokkal a négyosztályosra való lefokozás elkerüléséért és a hatosztályos gimnázium kifejlesztéséért.

A XV. fejezet a „Függelék”. Amint már említettük, nevekhez és közösségekhez kötötten tartalmaz mindent: krajcárt, szekér követ, meszet, fát, véka gabonát, amit a gimnázium első száz évében adott a nép. E hősies adakozás kapcsán Beke György a „Régi erdélyi skólák” című kötetében joggal megállapítja: „A város és a környék székelysége egyetemesen úgy érzi – és igaza van –, hogy köze van a falakba beépült valamennyi kőhöz, téglához, a kollégiumi padokból kikerült hírességekhez vagy földművesnek, iparosnak, kistisztviselőnek itthon maradt vándiákokhoz.”

Íme a könyv, az iskola-monográfia. Ez a pragmatikus történetírás követelményeinek megfelelő munka, amely ott volt látható és fellapozható 1896. május 2-tól október 31-ig az „Ezeréves Országos Kiállítás” alkalmával a Közművelődési Pavilonban.

FODOR S. SÁNDOR

EGYHÁZI ÉLET

Toronyszentelés Bencédben. Köszöntő beszéd

*Főtisztelendő Püspök Úr!
Nagytiszteletű Esperes Úr, köri felügyelő gondnok
urak! Ünneplő gyülekezet!*

Ünnepi alkalomra gyűltünk össze, torony-templomszentelésre. Amikor köszönteni kívánom a Főtisztelendő Püspök Urat és mindazokat, akik ez ünnepi alkalommal itt vannak, engedtessek meg nekem, hogy arról beszéljek, miként született meg ez az ünnepi alkalom, amelynek köszönhetően együtt vagyunk.

December volt, 1989 decembere, mikor egy egész ország lélegzett fel, hogy nem lesz több falurombolás, nem fenyegeti a falut, a templomot a pusztulás réme. Határok nyíltak, lehetőségek tárultak, ábrándok születtek határokon túli érvényesülésről. Felvetődött a kérdés: menni vagy maradni? És akkor itt, Bencédben karácsonykor bátoritanul hangzott a székely himnusz kérdése: Ki tudja merre...?

Hogy a menni készülők maradásra bírjuk, 1990. január 1-én megszületett a toronyépítés gondolata. A gondolatot közgyűlési határozat követte. Egy régi, százéves álom született újra. Régi, mert háromszori nekirugaszkodásra sem sikerült továbbjutni a toronyalap gyűjtésénél. Most is az alappal kellett kezdeni. És nem volt pénz. Pénz nélkül pedig hogyan lehet maradásra bírni a menni készülőket, hogyan lehet harangjával hazahívó tornyot építeni? Isten nem ad pénzt. Nem, de ad erőt, hitet, akaratot, s ez mindennél nagyobb tőke.

Bencédben erről az alapról indult a toronyépítés, templomjavítás. És ez az alap szilárdnak bizonyult. Mert sokszor elfogyott a pénz, s amikor már nem volt mivel fizetni: egy hittal megáldott ember – Vasas Sándor gondnok – anyagi tartalékához nyúlt és nem kérdezte, mennyi ideig, rendelkezésre bocsátotta azt. Az inflációban ez is kevésnek bizonyult. És a kritikus pillanatokban valahonnan mindig jött segítség: Ytre testvérfalutól, az egyházi központtól, San Diego-i testvéregyházközségtől. Sokat segítettek, s így 1991 augusztusában sikerült lerakni a torony alapját, majd 1992-ben felépíteni, 1993-ban levakolni, befejezni a tornyot. 1995-ben megjavítani a templomot kívül is, belül is. Ehhez a legnagyobb áldozatot a bencédi gyülekezet minden egyes tagja nyújtotta adományokkal és közmunkával. Ez az adomány és közmunka érték családonként 5-5 mltac árának felel meg. Hogy mekkora érték ez, csak az tudja igazán, akinek ennyi malacot kell vásárolnia. Az adakozók közül nehéz bárkit is kiemelni, hiszen az egész gyülekezetet kellene. Mégis kiemelek három nevet, akiké az építés, javítás ideje alatt a legtöbbet szerepel az aranykönyvben: Vasas Sándor, Pap Lajos, Mózes László, gondnok és egyháziak.

Az egész bencédi gyülekezet méltó arra, hogy Főpásztora kérjen Istentől áldást életére.

Köszönjük a Főtisztelendő Püspök Úrnak, hogy eljött, a toronyszentelésre, tornyunkra, templomukra, életünkre Isten áldását kérte.

KISS GERGELY lelkész

Bepillantás a vargyasi egyházközség zenei életébe

*„Énekeljetek, Istennek énekeljetek...
Dalt zengjétek és dobot pergessetek...”
(Zsoltárok könyve)*

Milyen csodálatos az, amikor közösen énekelünk, mert az egyéni hang része annak a harmóniának és annak az „erőnek”, amit csak a közös éneklés nyújthat. Ezt érzem, amikor az istentiszteleten a gyülekezettel együtt énekelek, ez érezhető, amikor a dalárda hangja felcsendül. Az együtt éneklésnek közösségformáló hatása van. Ezért nem csoda, hogy Vargyasra jövetele után Andorkó Ferenc tiszteletes úr, 1991 telén, megszervezte az egyházi dalárdát.

1909–1940 között Kis Károly kántortanító vezényelte alatt híres-neves férfikar működött. A hagyományt akarva feléleszteni és a közösségi életet fellendíteni, a tiszteletes úr felkérte József Gellértné Csepregi Lenke unitárius zene-tanárnőt, hogy vezényelje a 30–35 tagú vegyes énekkart, amely ifjakból és kevésbé ifjakból áll.

Ezúttal is köszönetünket fejezzük ki az egyházközség nevében a lelkes és szakszerű munkájáért, amelyet most már 5 éve fejt ki.

Az idősebbek leírása nyomán a régi dalárda zászlójáról, Máthéné Lázár Julianna közbenjárásával, elkészült ezen a nyáron az új zászló. Előkerült az a lant-dísz, amely a régi zászló rúdján volt. Az énekkar repertoárja egyházi énekekből áll, ahol követik az unitárius hitelveket, és világi énekekből is. Az énekkar sokszor fellépett idehaza, Vargyason, szereplésével fennköltté tett minden március 15-ét és a télvégi nagy szeretetvendégségeket. Ezenkívül ellátogattunk különböző egyházközségekbe, mint: Bözöd, Rava, Felsőrákos, Homoródújfalú, Bölön, Városfalva, Brassó (két alkalommal is), Bodfalu. Ilyenkor az énekkar műsorát megfelelő versekkel tűzdeltük. Szavaltak: Tóthné Székely Anna, Gálné Ferenc Annamária, özv. Máthé Balázs Albertné, Andorkóné Fancsali Rozália és szólóénekeivel Vargáné Ferenc Réka bővült el. Ezek mind-mind meghitt, áldott alkalmak voltak, amikor a híveink a meglátogatott egyházközség híveivel ismerkedtek, barátkoztak, együtt énekeltek és verset mondtak, egymás hitéből merítettek.

Az utóbbi két évben dalárdánk részt vett a baróti egyházi kórusok találkozóján, valamint a bodoki egyházi kórusok találkozóján is, ahol színvonalasan szerepelt. A következő fellépés a millecentenáriumi rendezvények alkalmából lesz.

Itt szeretném megemlíteni, hogy nagyszerű zeneoktatás folyik az iskolában is. A gyermekkórus pedig részt vesz a Dávid Ferenc, a karácsonyi, az anyáknapj ünnepélyeken. A vasárnapi iskolában pedig Máthé Vilma énekevezér tanítja odaadással 40 éve a gyermekeket.

Mivelhogy egyházközségünk zenei életéről esik szó, szeretném megemlíteni az Unitárius Közlöny ez évi 3–5. számában megjelent dr. Rezi Elek cikke nyomán, hogy nálunk 1958 óta minden Nagypénteken éneklük a Passiót, amelyet Máthé Vilma tanít be. Ezenkívül alkalmi énekkart is vezetett.

Áldjon meg a teremtő minden egyes kórustagot és karvezetőt. Kívánjuk, hogy éneklő kedvük ne lankadjon, hiszen ez is hitük egyik megnyilvánulása, és ahogyan vallja 190. éneklünk, szükség, hogy Isten „Fényes nyomában,/Haladjon minden,/s őt áldja híven,/Ünnepi dallal, nagy diadallal.”

ANDORKÓ ROZÁLIA

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”

1996. augusztus 11-én Küküllődombó Unitárius Egyházközsége e gondolattal lelkében rendezett falutalálkozót, és ünnepelte meg honalapításunk 1100 éves évfordulóját. A falutalálkozó megrendezése és a millettcentenáriumi alkalmából kopjafaemelése Benczédi Ferenc lelkész gondolata volt – e nemes elképzelés lelkes segítőtársak közreműködésével megvalósult.

A harangok hívó szavára a falu apraja-nagyja és az ünnepelni hazajött elszármazottak az Isten házába siettek. Prédikált Veress Ferenc László dombói származású bethlenszentmiklósi lelkész, aki beszélt az 1100 év jelentőségéről népünk életében, és feltette a kérdést: „Mi dolgunk a világon?” Dávid Ferenc és Széchenyi István alakját állította elének, mint a hitűkhöz és nemzetűkhöz való ragaszkodás példaképeit. Imát Kiss László lupényi, úrvacsorai ágendát Bálint B. Ferenc kolozsvári lelkész mondott, majd a Nemzeti Imádság eléneklése következett.

Az istentiszteletet követően a templom udvarán lelepleztük a Marosvásárhelyen élő, Dombóról elszármazott szobrászművész, Hunyadi László alkotta kopjafát. A leleplezéskor beszédet mondott Benczédi Ferenc lelkész, az unitárius férfidalárda, a női kar és az ifjak dalcsoportja énekelt, Márkos Csaba szavalt. Hunyadi László meghatott szavai kifejezték a szülőföldhöz, az ősökhöz való ragaszkodás és a jövőbe vetett hit érzését. A kopjafaavatás koszorúzással ért véget.

Innen a gyülekezet a temetőbe tartott a helybeli fúvószenekar alkalomhoz illő kíséretével. Ott a falu lelkésze mondott méltató beszédet a papok, tanítók sírjánál, majd közös ima következett. A dalárda és a presbitérium koszorút helyezett a „belső emberek” sírjaira.

Az ünnepségek a késő délutáni órákban műsorral folytatódott a kultúrházban. Ünnepi beszédet mondott Miklós Mária magyarszakos tanárnő. Fellépett a férfidalárda Hunyadi Mária énekvezér irányításával, népviseletbe öltözött leányok csoportja helyi népdalokat adott elő, Arany János, Wass Albert és Illyés Gyula verseit Hunyadi Mária, Csíki Zita, Miklós Judit, Bertalan Gizella és Miklós Zoltán szavalták. A falu híres népdalénekes, Hunyadi Csilla Küküllő-menti népdalokat énekelt, a fúvószenekar Székely András vezényletével lépett színre, majd az öreg és fiatal táncosokból álló népi tánccsoport zárta a műsort (vezetője Székely Irén tanárnő).

A kultúrotthon falait festmények díszítették, ez az alkalmi képzőművészeti kiállítás öt dombói művész alkotásaiból állt: Hunyadi László (plakettek), Csíki Márkos János, Miklós Árpád, Jonásiu Margit és Jonásiu Radu.

Az összetartozás, értékeink megbecsülése és szeretete jegyében telt ez a vasárnap. Újból bebizonyosodott, hogy a szülőföldből mindig erőt meríthetünk, a régi arcok, az ismert táj, a gyermekkori emlékek felfedezése lelki feltöltődést jelent számunkra.

MIKLÓS MÁRIA

Őseinkre emlékeztünk

Az őszi hálaadás ünnepét több mint 250 éve minden esztendőben megünnepeljük mi, unitáriusok, emlékezve Szentábrahám Lomárd Mihály püspökünkre, aki 1683-ban Városfalván született. Edesapja és nagyapja is lelkész volt. Kisgyermek korában nemcsak megtanulta, de be is tartotta szülei intelmét: a helytállást, a becsületességet, a nemes harcot, amelyet meg kellett vívnia püspöki méltósága idején. Nemcsak lelkész és püspök volt, hanem főgimnáziumi tanár is, aki csaknem minden tantárgy tanításához tankönyvet írt. Emléke egyháztörténelmünkben így fogalmazódott meg: „Egyházunk szeme, szíve és szája volt”. Neki mindent látnia kellett, szívében hordozta gyülekezeteink nehéz életének gyötrelmét, s ahol csak alkalom adódott, szót emelt az igazság, a valláserkölcsei nevelés érdekében. Emléke ma is él Városfalva lakói szívében. Ezért van az, hogy az őszi hálaadás ünnepén mindig megemlékezünk róla. Neki köszönhetjük egyébként azt, hogy több mint 250 éve szeptember utolsó vasárnapját őszi hálaadási ünnepként tartjuk számon, mely alkalommal úrvacsorát veszünk. Ugyancsak őszi hálaadás ünnepéhez kötődik az 1919 szeptember utolsó vasárnapján Városfalvára érkező Báró József fiatal unitárius lelkész emléke, aki 56 éven át hűséggel szolgálta szeretett híveit. A jelenlegi lelkész, Bíró Barna, ki az ősök emlékezetét ez alkalommal is nevezetessé kívánta tenni, az egyházközség vezetését arra sarkallta, hogy állítsanak kettős kopjafát a templom elé nagy püspökünk és példás életű lelkészünk emlékére, amellyel a honfoglalás 1100. esztendejében egyben lerójuk hálánkat történelmi nagyjaink előtt is. A javaslatot tett követte. Bíró Barna lelkész Vargyasra sietett, hogy megrendelje a kopjafa-kompozíciót József Gellérd tanárnál, faragó művésznél. Ezt avatták fel Városfalván az őszi hálaadás ünnepén, szeptember 29-én, vasárnap délután 3-kor. Mi, Báró József három gyermeke Segesvárról, Keresztúrról és Udvarhelyről siettünk Városfalvára, hogy részesei lehessünk a fel-emelő ünnepségeknek.

Gazdag műsorral, nevezetesen szavalatokkal és énekszámokkal adóztak az ősök emlékének.

A két kopjafa egy fekete és egy fehér márványoszlop szomszédságában kapott helyet. Méltó helyre került Csoma József az I. világháborúban és Jobb Dénes Levente a II. világháborúban, a Don-kanyarban elesett hősök emlékoszlopai mellé.

Harangszóval és Nemzeti Imánkkal zárult a lélekemelő ünnepség.

BÁRÓ HAJNAL

ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ

Az Unitárius Kollégium meghívást kapott Budapestre, a Rákóczi Szövetség által megrendezett Gloria Victis 56 szavalóversenyre. Mi is örömmel fogadtuk a hírt, és három diák lelkesen készült a versenyre: Korodi Alpár, Bodor Piroska és Szigeti Tünde. Indulásunk előtt pár nappal a hozzánk érkezett értesítésből megtudtuk, hogy minden csapatból csak egy diák vehet részt a versenyen, a többi megfigyelő. Úgy döntöttünk, hogy Korodi Alpár mutassa be műsorát: Füst Mihály: Zokogni szeretnék c. prózai művét és András Sándor: Nagy Imre c. versét.

Jakabházi Réka tanárnővel vasárnap október 20-án 11 órakor indultunk. Az út egy kicsit fásaszto volt, de azért jó volt a hangulat. Az útlevelvizsgálat másodpercekig tartott és már indulhattunk is tovább. Este hat órára érkezünk meg Budapestre a Műszaki Egyetemre, ahol útbaigazítottak a rendezvényt kapcsolatos ügyekről. A finom vacsora után minden kényelmet biztosító buszok szállították a vendégeket a különböző szálláshelyekre. A város gyönyörű látványt nyújtott, fényár öntötte el az utcákat. Bennünket a csepeli Hotel Nova-ba vittek, ahol kedves

fogadtatásba volt részünk. Másnap reggel a résztvevőket szintén buszok szállították a Műgyetemre. Délelőtt szabadprogramunk volt, ezalatt bejárhattuk a belváros fényűző és csábító kirakatokkal teli utcáit. Ezt követte az ebéd, majd a középdöntőre való felkészülés. 13 és 18 óra között beosztás szerint a helyszíneken párhuzamosan zajlott a középdöntő. A zsűri döntése alapján 15 magyarországi és 15 határon túli, összesen harminc versenyző juthatott tovább a döntőbe. A középdöntőkkel párhuzamosan a Műgyetem dísztermében, a történelmi vetélkedő résztvevői számára, „Fűtés az emberiség történetében” c. játékos vetélkedő zajlott. Továbbá fakultatív programok, így filmklub és tea-ház álltak rendelkezésünkre. 18 órától vacsora volt, amit buli követte, amely mindig népszerű program. Elérkezett a várva-várt nap, a döntő napja, amire mindenki izgatottan készült. Örömmel hallgattuk a szebbnél szebb szavakat. Ezzel még nem ért véget a nap, mert a magyarság 1956 negyvenedik évfordulóján megemlékezett a forradalomról, hisz tudjuk, hogy 1956 október-no-

vemberében Magyarországon forradalom zajlott le.

A Műgyetemről zászlókkal átvonultunk a Bem térre, ahol képviselők, pártok, társadalmi szervezetek, valamint különböző iskolákat képviselő személyek koszorúztak. Az Unitárius Kollégium nevében Korodi Alpár és Szigeti Tünde koszorúzott. Ezt követően fátylasmenet indult a vár felé. Eközben a tömeg elénekelte a magyar Himnuszt, a Szózatot és a Székely Himnuszt. Az ünnepély a Mátyás-templomban zárult, ahol zászlómenetelés is volt. Hazautazásunk előtt megtekintettük a 200 éve alapított Nemzeti Múzeumot, a Millecentenáriumi kiállítást, ami csodálatos élményt jelentett számunkra.

Déli tizenkettő órakor a csoport hazaindult. Sajnos díjat nem hoztunk, de örülünk, hogy részt vehettünk a versenyen és gazdag élményekkel tértünk haza.

Köszönjük az Unitárius Püspökségnek, hogy lehetővé tette számunkra a kényelmes és civilizált utazást.

SZIGETI TÜNDE, XII. osztály
Unitárius Kollégium Kolozsvár

ÜNNEPELTÜNK

1996. október 4-6. között a kolozsvári Unitárius Kollégium kiállítással rendezésével ünnepelte a magyar iskola 1000 éves és az unitárius oktatás 440 éves fennállását. Ez az esemény annak a rendezvénysorozatnak a része volt, amellyel a Pedagógus Szövetség Kolozs Megyei Szervezete köszönti az 1000 éves magyar iskolát.

Péntek déltől vasárnap délig volt megtekinthető a kiállítás az Unitárius Kollégium XII. osztályának termében, a December 21 út 9 szám alatt. Bemutatásra kerültek múlt századi és századfordulói tablók, amelyeken több látogató fedezte fel őst vagy egykori tanárát. Kiállítottunk néhány XVIII. illetve XIX. századbeli matriculát, bizonyítványt, valamint egy érdekes büntetőkönyvet, amelyben azt tartották nyilván, hogy a hajdani diákok milyen kihágást követtek el és ezért milyen büntetés járt. A látogatók nagy élvezettel böngésztek, és jól szórakoztak a könyvben található szövegeken. Megtekinthető volt még Kriza János unitá-

rius püspök sétatálcája és Brassai Sámuel néhány személyes tárgya. Íróasztala és a hozzá tartozó kellékei, pipái, hálósipkája, dohányosszelencéje stb.

A kiállítás szervezői, rendezői az Unitárius Kollégium tanárai, valamint a kollégium XII-es diákjai voltak. Az imént felsorolt kiállított tárgyakat az Unitárius Püspökség és a Belvárosi Unitárius Egyházközség bocsátotta rendelkezésünkre.

Dr. Bodor András professzor úr a kollégium egykori diákja, majd igazgatója a megnyitón röviden ismertette a hallgatósággal a kollégium több mint 400 éves múltját.

Köszönetet mondunk az Unitárius Egyház előljáróinak, akik lehetővé tették a kiállítás megrendezését, valamint minden kedves látogatóknak, akik, reméljük, nem bánták meg, hogy néhány percet szenteltek a kiállítás megtekintésére.

FÜLÖP D. ALPÁR, XII. osztály
Unitárius Kollégium Kolozsvár

Kétféle Mikulás – egyforma öröm

Egy teljes éven át emlegették a kolozsvári Látássérültek Középsiskolájában azt a Mikulást, aki a tavaly látogatta meg az iskola I-VIII. osztályos magyar tanulóit. Gazdag ajándékcsomagokkal érkezett, melyeket a helybéli „Onisifor Ghibu” (volt 15-ös) Általános Iskolából hozott. Baka Judit tanítónő másodikosai és az osztály szülőbizottsága készítette ezeket nagy szeretettel és nem kis anyagi áldozattal, és küldte el a tél nagyszakállú követével.

Az a Mikulás végighallgatta a tanulók rövid ének- és versműsorát, velük énekelt és játszott (hiszen „civilben” ő is félig-meddig gyerek, kilencedikes diák volt akkor), felolvasta intelmeit egy éven át tartó találgatásra adva okot: Honnan tudta a Mikulás, hogy ki verkedik, ki beszél csúnyán, vagy ki árulkozik? Persze a jó tulajdonságok is szóba kerültek. Végül a Mikulás megajándékozta a tornateremben összegyűlt I-IV. osztályos tanulókat, nemzetiségüktől függetlenül.

Az idén másféle Mikulás járt arrafelé, s nem jött egyedül; zenészeket, felnőtt játszótársakat is hozott magával, és olyan hangulatos estét varázsolt maga köré, melyre sokáig fognak emlékezni az iskola magyar növendékei (és nem csak ők)!

Az idei Mikulást a két protestáns vallásánárnő, Demeter Erika és Szász Adrienne, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet két IV. éves unitárius hallgatója hívta-hozta a gyermekek közé. Együtt énekelték azokat a dalokat, melyeket a magyar- és vallásórán tanultak a tanulók, új énekeket, verseket is tanított a vidám vendégsereg, a gyerekek kipróbálhatták a hangszereket. Az est fénypontját természetesen az ajándékcsomagok kiosztása jelentette. Ezúttal sem maradtak el a dicséreték és az intelmek.

Ebben a hangulatban, ezekben a percekben az volt az érzésünk, hogy a jövő lelkészei, vallásánárai ízelítőt kaphattak speciális, váratlan fordula-

tokban bővelkedő élethelyzetekből is, melyeket hihetetlen könnyedséggel, alapos lélektani felkészültséggel, fiatal korukra jellemző találékonysággal, játékosággal áthidaltak. S tették mindezt szerénységgel, alázattal, a névtelenségbe burkolózva!

Jó Mikulásjárás volt az idén is! Köszönjük mindazoknak, akik odafigyeléssel, jó pedagógiai és szervezői érzékkel, emberséggel, melegséggel próbálták szebbé tenni – ha csak néhány órára is – ennek a hátrányos helyzetű gyermekcsoportnak az életét!

(E sorok írójának alkalma volt azonban este még egyszer viszontlátni a Mikulást és „udvartartását”: a trolibusz ablakából megpillantva őket úgy tűnt, hogy a vidám, összeforrott csoport a kolozsvári Főtérré is odavarázsolt egy kicsit a gyermekkor tisztaságából, a Mikulás-est hangulatából.)

HORVÁTH GABRIELLA

Szülőföldem Torockó

Szülőföldem Torockó, számomra a legkedvesebb és legdrágább hely a Földön. Itt én mindig csodálatos napokat töltök, ha vakációban hazautazhatok, vagy hétvégeken hazalátogathatok.

Szeretem ezt a falut! Sokszor olyannak képelem, mint az „igazgyöngyöt”, aminek értékére, szépségére és ritkaságára féltve vigyáz a „kagyló”.

A „kagyló” egyik oldalát a Székelykő kopár szikláik alkotják. A hegy úgy emelkedik a magasba, mintha egy mesebeli, öreg, oltalmazó óriás lenne. Lábainál amfiteátriumszerűen terülnek el a szántóföldek. Ezeknek a földeknek a megművelése nagyon nehéz. Az itt lakó embereknek megfeszített erővel kell dolgozniuk azért, hogy kicsikarják belőlük a „mindennapira való”. A határ gazdag patakokban és forrásokban. Messziről a patakok úgy csillognak a napsütésben, mint a jőtündér ezüst hajszálai.

A „kagyló” másik oldalát dombok képezik. Ez a rész már nem annyira kopár. Itt gyümölcsösök és sűrű erdők vannak. Nyáron nagy élményt jelent, amikor a nap tűz sugarai elől a fák, lombok árnyékában lehet meghúzódni. Persze ilyenkor nemcsak sétálni lehet,

hanem virágot vagy gombát is szedni. Közben hallgatni lehet vagy megcsodálni az ugrádozó mókusokat.

Közeledve a „kagyló” közepe felé, elérünk a „gyöngyszemhez”, amit fehérre meszelt házak alkotnak. Ezek a házak kőből épültek, utcára néző nagy

zöld ablakkal, amelyekből soha nem hiányzik a piros muskátli. A házak jobb oldalán tornác húzódik, ami szőlővel van befuttatva. Ezek a házak szépségükkel és egyedülállóságukkal őrzik a volt „bányaváros” dicső múltját.

A falu főbb épületei között megemlítjük az iskolát, amely a régi időkben nagyon híres volt. Híres professzorai és a magas színvonalon

folyó tanulás messzi tájról vonzotta ide a tanulókat. Ezekből olyan kiváló és tanult emberek kerültek ki, mint: Brassai Sámuel a polihisztor és Kriza János unitárius püspök.

Az iskola szomszédságában áll a templom. A torockói emberek számára ez az épület a legfontosabb. Fontosága nem abban rejlik, hogy a legmagasabb és a legerősebb építmény a faluban, hanem abban, hogy itt mindig erőt és reményt talál az, aki ide belép. Az itt lakók – egyistenhívők –, és ahogy egyik legszebb énekünk mondja, Erős várunk nekik az Isten. Ezért a templomra, mint vallásuk és nemzetiségük jelképére, féltőn vigyáznak. Ezt bizonyítja az is, hogy bár az ellenség többször is feldúlta és porig égette, az emberek mindig újraépítették.

A viharos múlt nyomot hagyott a falubeliek életében is, amiből megtanulták, hogy minden nehézségben helyt tudjanak állni.

Ezért szeretek én mindig hazamenni, mert ebben a faluban valóban „otthon” érzem magam.

FELHÁZI ÁGNES, IX. osztály
Unitárius Kollégium-Kolozsvár

Karácsonyi eszmélkedés

„Ott kint szelíden hull a hó, itt benn meleg szobában jó.”

Bent voltunk, a gyerekek még aludtak, a kályhában még ropogott a tűz. A bácsi egy mellényben jött be és egy nagy sapkában, érezhető volt mellényén a hidegség, hó volt. Leesett a hó. Megérintette a gyerekeket, és azok az idegesség helyett boldogan szöktek ágyukból, hisz tudták, hogy megjött játszótársuk, és az angyal már kezdte csomagjait készíteni. A bácsi a Könyvek Könyvét ment tanulmányozni.

Elmentem, befűtöttem a kis szegény templomba, amely nekem drágább volt a világ összes kincsénél.

Este volt, a hó újra hullni kezdett. Oly hamar sötét lett, hogy még a kakasnak sem volt ideje kukorékolni. Otthon semmit nem láttam, csak annyit, hogy minden csillog a tisztaságtól. Végre eljött az este, a templom kályhájában ropogott a tűz, s ahogy az ember belépett, érezhette a fa száraz illatát. Érezhette az angyalok közelségét, a szánok csilingelését, érezhette az igazi csendet. Az ablakpárkányra lassan, biztosan és csendesen hulltak a hópelyhek. Kint fagyott volt minden.

Gyűltek az emberek, mondatokat mondtak, a gyerekek pedig előadták oly régóta készített műsorukat. Egy csilingelés után pedig a nagykilincses kisajtó kinyílt és kék ruhában, fehér fátyollal megjelent az angyal. Ajándékokat hozott, amelyeket hamar kiosztott. Utolsó éneket énekeltek, a hó mind sűrűbb és nagyobb pelyhekben hullott, a tűz ropogott, a szemekből a csillogás repítette szét a kőfalakat.

Nemsokára minden elcsendesedett, csak én maradtam ott. Hallgattam a nagy csendet, nem volt kihez, avagy hová mennem. Elszenderedtem, egy hang ébresztett föl és azt mondta: „Ma Jézus eljön hozzád! Légy figyelmes!” Gondoltam, álom volt, de a templom csendessége, boldogságának szomorúsága arra vezetett, hogy ez igaz.

Így egész nap az ablaknál ültem, az első fénysugár felrepezett szemhélyamat. A megfázott éjjeliór sétált lefelé az utcán – behívtam. Először nem akart, de majd rájött arra, hogy semmi rosszat, sőt szeretni akarva akartam látni – bejött. Meleg teával kínáltam és kaláccsal, mondtam: Ez Angyal-kalács. És ekkor láttam az arcán az elpislogott boldogságot, a kielégültséget, az örömet. Elfogyasztotta a teát és kalácsot, majd továbbállt. Ezután egész estig otthon ültem, Jézus pedig nem akart jönni, már igazából álomnak akartam hinni. – Annak is hittem?

Egyszer a félhomályban egy nehézkes alak jelent meg, melléhez erősen szorított valamit, közelebb jött, és rájöttem, egy asszony a kisgyermekével. Egy asszony a kisgyermekével, semmijük nem volt, a másik faluba indultak rokonaikhoz, segítségért. Unatkoztam, megsajnáltam, s így behívtam. Egyik legszebb pár cipőt, amit valaha készítettem, átadtam nekik. Megkínáltam eledellel és meglepetésemre elfogadták. Arcukon kezdett megjelenni az élet. Örültem, hogy segíthettem valakin, örültem, hogy valaki boldog lett. Örültem, hogy valaki megérezte a szenteste hangulatát, a csendet, a békét, a szeretetet, az igazságot. – Elmentek.

A melegtől elszerűltem, amikor újra megszólalt egy hang és ezt kérdezte: „Milyen volt Jézus?” Vérem buzogni kezdett, nem szeretem ha játszanak velem – de ekkor eszembe jutott az, hogy – az embereknél van öröm, bánat és egysorban boldogság és boldogtalanság.

Rájöttem és tudtam, hogy Jézus nem saját képében jött hozzánk – ő mindenki benn van, és nem vele kell jó legyünk, hanem másokkal, akik szintén Jézusok! Tudva, tudatlanul az ember szolgál valakit, azt a valakit, aki megmutatja a Teljességet, vagy azt, hogy ... vajon ez mi volt?

ZSIGMOND JÚLIA, XI. osztály
Unitárius Kollégium-Kolozsvár

A NŐSZÖVETSÉG ÉLETÉBŐL

Nőszövetségi közgyűlés Székelykeresztúron

Szeptember 8-án bensőséges ünnepek székelyhelye volt Székelykeresztúr, itt tartottuk újjászerveződött nőszövetségünk V. rendes évi közgyűlését, amely egyben a VII. nőtalálkozó volt a változás óta. A helybeli nőszövetség és az egész egyházközség mindent megtett azért, hogy a találkozó kellemes légkörben és jó körülmények között folyhasson le. A közösen eltöltött este, s a vasárnap kedves vendéglátás, a figyelmesség és szeretet, amellyel fogadtak minket, örökre emlékezetes marad mindannyiunk számára.

A reggeli áhítat után, amelyet Simó Rozália IV. éves teol. hallgató tartott, 46 nőszövetség 222 küldöttje hallgatta meg az évi tevékenységről szóló beszámolókat az 5 kör felelős, valamint a titkár és a pénztáros részéről. Átfogó képet nyerhettünk helyi tagozataink munkájáról, ötleteket szerezhettünk a nagyon változatos rendezvények ismertetéséből (például Nagyszülök Napja Homoródjánosfalván, hímestojás kiállítás Sepsiszentgyörgyön, templomkertek, temetők gondozása, Nyugdíjasnap szervezése stb. Ugyanakkor sok közvetlen kapcsolat jött létre nőszövetségeink között. Külföldi kapcsolataink is bővültek, ezek fejlesztéséhez feltétlenül szükséges a nyelvismeret. Ezért ezúton is felkérjük nyelveket ismerő nőtestvéreinket, jelentkezzenek központunknál nyilvántartásbavétel céljából. A körök jelentéseit igyekszünk közölni.

Az ünnepi istentiszteleten Demeter Erika IV. éves teológus szívhez és értelemhez egyaránt szóló székely beszéde után Kisgyörgyné Barla Júlia tartott

érdekes, jól dokumentált előadást a honfoglalás koráról s annak mondavilágáról, majd a marosvásárhelyi nőszövetség szavalókórusa adta elő az alkalomhoz illő irodalmi összeállítását. Ezután a székelykeresztúri nőszövetség zászlaját mutatták be, a helybeli nők pedig szavalatokkal és Tamási Áron egyik cikkével tették emlékezetessé ezt a szép ünnepséget.

Közgyűlésünk a szünetekben spontánul szervezett kis csoportokban folytatta munkáját, a szabad beszélgetések során sok nőtestvérünk jutott szóhoz, megismerhettünk sok ötletet, véleményt, bírálatot. A délutáni gyűlésen ezeket foglalták össze egyes csoportok vezetői. A legfontosabb javaslatokat határozatba foglaltuk, s ez az elkövetkezendő időszak munkatervét jelenti a választmány részére. A közgyűlés elfogadta az Alapszabály-tervezetet, a jelentést, valamint a jövő évre szóló költségvetést, határozatba rögzítve feladatainkat.

Elkészült nőszövetségünk vándor-abrosza is, amely bizonyosság arra, hogy ahányan vagyunk, annyifélék vagyunk, különbségeink ellenére egyek vagyunk unitárius magyar közösségünk szolgálatában.

Most, amikor megköszönjük a székelykeresztúri nőszövetség áldozatos munkáját, úgy érezzük, ez nem volt hiábavaló, mert minden résztvevő lélekemelő élményekkel térhetett haza, vezetőink pedig újabb feladatokkal, ötletekkel lettek gazdagabbak. Most így búcsúzunk: Viszontlátásra jövőre, Vargyason!

ZSAKÓ ERZSÉBET

Tudósítás magunkról

A Nagyhomoród mentén fekvő Homoródszentpéterről írunk.

Az 1995-ös és 1996-os esztendőben velünk történt, avagy általunk történt dolgokról írunk, az életünkről. Nőegyletünk újabban 1995 novemberében ült össze. A segítségadás volt indítékunk. Nyilván már szeptember végén és október elején is együtt dolgoztunk, ugyanis több napot tartott, amíg az 5 esztendeig üresen hagyott papilakot lakhatóvá tettük, ajtó- és ablakkeretet festettünk, súrolgattunk, cipekedtünk. Októberben érkezett hozzánk egy ruhaszállítmány, azt osztályoztuk és szétosztottuk. Az újonnan érkezett lelkésznőt megajándékoztuk ágytakaróval, fotelltakaróval és jó meleg pokróccal, aztán a tél folyamán rongyot vágtunk és abból szőnyeget szőttünk neki.

Miután ezt elvégeztük, megvásároltuk az Udvarhelyi varrotások című könyvet, és azt áttanulmányozva, néhány mintát lemásoltunk és ki is varrtunk. A kézimunkákat elajándékoztuk a Szentpéterre látogató külföldi vendégeknek.

1996. március 15-én mi szolgáltattuk az ünnepi műsort. A templomozást szeretetvendégséggel

zártuk, ahol pánkóval és az újonnan szolgáló kántornő finom piros borával kínáltuk meg a híveket.

A pünkösdi utáni héten kezdődött a kb. 500 éves templomunk javítása. A munkásoknak több mint egy hónapon át házról-házra szolgáltattuk ki az ebédet. A javításhoz szükséges kövek összeszedésében is segítünk, valamint a javítás utáni nagytakarítást is együttes erővel egy nap alatt végeztük el.

A nyári és őszi hónapokban a mezei munka foglalt le.

Szeptember 8-án a szentpéteri nőegylet több tagja: Jobb Erzsébet (elnöknő), Dáné Zsuzsanna (pénztárnok), Gergely Gyöngyvér (jegyző), valamint Csomor Irmuska nőegyleti tag részt vettek a Székelykeresztúron rendezett UNOSz konferencián. Nagyon jól érezték magukat ott, beszámolójuk örömteli, lelkes volt.

Újabb örömet és ünnepélyességet az októberben hozzánk látogató amerikai vendégek hoztak gyülekezetünkbe. Testvérgyülekezetünkből, a Minnesotai Saint Paulból látogattak meg és három napot töltöttek Szentpéteren. A nőegylet tagjai zöldséget, lisztet, tyúkhúst ajándékoztak és magukra vállalták a főzést is. Péntek este a keblitanács a vendégekkel együtt vacsorázott és beszélgetett, vasárnap pedig közebédet ültünk a vendégek tiszteletére, ahol kb. 60 személyre főztünk. Az egyházközségnek hozott ajándékok mellett a gyerekek is kaptak ajándékot, sőt még néhány zsák ruhát is kaptunk.

November 15-én a Dávid Ferenc-emléknap ünnepély után a ruhákat kiosztottuk, és a bevétel a nőegylet lett. A bevétel egy részéből fonalat vettünk, mert a kézimunkáknak megfelelő vásznat akarunk szőni.

Közeledik a karácsony. Nyilván rengeteg munka vár ránk családunk körében és a gyülekezetben is.

Reméljük, hogy nem untattuk a kedves olvasót. Nem dicsvágyból mutattuk be magunkat, hanem azért, hogy megismerjenek, megszeressenek és alkalomadtán meglátogassanak.

Az Unitárius Közlöny minden kedves olvasójának és a Szentpéterről elszármazottaknak boldog karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánunk. Isten áldja meg.

JOBB ERZSÉBET

A mi békességünk

Békesség. Egy gyönyörű szó. Megteremteni a békességet magunk körül, ez még gyönyörűbb. És, hogy a csokfalvi unitárius nőszövetségnek ezt sikerült is megteremtenie, ez a leggyönyörűbb.

Lelkes kis csapatunk méltó módon készülődött a millecentenáriumi ünnepség megszervezésére. 1996. augusztus 13-14-én a helybeli lelkész és gondnok segítségével kimeszelte, kitakarította és átrendezte a tanácstermet. Ugyanis a csokfalvi unitárius egyház egy nagy értékű képet kapott adományként Orbók Ferenc és Orbókné született Gidófalvi Éva atyánkfiaitól. Ezt a képet A val-

lásszabadság kihirdetése az 1568-i országgyűlésen helyeztük a fő helyre. Elhelyeztük az új szőnyeget, amelyeket a télen szőttek az asszonyok. Fehér abrosz, váza, virág, terítő került az asztalra. A millecentenáriumi úrvacsoraosztással egybekötött emléktentisztelet szeretetvendégséggel ért véget.

Tanácsstermünkben, a templom után, így változott meg a békesség igazi hajléka. A mi békességünké.

Hadd soroljuk fel az önzetlenül tevékenykedő asszonyok nevét: Simon Károlyné, Raffai Á. Dénesné, Kendi Andrásné, Raffai Elekné, id. Faluvégi T. Józsefné, Raffai Dánielné, Raffai Zoltánné, Faluvégi Ferencné, Benedek Enikő.

Isten áldása legyen rajtuk!

BENEDEK ENIKŐ

PÁLYÁZAT

Az UNOSZ pályázatot hirdet az 1997. évi közgyűlés vitaindító előadásának megírására.

Az előadás címe: Isten- és emberközben.

Az előadás tárgya: Hogyan közeledhetünk Istenhez, hogy embertársainkhoz is közelebb kerüljünk.

Az előadás terjedelme: 20 perces időtartam, ehhez egy kb. 20–30 perces irodalmi műsor csatlakozik, melynek összeállítása szintén a jelen pályázat tárgyát képezi.

Határidő: 1997. május 1.

A pályázat jelíges és csak gépírással fogadjuk el.

A pályadíj 100 USD.

A bírálóbizottságnak jogában áll a díjat megosztani, az előadás és az irodalmi műsor között.

A pályázaton részt vehetnek fiatal unitárius nők, 30 éves korig.

FELHÍVÁS

Az UNOSZ központi segélyalapot hozott létre különösen súlyos helyzetű személyek, illetve családok alkalmi megsegítésére. Segélyben részesülhet bármely egyháztag, aki indokolt kérést nyújt be a Központi Segélyalap Bizottsághoz, amelyet a helyi lelkész és a nőszövetség, ennek hiányában a keblitanács véleményez. Pénzsegélyt csak rendkívüli esetekben (elemi kár, bal eset, haláleset) tudunk nyújtani, ruhasegélyt konkrét kérésre adhatunk (méret, életkor, szükségesség ruhafajta).

KÉNOS

Örömmel tudatjuk, hogy a kénosi unitárius egyházközségben is megalakult a helyi nőszövetség. Ezzel a beköszöntőlevéllel szeretnénk kifejezni csatlakozási szándékunkat az UNOSZ-hoz.

Tervezett tevékenységeink: a kétheti rendszeres teadélutánok megszervezése, a bibliaórák kellemsé tétele, valamint egy kézimunkakör létesítése.

Elnöknek Csáki Erzsébetet, titkárnak Bálint Margitot választottuk.

GYERKES MÁRIA gy. s. lelkész

Nevelőink figyelmébe!

Az UNOSZ kezdeményezésére 1997. szeptember 1–15. közötti időszakban egyhetes továbbképző tanfolyamot szervezünk Székelykeresztúron, a Hargita megyei Pedagógus Ház keretében.

Itt egy személyiségfejlesztő pedagógus csoport fog dolgozni, célja az erőszakmentes konfliktuskezelési eljárások elsajátítása. Tekintettel arra, hogy az önmaga ellen forduló agresszió az egyik legerősebb személyiségkárosító tényező, fontos az agresszivitás csökkentése. Ez kreatív konfliktuskezeléssel elérhető. A csoport munkája hozzájárul tagjainak lelki egészségvédelméhez, lelki egyensúlyának megőrzéséhez, a mentálhigiéniai kultúra kialakításához.

A tanfolyamon részt vehetnek óvónők, tanítók, tanárok, lelkészek, hitoktatók, korra és nemre való tekintet nélkül. A csoport tagjai között nem lehetnek házastársak, szerelmespárok vagy egymással rokoni kapcsolatban lévő személyek.

Az érdeklődők forduljanak bővebb felvilágosításért Jakabházi Verához (3050 Sighişoara, str. Gării nr. 5, Tel: 065/774840) 1997. május 1-ig.

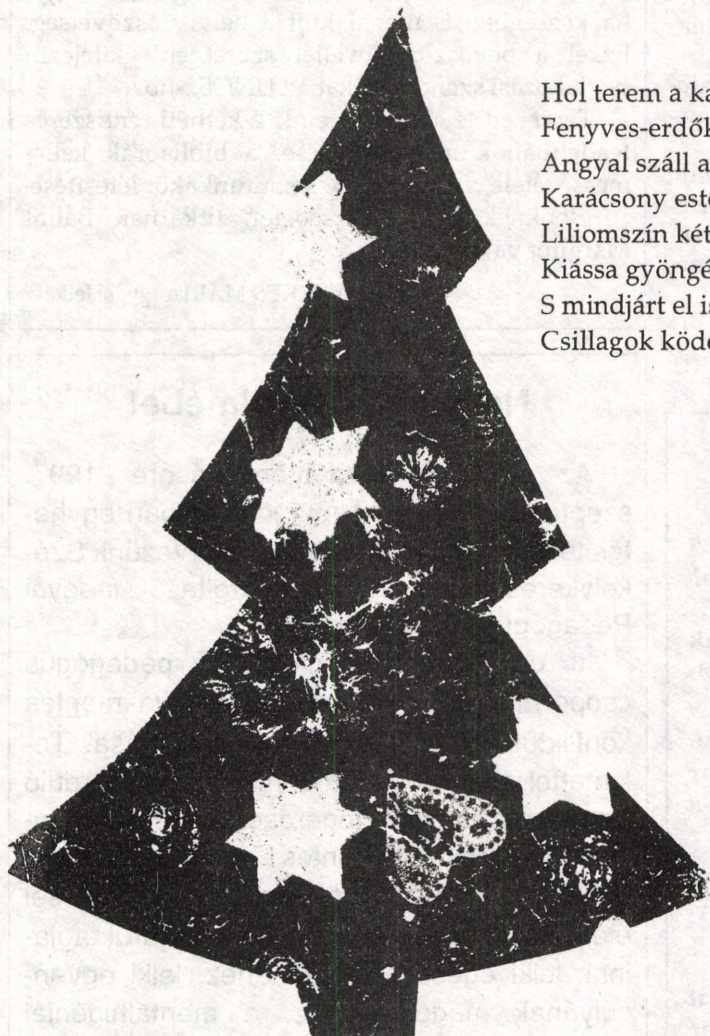
Ne feledjük, hogy jövőnk ifjúságunk lelki egységétől függ, ennek kialakításában nevelőinknek fontos szerepe van. A csoport megszervezésével nekik akarnak segítséget nyújtani.

Ady Mariska

Hol terem a karácsonyfa?

Hol terem a karácsonyfa?
Fenyves-erdők mélyén
Angyal száll a mennyből érte
Karácsony estéjén.
Liliomszín két kezével
Kiássa gyöngéden
S mindjárt el is tűnik véle
Csillagok ködében.

Fenn az égben telerakja
Mindenféle jóval
Pirosbélű narancssal
Meg ezüstös dióval.
Fenyőfából karácsonyfa
Így lesz a szent éjen
S a szeretetet lopja közénk
A Jézus nevében.

R. Berde Mária

Gyermekdal

Isten egyszülötte,
Hála, hogy születél,
Hogy mennyei sorból
Szegény gyermek lettél.

Oda száll ma lelkünk
Istállód fölébe,
Hol szalmán érkeztedél
Baromnép körébe.

Édes szülőanyád
Rongyokban melendet,
Tehénkék szájától
Kis tested fölenged.

Szolgálnak a barmok,
Szolgál angyalsereg,
Csak az emberek közt
Nincs megszálló helyed.

Álmodra vigyázó
Pici angyalokkal
Mi is megszolgálunk
Altató dalokkal:

„Dicséret, dicsőség,
Amért megszülettél,
S minden földi gyermek
Kistestvére lettél!”

Angyalvárás

Én a karácsonyról még nem sokat tudok
Csak annyit, hogy jönnek az égi angyalok,
Akkor örülnek, hogy Jézus megszületett:
Éneklük a békét és a szeretetet.
Ajkunkon is zeng a Jézus-váró ének:
Szívünkbe fogadjuk az égi vendéget.

Rossz a Jézus kis csizmája

Népi ének

Rossz a Jézus kis csizmája,
Sír a ködmöne.
Ázik, fázik, megveszi az
Isten hidege.
Hogyha volna kis csizmám,
Jézuskának odaadnám,
Báránybőrös ködmönkémmel
Jól betakarnám.
Akkor hozzám hajolna,
Talán meg is csókolna!
Boldogabb a széles földön
Senki nem volna.

Tudósítások, hírek

Egyházi Főtanács

Az Egyházi Főtanács november 20-21. napjain tartotta évi rendes ülését Kolozsváron. A 24. sz. egyházi énekünk eléneklése és Kolcsár Sándor közügyigazgató imáját követően az ülést dr. Szabó Pál főgondnok-elnök nyitotta meg. Az Egyházi Főtanácsot a Magyarországi Unitárius Egyház részéről Rázmány Csaba pestszentlőrinci lelkész üdvözölte. Az ülés keretében az Egyházi Főtanács meghallgatta és elfogadta a dr. Erdő János püspök haláláról és temetéséről szóló jelentést, jóváhagyta a tiszteletbeli címek adományozását: Mihály Mátyás székelykálfi afiának tiszteletbeli gondnoki, Székely János J., Székely Tihamér és Miklós József küküllődombói afiainak tiszteletbeli keblitanácsosi, Gagyi Lajos alsóboldogfalvi afiának tiszteletbeli gondnoki, Joó Dénes siménfalvi afiának tiszteletbeli gondnoki, Vass Béla firtosmartonosi afiának tiszteletbeli gondnoki, Márton Sándor és Fülöp Simon énlaki afiainak tiszteletbeli keblitanácsosi címet adományozott. Egyházi Főtanács eszközölte az esedékes választásokat, megtárgyalta és elfogadta az elmúlt évi jelentéseket: Püspöki jelentést, Egyházi Képviselő Tanács jelentését, Nyugdíjpénztár jelentését, az unitárius gimnáziumok működéséről szóló jelentést, az Unitárius Nők Országos Szövetsége és a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tevékenységéről szóló jelentést, elfogadta a marosszentgyörgyi leányegyházközség anyaegyházközséggé nyilvánítását, jóváhagyta a Nőszövetség Működési Szabályzatát, a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Szervezeti Szabályzatát, megvitatta és elfogadta a szükséges zárszámadásokat és költségvetéseket. Legfontosabb napirendi pontként elfogadta és életbe léptette az Unitárius Egyház új Alaptörvényét. Végül meghallgatta a Főtanács Bizottság általános jelentését. A Főtanács alkalmával tartott istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Bíró József kadácsi lelkész végezte a 2Pét 3,13 alapján. A Főtanács közebédet a Protestáns Teológiai Intézet konviktusában tartottuk, a hagyományos Berdeserleges pohárköszöntőt Tóth Miklós a Háromszék-Felsőfehér egyházkör felügyelgondnoka mondta.

Egyházi Képviselő Tanács

A III. évnegyedi rendes ülését szeptember 26-án tartotta. A tárgysorozaton szerepelt: *dr. Erdő János püspök haláláról és temetéséről szóló jelentés, valamint az ezzel kapcsolatos további intézkedések; jelentés az elnöki elintéztet fontosabb adminisztratív intézkedésekről; a Misszió Bizottság szeptember 25-én tartott ülésének jegyzőkönyve; a Teológiai Intézetben szeptember 16–21. napjain tartott szakvizsga jegyzőkönyve; a Lelkészképzés Bizottság szeptember 12–13. napjain tartott vizsgaülésének jegyzőkönyve; a Teológiai Intézetben szeptember 23–25. között tartott alapvizsgáról szóló jelentés; előterjesztés a Teológiai Intézet vallástörténeti és unitárius egyháztörténeti tanszék betöltése tárgyában; Szabó József Csaba felvétele a Teológiai Intézet I. évfolyamára; előterjesztés az unitárius teológiai hallgatók létszámának megállapítására az 1997/98. tanév I. évfolyamára; jelentés a kolozsvári és székelykeresztúri Unitárius Líceumokban tartott felvételi tárgyában; jelentés az anyanyelvi szórványtábor megrendezéséről; jelentés a Millicentenárium megünnepeléséről egyházunkban; a Vallásügyi Államtitkárság levele az állami fizetések korlátozása tárgyában; az egyházi központ pénztárosi állásának betöltése (Kopáncsi Enikő 1996. október 1-től); jelentés az elnöki elintéztet fontosabb gazdasági ügyekről; a Számvevő-ség jelentése; mikrobusz vásárlása; a múzeum számára kijelölt helyiség (December 21. út 14 szám) bérbeadásáról; előterjesztés az 1997. évi költségvetési javaslatról.*

A IV. évnegyedi rendes ülésre október 31-én került sor. Az ülésen az Egyházi Képviselő Tanács elsősorban a soron következő Egyházi Főtanács előkészítésével foglalkozott. *Megtárgyalásra kerültek a fontosabb adminisztratív és gazdasági ügyek, a lelkészképzés kérdései, a Nyugdíjpénztár jelentése.*

Az Egyházi Képviselő Tanács legfontosabb napirendi pontja az Unitárius Egyház Alaptörvényének a jóváhagyása és Egyházi Főtanács elé való terjesztése volt.

Egyházközi Közgyűlések

Az Egyházközi Közgyűléseket augusztus 24–25-én tartották a következők szerint: a kolozs-tordai egyházkör augusztus 25-én Bágyonban, a közgyűlés alkalmával tartott istentiszteleten Fazakas Ferenc tordai lelkész végezte a lelkészi szolgálatot; a maros-küküllői egyházkörben augusztus 24–25-én Ádamoson, az istentiszteleti szolgálatot Veress Ferenc bethlenszentmiklósi lelkész végezte; a székelykeresztúri egyházkörben augusztus 25-én Székelyszentmihályon, az istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Jakab Zsolt újszékelyi gyakorló segédlelkész végezte; a székelyudvarhelyi egyházkörben augusztus 25-én Homoródkarácsonyfalván, a lelkészi szolgálatot Harringtonné Szánthó Anikó végezte; a háromszék-felsőfehéri egyházkör augusztus 24–25-én Nagyajtán, 24-én este az istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Pop Mária szentivánlaborfalvi, 25-én Józsa Lajos kökösi gyakorló segédlelkész végezte.

Rendkívüli Egyházközi Közgyűléseket tartottak egyházköreink október 15–19. között az Egyházi Alaptörvény elfogadása tárgyában. A kolozs-tordai egyházkör október 15-én Kolozsváron; a székelykeresztúri egyházkör október 18-án Székelykeresztúron; a székelyudvarhelyi egyházkör október 16-án Székelyudvarhelyen; a háromszék-felsőfehéri egyházkör október 19-én Brassóban; a maros-küküllői egyházkör az évi rendes körű közgyűlésen elfogadta az Alaptörvényt.

Újbóli rendkívüli Egyházközi Közgyűlésekre került sor november 26. és december 5. között, amelynek feladata az egyházközi választások megejtése volt. A kolozs-tordai egyházkör november 26-án a kolozsvári 2. számú egyházközségben, a maros-küküllői egyházkör november 28-án a marosvásárhelyi, a székelykeresztúri egyházkör november 29-én a székelykeresztúri, a székelyudvarhelyi egyházkör december 5-én a székelyudvarhelyi és a háromszék-felsőfehéri egyházkör november 30-án a brassói egyházközségben tartotta körű közgyűlését. A választások eredménye a következő:

Kolozs-tordai egyházkör: esperes Székely Miklós kövendi lelkész, köri jegyző Pap László bágyoni lelkész, felügyelgondnokok Pálfi Sz. Ferenc és Bodor Attila, pénztáros Durugy Lóránd.

Maros-küküllői egyházkör: esperes Nagy László székelyfalvi lelkész, köri jegyző Benedek Jakab csokfalvi lelkész, felügyelgondnokok dr. Kisgyörgy Árpád és Páll Tamás.

Székelykeresztúri egyházkör: esperes Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész, köri jegyző Farkas László korondi lelkész, felügyelgondnokok Fekete János és Fazakas Árpád.

Székelyudvarhelyi egyházkör: esperes Kedei Mózes a székelyudvarhelyi 1. számú egyházközség lelkésze, köri jegyző Kelemen Levente oklándi lelkész, felügyelgondnokok Tordai Árpád és Márton Dénes.

Háromszék-felsőfehéri egyházkör: esperes Máthé Sándor a brassói 1. számú egyházközség lelkésze, köri jegyző Kovács István sepsiszentkirályi lelkész, felügyelgondnokok Tóth Miklós és dr. Gyerő Dávid.

Ezenkívül minden egyházkör megválasztotta a maga zsinati és főtanácsi tagjait.

Lelkészköri értekezletek

A III. és IV. évnegyedi Lelkészköri Értekezleteket a következők szerint tartották: a kolozs-tordai egyházkör szeptember 9-én Kolozsváron és november 5-én Szinden; a maros-küküllői egyházkör szeptember 5-én és november 4-én Marosvásárhelyen, a székelykeresztúri egyházkör szeptember 3-án és november 5-én Székelykeresztúron, a székelyudvarhelyi egyházkör szeptember 4-én Oklándon és november 6-án Székelyudvarhelyen, a háromszék-felsőfehéri egyházkör szeptember 2-án és november 12-én Brassóban.

•A **Protestáns Teológiai Intézetben** szeptember 9–14. között tartották a **felvételi vizsgákat**. Sikeres felvételi vizsgát tettek: **Andrási Benedek, Bálint Róbert Zoltán, Kádár Attila, Kopáncsi Zoltán, Solymosi Zsolt, Szabó József Csaba és Szombatfalvi József.**

•A lelkészképesítő vizsgát szeptember 12–13-án tartották, amelyen sikeresen vizsgáztak és lelkészi oklevelet nyertek: **ifj. Kozma Albert, Kiss László, Mezei Csaba, Kelemen Szabolcs és Veress Ferenc.**

•A teológiai szakvizsgát szeptember 16–21. között tartották meg. Sikeresen szakvizsgáztak: **Jenei Sándor, Csete Árpád, Dimény József, Czire Szabolcs, Ferenczi Enikő.**

•A teológiai alapvizsgát szeptember 23–25. között tartották. Alapvizsgát tettek: **Fekete Béla, Máthé Ernő, Molnár Attila és Tódor Csaba II. évet végzett teológiai hallgatók.**

•A teológiai tanéonyító istentiszteletre szeptember 29-én került sor. A lelkészi szolgálatot **dr. Szabó Árpád főjegyző-dékan** végezte. Az 1996–1997-es teológiai tanév szeptember 30-án kezdődött.

•**Kriza Jánost** a kolozsvár-monostori egyházközség gyakorló segédlelkészét 1996. augusztus 1-től áthelyezték az egyházi nyomdához. Gyakorló segédlelkészi szolgálatát a kidei egyházközséghez tartozó beszercei, dési és szamosújvári leányegyházközségekben végzi.

•**Gyerkes Zsuzsánna** október 1-től kinevezést nyert gyakorló segédlelkészi minőségben a kénosi egyházközségbe.

•**Kecskés Csaba** október 1-től kinevezést nyert gyakorló segédlelkészi minőségben a marosvásárhelyi egyházközségbe.

•**Czire Szabolcs** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a sepsiköröspataki egyházközségbe.

•**Ferenczi Enikő** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a sepsiszentgyörgyi egyházközségbe vallástanárnak.

•**Csete Árpád** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a ravai egyházközségbe.

•**Dimény József** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a firtosmartonosi egyházközségbe.

•**Jenei Sándor** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a haranglábi egyházközségbe.

•**ifj. Kozma Albert** marosvásárhelyi segédlelkész október 1-től áthelyezést nyert az újonnan alakult marosszentgyörgyi egyházközségbe.

•A **Dávid Ferenc Egylet** október 20-án és november 17-én tartott **felolvasó ülést**. Október 20-án **dr. Szabó Árpád** püspökhelyettes tartott előadást: **Az erdélyi unitáriusok kapcsolata az angol és amerikai unitáriusokkal és a szabadélvű keresztényekkel címen. Zeneszámokat Márkos Albert és Rónai Ádám adott elő, szavaltak**

Kádár Attila és Solymosi Zsolt teológiai hallgatók.

November 17-én a felolvasó ülésen **dr. Rezi Elek** professzor tartott előadást **A teremtett világ védelmének időszzerű kérdései címen. Monica Noveanu és Búzás Pál zeneszámokat adott elő, Kopáncsi Zoltán és Solymosi Zsolt teológiai hallgatók szavaltak.**

Halottunk

Lukács Mózes ny. lelkész október 2-án, életének 82. évében Székelyudvarhelyen elhunyt.

1914. december 14-én született Medeséren, középiskolai tanulmányait a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban, teológiai tanulmányait a kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémián végezte 1937-ben. A fogaras-nagyszebeni, kedei, székelyszentmiklósi és csekefalvi egyházközségekben szolgálta egyházunkat 45 éven keresztül. Október 4-én temettük a székelyudvarhelyi templomból. A temetésen a lelkészi szolgálatot Kedei Mózes székelyudvarhelyi lelkész végezte, egyetemes egyházunk nevében Szabó Zoltán egyházi titkár búcsúztatta. A sírnál **Báró József székelykeresztúri esperes, Báró Lajos siménfalvi, Péterfi Sándor kissolymosi és Rűsz Domokos székelyudvarhelyi lelkész** mondott beszédet.

Emléke legyen áldott.

E számban meg nem jelent írásokért a szerzők elnézését kérjük. A meg nem jelent írásokat következő, januárban megjelenő számban közöljük.

Unitárius Közlöny.

A Keresztény Magvető melléklete.

Szerkesztő bizottság:

dr. Szabó Árpád főszerkesztő,

dr. Rezi Elek szerkesztő.

Olvasószerkesztő: Kürti Miklós

Számítógépes munkálatok:

Kriza János

Szerkesztőség címe:

3400 – Kolozsvár, 21 December u. 9.

tel/fax: 195927..

Készült az Unitárius Nyomdában.